

วารสาร

วิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๐

กระทรวงศึกษาธิการ
ISSN 1513-0096

พระบรมสาทิสลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ผลงานของนายประเทศ สุขลลิตย์

วารสารวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๐

กระทรวงศึกษาธิการ
ISSN 1513-0096

เจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นางมณฑนา คังชะเกษม)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายมังกร กุลวานิช)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายสมเกียรติ ขอบผล)

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบการเรียนรู้

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

วารสารวิชาการเป็นวารสารที่จัดทำขึ้น
เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ
เกี่ยวกับหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และ
การจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิง
สร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษา

ข้อความใดๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
วิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัว
ของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็น
ของคณะที่ปรึกษาและคณะบรรณาธิการ
วารสารวิชาการ

บทบรรณาธิการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า ๒๕ ปี เป็นปรัชญา
ที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้าง
ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจ และการกระทำโดยเน้น
การปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน หากชาวไทยทุกคนได้ทำความเข้าใจปรัชญานี้อย่างถ่องแท้และ
นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ก็จะช่วยเกิดประโยชน์สุขขึ้นในสังคม

เนื่องในโอกาสสมทวงเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ วารสารวิชาการ ฉบับที่ ๔ จึงขอเป็น
สื่อกลางในการเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ผ่านบทสัมภาษณ์และบทความที่หลากหลาย เพื่อเป็น
แนวทางให้ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา ได้น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตได้ การที่เรชาวไทยทุกคนได้น้อมนำ
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ถือเป็นการปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาท เพื่อร่วมเทิดพระเกียรติ
องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีที่ชาวไทยทุกหมู่เหล่ามีต่อพระองค์

วารสารวิชาการฉบับส่งท้ายปีนี้ ขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ติดตามอ่านวารสารวิชาการทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และวารสาร
ออนไลน์ทางเว็บไซต์อย่างต่อเนื่อง ทุกคำติชมและทุกกำลังใจจากผู้อ่านจะเป็นพลังให้คณะบรรณาธิการมุ่งมั่นพัฒนาวารสารวิชาการ
ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คณะกรรมการ

บรรณาธิการ

นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวพจนีย์ เจนพนัส

นางศุภนิตลา สุขสมัย

นางอัมพร แต้มทอง

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

กองบรรณาธิการ

นางสาวนวมรัตน์ ชัยบุตตา

นายธัญญา เรืองแก้ว

นางสาวรัตนา แสงบัวเพื่อน

นางสาวจิระวรรณ ปักกัตตั้ง

นางประทุม หนูจ้อย

นางสุขเกษม เทพสิทธิ์

นางสาวอุทิน จิงวิเศษพงศ์

นางสาวขวัญฟ้า นิยมในธรรม

นางธนาภรณ์ กอวัฒนา

นางฟาฏินา วงศ์เลขา

นางสาวเงินยวง นุดตะเคียน

นางสาวสุภาวดี ตรีรัตน์

นางสาวอังคณา ผิวเกลี้ยง

นายศตวรรษ ประจักษ์

นางสาวพนิดา บัวมณี

นายเริงศักดิ์ มีงประเสริฐ

นางสาวพรทิพย์ ดินดี

นางสาวประนอม เพ็งพันธ์

ฝ่ายศิลปกรรม

นายพินิจ สุขะสันต์

นายไพฑูรย์ บุญภานนท์

นายชูเกียรติ เกิดอุดม

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

- สัมภาษณ์พิเศษ : ดร.ปริญญะ พิบูลสราวุธ ๒
- การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง...
จากนโยบายสู่ความเป็นจริง อัมบุญ สิงห์อัศวิน ๙
- แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา
ช่อ สันธะพิพัฒน์ ๑๓
- การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา :
บทเรียนจากประเทศออสเตรเลีย ดร.ดร.ณัฏฐ์ จำปาทอง ๑๙
- การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะ ๓ ขั้น
ประสาธน์ เมืองเฉลิม ๒๕
- สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ของนักเรียน สารัช บุญเมืองแสน ๓๑
- การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอลฯ วัณชัย หยังถึง ๓๕
- การศึกษาของประเทศลาว ปรีชา ทนันท ๓๙
- คุณครูแบบใช้ยวอน รศ.ดร.นิรมล ศตวุฒิ ๔๔
- ปัจจัยที่ทำให้ / ส่งผลต่อการนำปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ศักดิ์สิน ช่อดาราภา ๔๙
- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงฯ ภรณา ศิริฤกษ์อุดมพร ๕๗
- ทำอย่างไร? จะให้การอ่านกลายเป็นแฟชั่น
สำหรับคนรุ่นใหม่ กลั่น สระทองเนียม ๖๑
- เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ...เด็กพิเศษ สามารถ รัตนสาคร ๖๕
- เกาะติดหลักสูตร อารังศักดิ์ อารังเสศฤทธิ์ ๖๙
- เส้นทางสู่...การปฏิรูปการเรียนการสอน
เปรมวดี ศรีธนะ ๗๔
- รอบรู้สู่การวัดและประเมินผล ธัญญา เรืองแก้ว ๗๘
- ถนนสายประกันคุณภาพ ไพรัชชัย พัทธสาลี/จันทร์ธิดา อินธิเดช ๘๐
- เวทีคนวิจัย พุทธชาติ ทองกร ๘๔
- ความรู้เพื่อครูในแนว อุดร สารคม ๘๗
- สานาม...สื่อการเรียนรู้ ฟาฏินา วงศ์เลขา ๙๐
- บอกกล่าวเล่าบาน อัมพร แต้มทอง ๙๒
- เรียงร้อยด้วยกวี ๙๕

ดร.ปริยานุช พินุลสราวุธ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมอบให้แก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้รอดพ้นจากภัยเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้

ดังนั้น จึงควรที่เราจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไทย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยภารกิจหลักของ สพฐ. คือการพัฒนาเยาวชนในวันนี้ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพในทุกด้าน การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งอยากให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกันก่อนว่า **“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”** คืออะไร และบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างไร กองบรรณาธิการจึงได้ขอสัมภาษณ์ **ดร.ปริยานุช พินุลสราวุธ** หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ดังบทสัมภาษณ์ที่จะนำเสนอต่อไปนี้

กองบรรณาธิการ : ก่อนอื่นขอให้ ดร.ปริยานุช ช่วยขยายความถึงความหมาย และหลักการสำคัญ

ของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจ เป็นเบื้องต้นก่อน

ดร.ปริยานุช : ก่อนอื่นต้องเข้าใจก่อนว่า การนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ไม่ได้หมายความว่า โรงเรียนต้องมาขุดบ่อเลี้ยงปลา ปลูกผักบุ้ง อันที่จริงแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตสำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นคนในชนบท คนในเมือง ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด หรืออยู่ในสถานะใด และไม่ใช่เรื่องของภาคเกษตรเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินชีวิตของทุกคน เพื่อให้ชีวิตเกิดประโยชน์และมีความสุขทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น รวมไปถึงสังคม ประเทศชาติ และโลก ถ้าเราเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการคิด การพูด และการทำงาน ชีวิตจะมีความสุข และพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทำให้เราสามารถเลือกรับ ปรับตัวได้ ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างพอประมาณกับอัตภาพของตัวเองและสถานการณ์รอบด้าน โดยใช้สติปัญญาพิจารณาแยกแยะเหตุผลในการตัดสินใจ ต้องไม่ทำให้ตัวเองหรือผู้อื่นลำบาก

หรือทำให้สังคมเดือดร้อนจากการกระทำของเรา ต้องคิดให้รอบด้าน ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงพระราชทานไว้ ให้คนไทยยึดเป็นแนวปฏิบัตินี้ บอกให้เรารักษาความ สมดุลและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิตใน ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านวัตถุ หรือด้านเศรษฐกิจ ขอยกตัวอย่าง ประกอบ เช่น คอมพิวเตอร์ ของเก่าใช้ไม่ได้แล้ว และคิดอยากจะซื้อรุ่นใหม่แต่ไม่มีเงิน ก็ต้องมีเหตุผล ที่ชัดเจนว่าจำเป็นต้องเปลี่ยนเครื่องจริงๆ แน่ใจว่า ไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเครื่องให้ใช้ได้ตาม ความจำเป็นจริงๆ เมื่อจะต้องซื้อก็ต้องประมาณตน ก่อนว่าใช้เงินเท่าไรจึงจะไม่ทำให้ตนเองและครอบครัว เดือดร้อน และต้องวางแผนว่าจะเก็บสะสมเงินไปซื้อ อย่างไร ถ้าจำเป็นต้องใช้เร็วและจะซื้อเงินผ่อนก็ ต้องแน่ใจจริงๆ ว่ามีกำลังผ่อนได้ จะไม่เดือดร้อนใน ภายหลัง จะทำอะไรต้องคิดให้รอบคอบชีวิตจึงจะ พอเพียง

๒. ด้านสังคม ภายใต้สถานการณ์เดิม เมื่อ ตัดสินใจจะซื้อเครื่องใหม่ ต้องคิดด้วยว่าเมื่อเราซื้อ ของใหม่มา จะจัดการกับของเก่าอย่างไร เอาไปบริจาค หรือยกให้คนอื่นใช้ต่อ ทำให้สังคมมีการแบ่งปัน มีการ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ในขณะเดียวกันอาจหาช่องทาง ติดต่อซื้อเครื่องใช้แล้วของญาติพี่น้องเพื่อนฝูง การ พึ่งพาอาศัยกันในสังคมมีจิตเมตตาต่อกันช่วยเหลือกัน ต่างๆ เป็นพื้นฐานให้สังคมมีความเข้มแข็ง เกิด ความรัก ความสามัคคี ทำให้คนในสังคมพร้อมรับต่อ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม ทุกสรรพสิ่งในโลกมีคุณค่า อยู่ที่เราจะรู้จักใช้และจัดการหรือไม่ ชีวิตเราดำรงอยู่ ได้เพราะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เราเอามาจากธรรมชาติเท่าไรเราก็ต้องคืนสมดุลสู่ ธรรมชาติมากเท่านั้น คนที่พอเพียงต้องบริโภคอย่าง พอเพียง ไม่มากเกินไปจนความจำเป็น เครื่องคอมพิวเตอร์ ที่ใช้ไม่ได้อีกแล้วก็ต้องหาวิธีจัดการอย่างถูกต้อง ใส่ใจในการจัดการกับขยะ ของเสีย ของที่ไม่ใช้แล้ว

โดยที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า ร่วมปลูกต้นไม้ รักษาฟื้นฟูแหล่งน้ำ เป็นต้น

๔. ด้านวัฒนธรรม การเป็นคนมีวัฒนธรรม มีอารยธรรมเป็นของมีค่า ชาดไทยเป็นชาติเก่าแก่ การจะรักษาชาติไว้ ต้องเห็นคุณค่าของความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย วัฒนธรรมไทย ภาษาไทย การใช้ เทคโนโลยีใหม่ๆ ควรนำมาต่อยอดจากภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเสริมสิ่งที่เป็นไทย เป็นของ ท้องถิ่น ถ้าทำอย่างนี้เราก็เข้มแข็ง ชุมชนก็เข้มแข็ง ประเทศชาติก็เข้มแข็ง

การใช้ชีวิตพอเพียง สามารถเริ่มต้นจาก พิจารณาการใช้ชีวิตของเราในวันนี้ ว่ามีความสุข สมดุล หรือขาดสมดุลในด้านไหนบ้างไหม แล้วค่อยๆ ปรับ สมดุลไปจะทำให้ชีวิตเรามีความสุขขึ้น นี่คือการ ใช้ ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากสิ่งที่กล่าวมานี้เราจะนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาได้อย่างไร ก็เริ่ม จากในโรงเรียน ผอ.ต้องบริหารสถานศึกษา งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ งานธุรการ งานสถานที่ เช่น การ บริหารงานบุคคลโดยใช้หลักนี้ ผู้บริหารต้องกระจายงาน อย่างเป็นเหตุเป็นผล ใครเก่งด้านไหนมอบหมายงาน ให้ตรงกับความถนัดความชอบของเขา (put the right man to the right job) ทำอย่างไรที่จะมอบหมาย งานแล้วไม่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทะเลาะกัน ทำอะไร ต้องไม่ประมาท เสริมสร้างให้มีการรวมกลุ่มกันทำงาน อย่างสามัคคี ก็ต้องใช้หลักธรรมชาติความถูกต้อง ความ ยุติธรรม ความเป็นเหตุเป็นผล ความเด็ดขาด ชัดเจน กระตุ้นให้เกิดขวัญกำลังใจ มีความอดทน ความเพียร ที่จะร่วมกันทำงานจนบรรลุเป้าหมาย เป็นต้น

ผู้บริหารหรือครูอาจเข้าใจผิดว่าการประกาศ นโยบายเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษา ต้องสร้าง งานหรือกิจกรรมขึ้นมาใหม่ ความจริงไม่ใช่ แต่เป็น การนำหลักการ กรอบความคิด และแนวทางการ ปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทำงานที่ทำอยู่แล้ว ให้มีความสุข และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน

๔ ด้านที่กล่าวมาแล้วอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจให้ถูกต้องชัดเจนว่าพระองค์ท่านรับสั่งเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงหรือวิถีชีวิตพอเพียงอย่างไรบ้าง ที่มักจะเรียกสั้นๆ ว่า หลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข หมายถึงความพออะไรบ้าง ก็มีการคิด พูด ทำอย่างพอประมาณ อย่างเป็นเหตุเป็นผล และต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยใช้คุณธรรมกำกับความรู้ในการสร้างความพอเพียง

ยกตัวอย่าง การบริหารสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา เช่น การที่เด็กต้องเดินเรียนจากตึกหนึ่งไปอีกตึกหนึ่ง ท่านคิดถึงภูมิคุ้มกันหรือไม่ ถ้าฝนตกจะทำอย่างไร จะต่อหลังคาดีหรือไม่ เด็กสามารถเดินได้ในหน้าฝน จะได้ไม่เป็นหวัด นี่คือการนำไปประยุกต์ใช้ ไม่ต้องทำอะไรใหม่เลย เพียงแต่คิดอะไรให้รอบคอบ มองถึงการสร้างประโยชน์ และความสุขของลูกหลานเยาวชน เพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

หรืออย่างเช่น ถ้าเคยจัดกีฬาแล้วใช้เงินมากงบประมาณปลาย ก็ลองนำหลักพอเพียงไปเป็นแนวทาง

เริ่มตั้งแต่คิดวางแผนว่าจะจัดงานอย่างไรให้ประหยัดแล้วเกิดประโยชน์และมีความสุขด้วย คิดถึงความคุ้มค่าของทรัพยากรทุกอย่างที่นำมาใช้ ใช้งานนี้แล้วใช้ประโยชน์อะไรได้อีก ถึงตรงนี้ใจคุณเริ่มรู้สึกว่ายาก เริ่มใช้ชีวิตพอเพียงตามรอยพระยุคลบาทหรือยัง

กองบรรณาธิการ : ดร.ปริญญ์ คิดว่าเหตุผลที่รัฐบาลปัจจุบันนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับนโยบายของประเทศเพราะอะไร

ดร.ปริญญ์ : จากรายงานการพัฒนาคนของ UNDP ได้วิเคราะห์ไว้ชัดเจนว่า การพัฒนาที่ผ่านมาไม่พอเพียง ไม่สมดุลใน ๔ ด้าน และเสี่ยงเกินไป ไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การจัดการความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจยังไม่เหมาะสม สังคมก็มีความเสี่ยง ไม่มีความสมดุล สิ่งแวดล้อมก็มีปัญหามากมาย วัฒนธรรมไทยอ่อนแอ ต่อสู้กับกระแสโลกาภิวัตน์ไม่ได้ คิดว่ารัฐบาลชุดนี้ก็มองเห็นปัญหาตรงนี้ และคิดว่าสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานมาเหมาะสมกับประเทศไทย วิถีชีวิตของคนไทย และการดำรงอยู่ของสังคมไทย และก็เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา เพื่อที่จะปรับความไม่สมดุลให้กลับมาสู่ความสมดุล และดิฉันคิดว่าไม่ใช่เรื่องของรัฐบาลนี้รัฐบาลเดียว เป็นเรื่องของชาติ การรักษาชาติ

กองบรรณาธิการ : จากที่กล่าวมาทั้งหมด ครูผู้สอนจะเริ่มต้นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การเรียนการสอนอย่างไร

ดร.ปริญญ์ : ต้องเริ่มที่ครูสาระสังคมก่อน เพราะหลักสูตรได้บรรจุไว้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส ๓.๑ ว่า นักเรียนทุกคน ตั้งแต่ชั้น ป. ๑ ถึง ม. ๖ ต้องเข้าใจ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริโภคได้ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ สำหรับช่วงชั้นที่ ๑-๒ ก็คือ ข้อ ส ๓.๑ (๔) บอกไว้ชัดเจนว่า ต้องเข้าใจระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง

และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ ช่วงชั้นที่ ๓-๔ อยู่ในข้อ (๕) เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ แสดงว่ามาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทุกโรงเรียนในประเทศไทยต้องสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ต้องสอนให้เด็กเข้าใจระบบ เข้าใจวิธีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปได้อย่างมีดุลยภาพ

สำหรับสาระเศรษฐศาสตร์ เราก็ต้องมาดูตัวหลักว่า เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคในชีวิตของเรา เราใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทรัพยากรที่พูดถึงตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น รวมถึงอะไรบ้าง หลักพอเพียงมองโลกอย่างไร มองว่าทุกสรรพสิ่งที่มีคุณค่า มีจำกัด วัตถุที่เรามี สิ่งของที่เราใช้ บุคลากรที่เราใช้ ซึ่งได้มาด้วยการใช้งบประมาณ ก็คือเรื่องเงิน ซึ่งมีจำกัด ครูก็มีจำกัด ทั้งปริมาณและคุณภาพ เมื่อมีแล้วต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้อย่างทะนุถนอมรักษา เราจะทำอะไรที่จะดูแลสิ่งที่มีอยู่แล้วให้คงสภาพต่อไปได้ ทำอย่างไรที่เราจะทำให้สิ่งที่เสื่อมโทรมกลับฟื้นคืนขึ้นมา ใช้หลักพอเพียงทั้งนั้นเลย และอยากขอเน้นเรื่องวัฒนธรรมของคนไทย เด็กพบครูก็ต้องไหว้ มีสัมมาคารวะ ไหว้เบญจางคประดิษฐ์เป็นกราบพระเป็น มีน้ำใจ เมื่อไหร่ที่สิ่งเหล่านี้หายไป เพราะเราไม่ทะนุบำรุงดูแลรักษา มันถึงกลับคืนมายาก ต้องใช้เวลาในการปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะ ทุกอย่างเป็นทรัพยากรหมด อยู่ที่ว่าเราจะมองเห็นหรือเปล่า เราเกิดมาเป็นคนไทย เกิดในครอบครัวนี้ ในสังคมนี้ แผ่นดินไทยให้อะไรกับเราบ้าง ร่างกาย ชีวิต สติปัญญา ดิน น้ำ ป่า อากาศที่ดี วัฒนธรรมไทย โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ ทุกอย่างเป็นทรัพย์ที่มีค่าทั้งหมด ทำอย่างไรเราจะบริหารจัดการทรัพย์เหล่านี้ให้เกิดความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน เกิดความสุขกับทุกคน ไม่ใช่สุข

เฉพาะตัวเราคนเดียว ตรงนี้ครูต้องสอน และไม่ใช่สอนแบบท่องจำ เรียนเรื่องพอเพียงต้องเน้นการปฏิบัติ ทำอย่างไรให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ รู้จักประมาณตน ในการใช้ชีวิต ไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนคนอื่น คิด พูด ทำ อย่างมีเหตุผล ไม่ประมาท เตรียมสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเองและสังคม เริ่มตั้งแต่ ป.๑ เช่น พ่อแม่ให้เงินมาซื้อสมุด หนังสือ ทำอย่างไรจะใช้อย่างประหยัด และคุ้มค่า เขียนให้ครบทุกบรรทัด ไม่ฉีกเล่น ไม่ทำขาด ไม่วาดรูปเล่น นี่แหละคือสอนเรื่องพอเพียง ไม่ได้สอนเรื่องยากเลย ให้เขาเห็นว่ารอบตัวเขามีอะไรบ้างที่มีคุณค่า กว่าจะได้มายากลำบาก และเมื่อสูญเสียไปแล้ว ยากลำบากกว่าจะได้กลับคืนมา ให้เด็กเห็นคุณค่าก่อน แล้วถึงตระหนักว่าต้องประหยัด ไฟฟ้า น้ำประปา ไม่ใช่ได้มาง่ายๆ ต้องช่วยกันประหยัด ต้องค่อยๆ สอนปลูกฝัง ซึมซับ นี่คือการสอนเรื่องพอเพียงให้เขาเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สอนเรื่องนี้เฉพาะในวิชาสังคมได้ไหม ไม่จำเป็น วิชาสุขศึกษา การดูแลสุขภาพร่างกายอย่างพอเพียง ออกกำลังกายอย่างพอประมาณ ออกกำลังกายอย่าง มีภูมิคุ้มกัน วิชาวิทยาศาสตร์ เริ่มต้นจากสิ่งเล็กๆ เช่น จะจัดการขยะยังไง ทั้งหมดนี้ต้องการมุ่งให้เด็กคิดเป็น เขาก็จะพึ่งตัวเองได้ เราไม่สอนด้วยการสั่ง แต่เรา สอนด้วยการกระตุ้นให้เด็กคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ทำอะไรก็ตามต้องประมาณตน ต้องคิดว่าทำไมต้องทำ เหมาะกับตัวเองไหม คิครอบคอบหรือยัง ยังยืนไหม จากที่ดิฉันได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานคณะกรรมการ บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน คณะทำงานก็ได้ขยายมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ที่ เดิมมีความหมายกว้างเกินไป มาทำตัวย่อยระดับชั้นปี โดยดูให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละ ชั้นปี

หลักการคิดของเราคือ **ช่วงชั้นที่ ๑** ให้เด็ก รู้จักพอเพียงกับตัวเองและครอบครัว ตัวอย่างเช่น ป.๓ รู้จักช่วยเหลือครอบครัวและชุมชน นิภาพเวลา ครูสอนก็ต้องมีใบงาน ว่าพ่อแม่กำหนดว่าเด็กต้อง ช่วยเหลืออะไรบ้าง แล้วเด็กทำหรือไม่ บางทีไปงาน ของชุมชน ไปช่วยเก็บขยะ ปลูกต้นไม้ในชุมชน ไป งานเข้าพรรษา ไปช่วยยกของ เชื้อศาลาวัด เป็นต้น ฝึกให้เป็นนิสัย หลักคุณธรรมที่พระราชทานมาชัดเจน ต้องมีความขยัน หมั่นเพียร อดทน ครูก็ต้องอดทน ผอ.ก็ต้องอดทน เพราะเป็นเรื่องการพัฒนาคน เชื่อว่า แต่ละสถานศึกษามีสังคมและบริบทที่แตกต่างกัน การก้าวแต่ละก้าวต้องมั่นคง เพียงแค่เรามีครูท่านหนึ่ง หรือ ผอ. ท่านหนึ่งที่เข้าใจอย่างถูกต้องแล้วค่อยๆ เริ่มทำ เราเชื่อว่าเราได้ปลูกเมล็ดพันธุ์พอเพียงขึ้นใน สถานศึกษานั้นแล้ว

ช่วงชั้นที่ ๒ สอนให้เด็กมองไปที่โรงเรียน เขาต้องเริ่มคิดถึงการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่าง สมดุลในโรงเรียน คุณครูอาจสอนในชั่วโมงสาระ เศรษฐกิจพอเพียง ให้นักเรียนสำรวจดูว่าโรงเรียนเรา มีต้นไม้กี่ต้น ต้นไหนตาย ต้นไหนแข็งแรง เพราะอะไร

อันนี้บูรณาการกับวิชาอื่นได้ด้วย ขณะเดียวกันให้เขา คำนึงถึงด้วยว่าการใช้โต๊ะ เก้าอี้ ของต่างๆ ในห้องเรียน เราใช้อย่างสมดุลหรือเปล่า ใช้อย่างประหยัดไหม ใช้อย่างคุ้มค่าไหม อย่างน้อยให้เด็กได้ฝึกคิดว่าความ พอเพียงอยู่ตรงไหน เหตุผลคืออะไร คิดถึงอนาคต คิดถึงความยั่งยืน

ช่วงชั้นที่ ๓ เน้นพอเพียงในชุมชน เช่น ม.๒ ไปดูปัญหาในชุมชนมีอะไรบ้าง ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม พอ ม.๓ ก็อาจไปดูว่า อบต. มีแผนพัฒนาชุมชนอย่างไร ไปดูว่า กทม. มีนโยบาย พัฒนากรุงเทพฯ อย่างไร แล้วเขตทำอะไร ไปดูแผน ดูแนวทางการพัฒนา ว่าสอดคล้องกับหลักพอเพียง หรือไม่ อย่างไร แล้วดูว่าแต่ละคนจะมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนให้เกิดความพอเพียงขึ้นได้อย่างไร เช่น กทม. มีปัญหาเรื่องน้ำเสีย เราก็มาร่วมมือกันจัดกิจกรรม แก้ไขปัญหาน้ำเสียกันดีไหม

ช่วงชั้นที่ ๔ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศ ชาติ เราต้องขยายความคิดของเขาไปสู่ระดับประเทศ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เพราะฉะนั้นพอเพียงระดับ ประเทศ ม.๕ อาจจะไปดูแผนพัฒนาประเทศ แผน พัฒนาลุ่มน้ำ แผนพัฒนาจังหวัดสอดคล้องกับหลัก พอเพียงไหม เป็นเหตุเป็นผลไหม มีภูมิคุ้มกันไหม พอประมาณไหมกับสภาพของจังหวัด หรือว่าจังหวัด ของเราไม่มีโครงสร้างพื้นฐานที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมเลย แล้วทำไมจังหวัดถึงมีแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นมา

แล้วจะทำอะไร เศรษฐกิจจะเป็นอย่างไร จะสมดุลไหม ก็ต้องเริ่มคิดเริ่มวิเคราะห์ ม.๖ วิเคราะห์ปัญหาของประเทศในโลกาภิวัตน์ ไปศึกษาดูว่า การเซ็นสัญญาเปิดเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่น มันพอเพียงไหม มีภูมิคุ้มกันไหม จะเกิดผลกระทบอย่างไร รอบคอบแล้วหรือยัง นี่คือการปูพื้นฐานหลักพอเพียง สามารถบูรณาการได้กับทุกวิชา การงานอาชีพ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การสอนคณิตศาสตร์ ไม่ใช่เด็กเรียนบวกลบคูณหาร บัญญัติไตรยางค์ แล้วจบแค่นั้น ต้องสอนอย่างมีความหมาย เอามาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ยกตัวอย่างโจทย์ที่เหมาะสมกับชีวิตประจำวันของเขา ให้เขาคิดอะไรต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล ใช้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการบูรณาการคิดคำนวณ การใช้ง่าย เพราะฉะนั้นเมื่อนำหลักพอเพียงเข้าไปบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระ จะทำให้การเรียนการสอนมีความหมายต่อการดำเนินชีวิตของทุกๆ คนที่เกี่ยวข้อง คุณครูไม่ใช่แค่เพียงสอนหนังสือ แต่เรากำลังมุ่งสู่การสอนคนสอนคนให้มีคุณธรรม มีกรอบในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามหลักศีลธรรมจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับภูมิสังคม ชุมชน บริบทของเขา ให้เขาใช้ชีวิตอย่างเจริญและมีความสุข พระองค์รับสั่งเมื่อปี ๒๕๒๒ ว่า การให้การศึกษา นั้น กล่าวย่อๆ คือการทำให้บุคคลค้นพบวิธีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เหมาะสม ไปสู่ความสุขและความสุขตามอัตภาพ

กองบรรณาธิการ : หลังจากที่มีการนำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ปรับแล้วไปใช้ในโรงเรียน ได้ผลเป็นอย่างไรบ้าง

ดร.ปริญญ : มีโรงเรียนนำไปใช้จำนวนมากแล้ว และจะเริ่มมีการติดตามอย่างเป็นระบบภายใน ๒-๓ เดือนนี้ แต่จากการได้พูดคุยและศึกษาเอกสารที่โรงเรียนรายงานมา จะเห็นว่าเขาสงูมาก เห็นผลเลยประสบความสำเร็จมาก พอครูเริ่มทำก็ยิ่งสนุก เขาก็เห็นการเปลี่ยนแปลงในเด็ก เด็กก็สนุกในการเรียน ครูสามารถบูรณาการเข้าไปในกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้ทุกวิชา

กองบรรณาธิการ : ขอให้ท่านฝากข้อคิดถึงครูที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ดร.ปริญญ : ขอให้ทุกท่านตั้งสติว่า ภารกิจที่รับผิดชอบของพวกเราในวงการการศึกษาที่แท้จริงคืออะไร คือการอบรมบ่มเพาะเยาวชนของเราให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ก่อนที่นักเรียนจะย่างก้าวออกจากรั้วโรงเรียน เราต้องการเตรียมเขาให้เป็นคนอย่างไร เช่นอย่างน้อยก็เห็นคุณค่าของตนเองและต้องพึ่งตัวเองได้ มีทักษะ มีวินัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข หมายความว่า ไม่เบียดเบียนคนอื่น ไม่ทำผิดศีลธรรม จรรยาบรรณ รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นคุณค่าของทรัพยากรที่อยู่รอบๆ ตัว มีรากเหง้าทางวัฒนธรรม รู้สึกภูมิใจในความเป็นคนไทย หรือเราต้องการเพียงแค่เด็กคนหนึ่งที่ได้ GPA ๔.๐๐ เราภูมิใจแค่นั้น หรือจะวัดแค่ว่านักเรียนของเราสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ก็เปอร์เซ็นต์ ถ้าเราตั้งใจแน่วแน่และพัฒนาให้เขาเป็นคนที่สมบูรณ์ได้ วันหนึ่งข้างหน้าเด็กจะกลับมาขอบคุณว่าชีวิตเขาทุกวันนี้ พันวิกฤตมาได้ ชีวิตประสบความสำเร็จได้ ก็เพราะครูเคยสอนเรื่องหลักพอเพียงให้ ครูจะภูมิใจไหม สิ่งนี้ใช่ไหมที่เราอยากได้จากการเป็นครู สร้างคนให้เป็นคนดี มีคุณภาพ และมีความสุขในสังคม การนำหลักพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการกิจหน้าที่อย่างเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่

ของครู ตรงนี้แหละเราได้ตอบแทนบุญคุณพระองค์ท่าน ได้ตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ได้ตอบแทนบุญคุณประเทศชาติ

กองบรรณาธิการ : ท่านคิดว่าปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

ดร.ปริยานุช : ผอ.คนเดียวก็คงเห็นไม่ไหว ผู้ที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนก็น่าจะเป็นครู ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ทุกคนต้องรู้ เข้าใจ อย่างถูกต้อง ชัดเจน แล้วทดลองนำไปใช้ และเรียนรู้ร่วมกัน หาเครือข่าย เพื่อนร่วมทาง โรงเรียนอื่นๆ หรือแลกเปลี่ยนแผนการเรียนรู้กัน

ขอทิ้งท้ายว่าครูท่านใดต้องการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ และต้องการตัวอย่าง ดิฉันขอให้มองไปที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านเป็นครูที่ยิ่งใหญ่ของพวกเราทุกคน การสอนของครูมี ๒ แบบ คือ สอนด้วยคำพูด พระองค์ท่านสอนด้วยพระราชดำรัส พระบรมราโชวาทต่างๆ การสอนอีกแบบหนึ่งคือ การสอนด้วยการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง ดิฉันคิดว่าพระองค์ท่านเป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

ครูควรชักชวนนักเรียนให้ติดตามพระราชกรณียกิจ พระราชจริยาวัตรของพระองค์ท่าน เราจะได้เห็นแบบอย่างการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง แล้วจะเข้าใจลึกซึ้งมากขึ้นว่าการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงต้องทำอะไร ต้องศึกษา ๒ ด้าน จากพระบรมราโชวาทด้วย และก็พระราชกรณียกิจและพระราชจริยาวัตร และถ้าครูยังสงสัยว่าจะบูรณาการอย่างไร จะสอนอย่างไร ให้ชวนนักเรียนศึกษาร่วมกันในเรื่องนี้ เริ่มต้นจากการศึกษาพระจริยวัตรและพระบรมราโชวาทของพระองค์ท่านก่อน ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ชัดเจนว่าชีวิตพอเพียงเป็นอย่างไร

คุณครูทั้งหลายคงจะได้รับความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพอจะเห็นแนวทางในการนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนสาระต่างๆ แล้ว หากทุกโรงเรียนได้ช่วยกันปลูกและบำรุงเมล็ดพันธุ์แห่งความพอเพียงให้กับนักเรียน เชื่อมั่นว่าในอนาคตพวกเขาจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิต สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อันจะนำพาประเทศไทยให้รอดพ้นจากวิกฤตต่างๆ ได้

ศกุนตลา/ฟาฏินา/เจตนา สัมภาษณ์

การพัฒนาสื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง... จากนโยบายสู่ความเป็นจริง

อุ้มบุญ สิงห์อศวิน*

KS เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและประเทศชาติ แต่ปัจจุบันประเทศต่างๆ กำลังประสบปัญหาการขาดแคลนครู องค์กรระหว่างประเทศ อาทิ UNESCO หรือ OECD (องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา : Organization for Economic Co-operation and Development) ได้เตือนให้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวมาแล้วระยะหนึ่ง โดยได้นำเสนอข้อค้นพบจากการสำรวจและการวิจัยทั้งในประเทศพัฒนาและด้อยพัฒนา นอกจากนี้ยังได้ตั้งคณะกรรมการการศึกษาประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องครูโดยเฉพาะ เนื่องจากเห็นว่าคุณภาพการ

ศึกษาเป็นกุญแจสำคัญของสังคมฐานความรู้หรือสังคมอุดมปัญญา (knowledge-based society)

ส่วนประเทศไทย การขาดแคลนอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษาทั้งในภาพรวม ในบางพื้นที่ และในวิชาเฉพาะ กำลังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศ สาเหตุสำคัญมาจากการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งทำให้มีจำนวนห้องเรียนเพิ่มขึ้น การยุบเลิกอัตราครูเกษียณก่อนกำหนด การไม่สามารถจัดสรรอัตราครูเพิ่มอันเนื่องมาจากมาตรการจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ และการสั่งให้ช่วยราชการ แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะได้แก้ปัญหาโดยใช้ระบบครูช่วยราชการกลับสังกัดเดิม เกลี่ยครูช่วยสอน การจ้างครู เป็นต้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการบริหารอัตรา กำลังครูไม่เหมาะสม และไม่เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจนการรายงานจำนวนนักเรียนและห้องเรียนไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้มีปัญหาไม่ทราบจำนวนครูขาดแคลนที่แท้จริง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการใช้ครูอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการประชุมหน่วยงานและองค์กรหลักที่พัฒนาระบบ e-learning ของกระทรวงศึกษาธิการ

* นักวิชาการศึกษา สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เป็นประธาน เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ ห้องประชุมอาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการนั้น ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวว่า **เทคโนโลยีสามารถช่วยสนับสนุนในการแก้ปัญหา ขาดแคลนครู รวมทั้งช่วยเสริมสร้างคุณภาพ และ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** สำหรับ มาตรการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูนั้น มี ๔ มาตรการ ได้แก่

๑. การให้นักศึกษาเรียนครบหลักสูตร ๕ ปี ไปปฏิบัติงานจริงในโรงเรียนที่ขาดครูโดยกระทรวง ศึกษาธิการสนับสนุนค่าเบี้ยเลี้ยง จัดครูพี่เลี้ยงและ สวัสดิการต่างๆ คาดว่าจะมีครู จำนวน ๕,๐๐๐- ๑๐,๐๐๐ คน ในแต่ละปี

๒. การให้ครูที่สอนไม่ตรงวุฒิไปศึกษาเพิ่มเติม และได้วุฒิเพิ่ม

๓. การออกแบบขนาดห้องเรียนกับผู้เรียน ให้มีลักษณะยืดหยุ่น โดยครู ๑ คน อาจสอนนักเรียน ได้ ๒๐๐ คน ใน ๑ วิชา ทำให้ลดภาระงานของครู ซึ่งครู ๑ คน สามารถดูแลเด็กได้มากขึ้น โดยไม่ต้อง เพิ่มจำนวนครู

๔. พัฒนาสื่อการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียน ด้วยตนเอง (Self-Learning) โดยใช้เทคโนโลยีมาช่วย สนับสนุน

ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ ฝากข้อคิดว่า หากจะแก้ปัญหาขาดแคลนครูโดยยก ระดับคุณภาพ และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง **เราจะผลิตชุดการเรียนรู้ได้อย่างไรในกลุ่ม ๘ สารวิชา รวมทั้งการลดจำนวนชั่วโมงสอนของครูให้ไปสอน นักเรียนจำนวนมากในคราวเดียวกัน เพื่อว่าเวลาที่ เหลือนักเรียนจะได้ไปเรียนจากสื่อและค้นคว้าด้วย ตัวเอง** นับเป็นการแก้ปัญหาขาดแคลนครูได้วิธีหนึ่ง โดยไม่ต้องเพิ่มครู จึงขอให้แต่ละหน่วยงานไปคิด แนวทางการบูรณาการ เพื่อให้ครูสามารถนำเทคโนโลยี มาใช้งานได้ รวมทั้งการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร และให้ดูศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้พร้อมที่จะรับ เทคโนโลยีได้ด้วย

ทั้งนี้ ข้อคิดของท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐาน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ การศึกษา ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ**ด้าน การเรียนการสอน** ข้อ ๒.๓.๒ มีรูปแบบการเรียนรู้ ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่หลากหลาย และข้อ ๒.๓.๓ ผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการออกแบบและจัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ **ด้านกระบวนการเรียนรู้** ข้อ ๒.๔.๑ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็น

เครื่องมือในรูปแบบที่หลากหลาย ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และได้ทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามความสนใจของผู้เรียน และ**ด้านทรัพยากรการเรียนรู้** ข้อ ๒.๕.๑ มีเว็บไซต์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ๒.๕.๒ มีระบบจัดการแหล่งการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๒.๕.๓ มีการจัดรวบรวมสื่อ นวัตกรรม การเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเป็นระบบ จัดเป็นคลังแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ ตามศักยภาพของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมครบตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและสามารถจัดการศึกษาได้ทุกห้องที่ได้ตระหนักถึงสถานการณ์การผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ซึ่งปัจจุบันมีผู้ผลิตเป็นจำนวนมากในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม สื่อต่างๆ เหล่านั้น ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูหรือครูสอนได้ไม่ตรงวุฒิ และนักเรียนไม่มีสื่อที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ดังนั้น จึงได้เริ่มดำเนินการโครงการพัฒนาสื่อเรียนรู้ด้วยตนเองขึ้น โดยนำแนวคิดของท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน) ที่ให้หน่วยงานและองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ นำเทคโนโลยีมาบูรณาการการเรียนการสอน เพื่อช่วยลดจำนวนชั่วโมงสอนของครู และสอนนักเรียนได้จำนวนมากในคราวเดียวกัน รวมทั้งนักเรียนสามารถเรียนรู้จากสื่อและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง อันจะเกิดผลต่อการเรียนของนักเรียน และส่งผลถึงการแก้ไขปัญหาพื้นฐานการขาดแคลนครูหรือครูไม่ตรงวุฒิ

โครงการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เริ่มขึ้น ในปี ๒๕๕๐ และวางแผนดำเนินงานต่อเนื่อง ในปี ๒๕๕๑ ด้วย

โครงการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับเผยแพร่ให้นักเรียนได้ใช้ในปีการศึกษา ๒๕๕๐ โดยมีแผนการเพื่อการเร่งรัดจัดหาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ สำหรับช่วงชั้นที่ ๔ ซึ่งเป็นวิชาที่ค่อนข้างขาดแคลนครูสอนหรือมีครูสอนที่ไม่ตรงวุฒิ การดำเนินงาน มี ๓ กิจกรรมหลัก คือ

๑. จัดทำสื่อรูปแบบหนังสือและซีดีรอม โดยปรับปรุงสื่อชุดการเรียนภาษาอังกฤษ และหนังสือคู่มือปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในห้องทดลอง (เคมี ฟิสิกส์ และชีววิทยา) ซึ่งผลิตขึ้นในโครงการเงินกู้ World Bank ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๗

ทั้งนี้ ชุดการเรียนภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ เทปเสียง หนังสืออ่านเป็นเรื่องๆ ชุดสื่อประกอบด้วย Reading Speaking Listening และ Writing แบ่งเป็นระดับ Beginner Level, Pre-Intermediate Level และ Intermediate Level ส่วนคู่มือใช้ปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในห้องทดลอง ประกอบด้วยคู่มือปฏิบัติการฟิสิกส์ คู่มือปฏิบัติการเคมี และคู่มือปฏิบัติการชีววิทยา

สื่อดังกล่าวนี้ เมื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้เพื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง จะนำมาผลิตเป็นสื่อสิ่งพิมพ์และซีดีรอม

๒. จัดทำ School server ในโรงเรียน เพื่อรวบรวมสื่อดิจิทัลที่หน่วยงานและโรงเรียนต่างๆ ได้

จัดทำไว้ และนำมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบใน server ของโรงเรียน พร้อมทั้งปรับปรุงระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์ เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำสื่อไปใช้เพื่อ การเรียนของนักเรียนได้สะดวกและรวดเร็ว

๓. จัดทำ Web Portal โดยรวบรวมสื่อพร้อม ใช้เก็บไว้ใน Website ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำรายการ Website ต่างๆ ที่ให้บริการสื่อการเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้บริการโรงเรียนและนักเรียนทั่วประเทศ

ทั้งนี้ การดำเนินงานทั้งสามกิจกรรม โรงเรียน ที่มีเครือข่ายคอมพิวเตอร์สามารถให้นักเรียนเข้าไป เลือกเนื้อหาที่สนใจเรียนได้ สำหรับโรงเรียนที่ไม่มี ความพร้อมด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ก็สามารถเลือก ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น จึงมีทั้ง สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ) School server และสื่อที่เป็น CD หรือ DVD ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วย ตนเอง ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและสามารถช่วยแก้ไข ปัญหาความขาดแคลนครูได้ด้วย

การดำเนินงานโครงการพัฒนาสื่อเพื่อการ เรียนรู้ด้วยตนเองงบประมาณ ๒๕๕๑ นั้น มุ่งเน้น การผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในวงชั้นที่ ๔ ให้ ครบตามหลักสูตร สร้างระบบจัดเก็บสื่อ เผยแพร่ ส่งเสริมการบูรณาการการใช้สื่อในโรงเรียนและติดตาม

ประเมินผลการดำเนินงานขยายผลในโรงเรียน ดังนั้น กิจกรรมที่จะดำเนินงาน ได้แก่

๑. การรวบรวมสื่อที่มีการจัดทำขึ้นในปัจจุบัน แล้วนำมาจัดเข้าระบบตรวจสอบคุณภาพและเผยแพร่

๒. การสร้างระบบ จำแนก และจัดเก็บ สื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรในแต่ละวงชั้นให้ สามารถค้นหาได้สะดวกและสามารถนำไปใช้ได้ตาม วัตถุประสงค์

๓. การสร้างและจัดหาเพิ่มเติมให้ครบถ้วน สอดคล้องตามหลักสูตร

๔. การเผยแพร่ โดยการจัดพิมพ์สำเนา หรือ จัดทำให้นำไปใช้ได้อย่างสะดวก เช่น ให้บริการ ผ่าน website หรือส่งผ่านระบบการศึกษาทางไกล

๕. การจัดทำคู่มือครูเพื่อใช้ในการขยายผล การใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียน การสอน

๖. การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ในการใช้สื่อการเรียนรู้

๗. การติดตามประเมินผลในทุกขั้นตอน เพื่อ แก้ไขและปรับปรุงการดำเนินการรูปแบบการจัดเก็บสื่อ การให้บริการสื่อ คุณภาพของสื่อที่ให้บริการตลอดจน การบูรณาการใช้สื่อในการเรียนของนักเรียน

การดำเนินงานโครงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ด้วยตนเองโดยสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังที่ กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นก้าวแรกของการทำงาน เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เกิดขึ้นอย่าง เป็นรูปธรรม โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นประโยชน์ที่จะ เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ และช่วยแก้ปัญหาการ ขาดแคลนครูซึ่งเป็นปัญหาที่กระทรวงศึกษาธิการ กำลังดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

ในการจัดการศึกษา

ช่อ สันธะพัตน์*

ปัญหา วิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอขาดความเป็นตัวของตัวเอง อันเป็นผลมาจากการขาดสมดุลแห่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล เพราะการครอบงำของภูมิปัญญาสากล มีผลชักนำความคิดในการพัฒนาประเทศมาเป็นเวลายาวนานเกือบครึ่งศตวรรษ การก้าวผ่านปัญหาและวิกฤตแต่ละครั้ง เสมือนการเดินทางหน้าต่อไปเพื่อพบกับปัญหาใหม่ วิกฤตการณ์ครั้งใหม่ จน

เมื่อสังคมไม่สามารถหาทางออกด้วยตนเองได้ ก็ต้องพึ่งพาภูมิปัญญาสากลในการแก้ปัญหาอีก แต่ก็ยังไม่สามารถเยียวยาสถานการณ์ต่างๆ ได้เท่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพราะสังคมไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตทางปัญญา การแสดงออกที่ชัดเจนก็คือการพึ่งพาตนเองในการแก้ปัญหาไม่ได้

จากการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาไทยที่ดั่งามหลายๆ อย่างได้สูญหายไปจากสังคมไทย โดยมีกระแสความนิยมของภูมิปัญญาสากลที่ไม่เหมาะสมบางอย่างเข้ามาแทนที่ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากระแสแห่ง

* รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดประตูลำ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

ความนิยมดังกล่าวมีผลกระทบต่อเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน จะมีเนื้อหาด้านภูมิปัญญาสากลมากกว่าภูมิปัญญาไทย ทำให้ภูมิปัญญาไทยไม่ได้รับการฟื้นฟูและนำคุณค่ามาปรับใช้ในการจัดการศึกษาและวิถีชีวิตไทยในปัจจุบัน ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยลดน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย ผู้คนส่วนใหญ่จะเลย ละทิ้ง ไม่สนใจภูมิปัญญาไทย การศึกษาในปัจจุบันจัดแบบขาดดุลทางภูมิปัญญา ขาดการสร้างเสริมองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยอย่างต่อเนื่อง และขาดนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

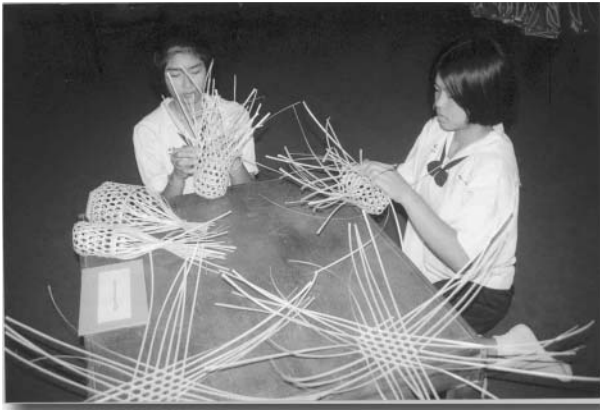
การที่ภูมิปัญญาไทยไม่ได้รับการฟื้นฟูและนำคุณค่ามาปรับใช้ในการจัดการศึกษาและวิถีชีวิตไทยในปัจจุบัน มีสาเหตุจากระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ไม่เอื้อและละเลยภูมิปัญญาไทยมานาน เมื่อมีระบบการเรียนการสอนสากลเกิดขึ้น ภูมิปัญญาไทยจึงถูกลดบทบาทลง ประกอบกับขาดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาไทยในระบบโรงเรียนที่ชัดเจน แม้ว่าหลายโรงเรียนจะมีบทบาทในการวางรากฐานการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยผ่านการจัดหลักสูตรท้องถิ่น แต่การดำเนินงานสามารถทำได้ในระดับการจัดโครงการเสริมหลักสูตรเท่านั้น ไม่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนได้อย่างสมดุลกับภูมิปัญญาสากล การศึกษาในระบบโรงเรียนจึงมุ่งไปทางความรู้สากลตามแบบตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่เดิมการศึกษาภูมิปัญญาไทยมีประมาณ ๘๐ - ๙๐% แต่ปัจจุบันเหลือเพียง ๕ - ๑๐% เท่านั้น เช่น ภาษาไทย ดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย เป็นต้น การขาดมาตรการและแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยให้มีบทบาทเป็นผู้นำทางด้านความคิดและขาดการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย แม้ว่าปัจจุบันจะมีความพยายามยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาไทยในระดับหนึ่งแต่ผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร การเน้นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาสากลและภูมิปัญญาตะวันตกมากเกินไป

ก็ส่งผลให้ความมีศักดิ์ศรี ความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นถดถอยเหือดหายไป วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น และวิถีการกินอยู่ ถูกดูแลจนว่าเงาเลาป่าเถื่อน ไม่เท่าเทียมวัฒนธรรมเมืองกรุงและวัฒนธรรมตะวันตก เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุทำให้ภูมิปัญญาไทยถูกละเลย

ดังนั้นการดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาจึงควรปรับแนวทางและมาตรการที่จะนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน โดยคำนึงถึงความสมดุลของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล โดยยึดหลักที่ว่าภูมิปัญญาไทยได้รับการฟื้นฟูใหม่ให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาสากล โดยการถ่ายทอดสู่การศึกษาอย่างสมดุลและยั่งยืน ในลักษณะคงคุณค่าภูมิปัญญาไทยก้าวไกลไปกับภูมิปัญญาสากล

การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๑ ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา ๗ กำหนดว่า “ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” จะเห็นได้ว่าใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาไทยอย่างแท้จริง ทำให้ทุกฝ่ายต่างตระหนักว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยที่เคยถูกละเลยในอดีต มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างแท้จริง

ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงไม่สามารถแปลกแยกออกจากท้องถิ่น การศึกษาต้องเอาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้เด็กไทยทั้งเก่ง ดี มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยอย่างแท้จริง

โรงเรียนเป็นสถาบันหลักในสังคมที่มีศักยภาพในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในการที่จะปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาไทย อันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของคนไทยที่ไม่ว่าชนชาติใดในโลก เช่น พระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์ในอดีตทรงใช้ภูมิปัญญาในการสร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นให้ประเทศตลอดมา เช่น พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงประดิษฐ์อักษรไทย ทรงใช้สติปัญญาปกครองบ้านเมืองแบบพ่อปกครองลูก สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงใช้ภูมิปัญญาของพระองค์เองในการกระทำยุทธหัตถีและประกาศอิสรภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงใช้ภูมิปัญญาด้านเกษตรทฤษฎีแนวใหม่เกษตรแบบสมดุลและยั่งยืน พื้นฟูสภาพแวดล้อมอันนำมาซึ่งความร่มเย็นของประชาชน เหล่านี้คือภูมิปัญญาไทยที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ ภูมิปัญญาไทยที่มีคุณค่าอื่นๆ ก็มีมากมาย ได้แก่ แม่ไม้มวยไทยที่สามารถช่วยรักษาทุกส่วนในร่างกายในการต่อสู้อาหารไทย วรรณกรรมไทย วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม

ประเพณีไทย เหล่านี้คือภูมิปัญญาของชาวบ้านไทยแท้ๆ ที่ชาวต่างชาติยังให้การยอมรับและฝากตัวเป็นศิษย์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาไทยเหล่านั้น โรงเรียนจำเป็นต้องดำเนินการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ดีต่อภูมิปัญญาไทยในทุกรูปแบบ ทั้งในหลักสูตรการเรียนการสอน การดำเนินชีวิต การจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน โดยกำหนดเป็นเป้าหมายสำคัญว่าทุกโรงเรียนต้องดำเนินการให้เกิดผลกับนักเรียนทุกคนในระบบโรงเรียนให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายที่ดีคือ ครู - อาจารย์ในโรงเรียนทุกแห่งนั่นเอง

ในฐานะที่การศึกษาเป็นความหวังหนึ่งของคนไทยทั้งชาติที่จะช่วยกอบกู้ศักดิ์ศรีความเป็นไทย ความเป็นภูมิปัญญาไทย ให้ขึ้นมายืนเคียงบ่าเคียงไหล่กับภูมิปัญญาสากล โรงเรียนจึงควรเริ่มจากการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการนำภูมิปัญญาไทยเข้ามาสู่โรงเรียนอย่างแท้จริง โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) คือให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในฐานะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อร่วมเสนอความคิดเห็นในการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อกำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยโรงเรียนต้องร่วมกับชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น ร่วมกันกำหนดและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามความเหมาะสมและความต้องการของตน ผ่านการบริหารงานในรูปคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนและท้องถิ่นของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้นยังต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ตามที่บุคลากรในชุมชน มีความรู้ความสามารถ ฯลฯ ซึ่งการนำผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรพิเศษ หรือ การที่โรงเรียนนำนักเรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน จะเป็นจุดเริ่มต้นในการ ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาไทย เนื่องจากในทุกท้องถิ่น จะมีภูมิปัญญาที่มีศักยภาพในด้านต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ ด้านการบริการ ด้านอาหาร การกิน ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านดนตรี - นาฏศิลป์ ฯลฯ ภูมิปัญญาไทยเหล่านี้ยังมีกระจายอยู่ในทุกหมู่บ้าน ทุกทั้งประเทศ เมื่อโรงเรียนนำภูมิปัญญาเหล่านี้เข้ามา สาธิตและให้ความรู้แก่นักเรียนและนักเรียนได้ร่วม ลงมือปฏิบัติจริง จะก่อให้เกิดการเรียนรู้และสืบทอด ภูมิปัญญาไทย ตลอดจนจะบังเกิดความภาคภูมิใจใน ถิ่นกำเนิดของตน และยังสามารถพัฒนาให้เป็นอาชีพ ที่ดีได้ในอนาคต

ในด้านบุคลากรของโรงเรียนมีส่วนสำคัญ ในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นอย่างมากเช่นกัน โดยโรงเรียนต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนให้บุคลากร ทุกฝ่ายในโรงเรียน กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีใน ด้าน การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับ เอาสิ่งดีงามซึ่งควรค่าแก่ความภาคภูมิใจเข้าไปใน สายเลือด ตั้งแต่วัยอยู่ในโรงเรียน และสามารถนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรม

ในด้านการทำความเคารพ เมื่อพบกันผู้น้อยจะทำความเคารพผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส ผู้อาวุโสให้ความรัก ความเอ็นดูสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม หรือด้าน วัฒนธรรมการแต่งกายแบบไทย การใช้ภาษาพูด ภาษา เขียนที่ถูกต้องในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทย ที่สำคัญยิ่ง การกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ ขอบใจ การแสดงออกถึงความมีน้ำใจโอบอ้อมอารีและเอื้ออาทร ต่อกันตามนิสัยของคนไทย การรู้จักความกตัญญูตเวที ต่อพ่อแม่ ครู - อาจารย์ และผู้มีพระคุณ ความอ่อนน้อม ถ่อมตนและการแสดงออกถึงความเคารพที่ผู้น้อย มีต่อผู้ใหญ่ การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ฯลฯ เหล่านี้ คือ ภูมิปัญญาไทยที่ถูกเลาะเลยมานโดยตลอด เมื่อโรงเรียนมีนโยบายที่ชัดเจนให้บุคลากรทุกฝ่ายได้ ยึดถือประพฤติปฏิบัติ นักเรียนจะจดจำและนำไปใช้ ในวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งการกระทำเช่นนี้ ตรงกับ คำกล่าวที่ว่า “การกระทำที่ดี มีค่ากว่าคำสอน”

ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนต้องดำเนินการ จัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นภูมิปัญญาไทย โดยจัดให้มีการบูรณาการภูมิปัญญาไทยเข้ากับทุกวิชา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ใน ทุกกลุ่มสาระ จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนในปัจจุบัน ให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาไทยน้อยมาก จะมีเฉพาะ วิชาดนตรี - นาฏศิลป์ วิชาศิลปะและรวมอยู่ในวิชา ภาษาไทยบางบทบางตอนเท่านั้น เมื่อโรงเรียนจัดทำ แผนการสอนแบบบูรณาการกับทุกกลุ่มวิชา จะทำให้นักเรียนรู้ถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาไทยด้านวิศวกรรมของ พระมหากษัตริย์ไทยในอดีต วิศวกรรมของชาวบ้าน บางระจัน ฯลฯ เหล่านี้ล้วนถูกเลาะเลยมานโดยตลอด เมื่อนำมาบูรณาการในการสอนทุกกลุ่มวิชา นักเรียน จะเกิดความรู้และนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในความเป็น คนไทย ความเป็นชาติไทย ที่มีภูมิปัญญาไทยที่ ไม่ด้อยกว่าชาติใดในโลก

ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามในท้องถิ่น โรงเรียนต้องจัดทำแผนปฏิบัติ

กิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม โดยการจัดกิจกรรมเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของความเป็นไทย โดยให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งที่โรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสต่างๆ และเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญของชุมชน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมบุญบั้งไฟ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนกิจกรรมที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่เวทิต เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันอำลาโรงเรียน กิจกรรมวันแม่ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้โรงเรียนต้องจัดให้นักเรียนทุกคนได้เข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงเพื่อปลูกฝังให้รู้จักคุณค่าของภูมิปัญญาไทย บนพื้นฐานของความเป็นไทย

ในทุกหมู่บ้านและทุกชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ จะมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ อยู่มากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นผลพวงมาจากภูมิปัญญาไทยในอดีตที่ได้สร้างขึ้นไว้ให้เป็นมรดกของลูกหลานสืบต่อไป สิ่งเหล่านี้จะบอกเล่าเรื่องราวในอดีตสู่ปัจจุบันให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา โรงเรียนต้องนำนักเรียนไปศึกษาสภาพจริงของโบราณสถาน โบราณวัตถุเหล่านี้ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง อันจะทำให้เกิดความรู้ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน มีความรักและหวงแหนในถิ่นกำเนิด ทำให้เขาไม่ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตน นอกจากนี้ภูมิปัญญาไทยที่เป็นบุคคลและยังมีชีวิตอยู่

โรงเรียนต้องนำนักเรียนออกไปศึกษาประวัติศาสตร์และผลงานของท่านเหล่านั้น และยกย่องชมเชยให้ปรากฏ เพื่อเป็นการเชิดชูภูมิปัญญาไทยให้อยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

ประการสุดท้าย โรงเรียนต้องดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้นว่า จัดห้องภูมิปัญญาไทยที่เก็บรวบรวมผลงาน ประวัติของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนสนใจ เพื่อเป็นแหล่งให้นักเรียนได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ในด้านต่างๆ เช่น จัดให้มีห้องจริยศึกษา สำหรับการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนและประวัติความเป็นมาของพุทธศาสนา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยด้านความรู้ที่สำคัญยิ่งเคียงคู่กับประเทศไทยตลอดมา จัดห้องดนตรี - นาฏศิลป์ เพื่อสนองความต้องการในการศึกษาภูมิปัญญาไทย ทั้งด้านดนตรีไทยและนาฏศิลป์ และนำเสนอผลงานของนักเรียนในด้านดนตรี - นาฏศิลป์ ออกสู่สายตาชุมชนในโอกาสต่างๆ อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจทั้งของนักเรียนผู้สืบทอดภูมิปัญญาไทย และความภาคภูมิใจของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน นอกจากนี้ต้นไม้หรือสวนหย่อมในโรงเรียน ควรติดข้อความที่เป็นภูมิปัญญาไทยประเภทสุภาษิต คำพังเพย บทกลอนสอนใจ ซึ่งเป็นผลงานด้านภูมิปัญญาไทยของกวีเอกที่มีชื่อเสียงของไทย เพื่อให้ นักเรียนได้ซึมซาบวัฒนธรรมประเพณีความเป็นไทยให้มากที่สุด บริเวณสวนเกษตรของโรงเรียนต้องดำเนินการวางแผนทางการปลูกพืชสมุนไพรซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยที่สำคัญในการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทย โดยปักป้ายชื่อ - สรรพคุณให้นักเรียนได้ทราบ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ด้านห้องสมุดโรงเรียนซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ในระบบการศึกษาในปัจจุบัน ต้องจัดให้สนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นในเรื่องของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดมุมใดมุมหนึ่งของห้องเป็นมุมภูมิปัญญาไทย มีหนังสือ แผ่นพับ วารสารที่

สามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ทันทีที่นักเรียน
อยากรู้หรืออยากทราบ

การศึกษาที่ดีเป็นการศึกษาเพื่อที่จะให้สามารถ
มองเห็นตัวตนที่แท้จริงของเราเอง ศึกษาแล้วสามารถ
พัฒนาสังคมประเทศชาติให้ดีขึ้น ศึกษาแล้วสามารถ
นำความรู้มาพัฒนาถิ่นฐานบ้านเกิด มิใช่การละทิ้ง
บ้านเกิด เป็นการศึกษาที่สามารถแข่งขันได้ในกระแส
โลกาภิวัตน์ สามารถดำรงความเป็นเอกลักษณ์และ
ศักดิ์ศรีของความเป็นไทย ทำให้สังคมไทยเป็นสังคม

ที่สันติสุข อบอุ่น และเอื้ออาทรต่อกัน ด้วยความ
เชื่อมั่นว่าถ้าสถาบันการศึกษาทุกแห่งได้ร่วมมือกัน
อย่างจริงจัง ส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น
จะทำให้เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นไทยที่ควร
ค่าแห่งความภาคภูมิใจจะขึ้นมาขึ้นเคียงบ่าเคียงไหล่
กับภูมิปัญญาสากล เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาควบคู่
กันไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุตรหลานในอนาคตข้างหน้า
ยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทยและก้าวไกลสู่
ความเป็นสากลที่เข้มแข็งในทุกด้านอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๒). การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :
กระทรวงฯ

_____. (๒๕๕๒). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา. (๒๕๕๒). รายงานการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวง
ศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการฯ.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (๒๕๕๖). บริบททางการบริหารการศึกษา. นนทบุรี : สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๔). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. วารสารวิชาการ. ปีที่ ๖ (๗ กรกฎาคม
๒๕๕๖).

การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา

บทเรียนจากประเทศออสเตรเลีย

ดร. ดรณี จำปาทอง*

MS ศึกษาถูกคาดหวังจากสังคมเสมอว่าจะสามารถส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมนอกเหนือจากการดำเนินงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การศึกษาของประเทศออสเตรเลียก็เช่นกัน ด้วยวัตถุประสงค์ที่ยิ่งใหญ่ ชับซ้อนที่จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศทางสังคมและช่วยแก้ปัญหาสังคมดังกล่าว จึงเป็นการยากหากรัฐบาลจะดำเนินการกิจการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามลำพัง การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาจึงเป็นความจำเป็นที่รัฐบาลต้องดำเนินการ อย่างไรก็ตาม การกระจาย

อำนาจก็มีจุดเด่น จุดด้อยในตัวเอง การออกแบบระบบการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่จุดสมดุลระหว่างการรวมศูนย์และการกระจายอำนาจอย่างค่อยเป็นค่อยไปน่าจะเป็นทางออกที่มีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับระบบการกระจายอำนาจทางการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่มีการพัฒนาและวางรากฐานอย่างดี โดยได้อ้างอิงกับหลักการสากลเกี่ยวกับแนวคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษา

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักการการกระจายอำนาจทางการศึกษาของออสเตรเลีย

ตามรัฐธรรมนูญของออสเตรเลีย รัฐบาลมี ๓ ระดับ คือ รัฐบาลกลาง (Federal/Commonwealth government) รัฐบาลมลรัฐ (State government) และรัฐบาลท้องถิ่น (Local government) การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาลมลรัฐ รัฐบาลท้องถิ่นไม่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา แต่รัฐบาลกลางจำเป็นต้องช่วยเหลือด้านการเงินแก่รัฐบาลมลรัฐเพื่อเป็นหลักประกันว่าทุกมลรัฐมีงบประมาณเพียงพอในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในมลรัฐนั้นๆ ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานและทัดเทียมกัน (Hill, 1996).

การปฏิรูปการศึกษาของออสเตรเลียมุ่งหวังที่จะมีส่วนแก้ปัญหาอันซับซ้อนด้านเศรษฐกิจ สังคม และเชื่อว่าการศึกษาคือต้องตอบสนองต่อเป้าหมายเชิงสังคมและประชาธิปไตยของประเทศ การปฏิรูปการศึกษาจึงมีจุดเน้นที่จะจัดระบบการศึกษาของรัฐทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้เด็กทุกคน (ไม่ใช่บางคน) ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพทัดเทียมกัน การกระจายอำนาจทางการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่นำมาใช้เพื่อตอบสนองต่อแนวคิดดังกล่าว

การกระจายอำนาจทางการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย หมายถึง การที่รัฐบาลมลรัฐกระจายอำนาจการตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษาไปสู่

โรงเรียนโดยตรง (แทนการกระจายอำนาจให้แก่รัฐบาลท้องถิ่น) โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า การปฏิรูปการศึกษาใดๆ จะไม่เกิดผลสำเร็จชัดเจนหากไม่จัดการที่โรงเรียนและในห้องเรียน ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุดและใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด (Dimmock, 1993) และเชื่อว่าโรงเรียนที่มีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อบุตรหลานของตนเอง ย่อมจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากกว่าการจัดการศึกษาโดยโรงเรียนที่ควบคุมโดยรัฐ (Levacic, 1995)

ลักษณะการกระจายอำนาจการตัดสินใจหรือการเพิ่มอำนาจและความเป็นอิสระให้แก่โรงเรียนอย่างเป็นระบบ ได้รับการพัฒนาและกลายเป็นลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาในประเทศออสเตรเลียและของประเทศ OECD ทั้งหลาย (Ainley and McKenzie, 2000) การปฏิรูปการศึกษาในประเทศพัฒนาในปัจจุบันต่างมุ่งที่จะลดการแทรกแซงการปฏิบัติงานประจำวันของโรงเรียน แต่มุ่งจะกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบลงสู่โรงเรียน (Dimmock, 1993) รัฐบาลประเทศต่างๆ จึงมีนโยบายการจัดการโรงเรียนของรัฐเพื่อให้โรงเรียนมีอำนาจ มีความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นและสามารถตัดสินใจในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนให้มีคุณภาพ ความเคลื่อนไหวลักษณะนี้นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตนเองของโรงเรียนซึ่งในออสเตรเลียเรียกว่า self-managing school หรือในอเมริกาเรียกว่า school-based management

การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (self-managing school / school-based management) มีความหมายที่แตกต่างจากโรงเรียนรูปแบบอิสระ (autonomous school) และโรงเรียนปกครองตนเอง (self-governing school) โดยโรงเรียนเหล่านี้มีอิสระบริหารจัดการตนเองอย่างเต็มที่ ปราศจากเงื่อนไข ข้อผูกพันใดๆ จากรัฐ ดังนั้น Caldwell (2003, p2) ได้ให้คำจำกัดความของการบริหารรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานว่า หมายถึง

“การกระจายอำนาจอย่างเป็นระบบไปสู่โรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนมีอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจดำเนินการกิจสำคัญต่างๆ ภายใต้กรอบนโยบาย เป้าหมาย มาตรฐานและความรับผิดชอบที่ส่วนกลางกำหนด”

การดำเนินการที่สำคัญ

แนวความคิดดังกล่าวสะท้อนการดำเนินการโดยใช้ “งบประมาณ” เป็นกลไกสำคัญกล่าวคือโรงเรียนสามารถบริหารงบประมาณด้วยตนเองถึงร้อยละ ๙๕ โดยรัฐบาลได้จัดระบบงบประมาณเพื่อการศึกษาซึ่งมีหลักการและลักษณะการดำเนินงานที่สำคัญ คือ (Hill, 1996).

๑. การพัฒนาสูตรการจัดสรรงบประมาณโดยยึดหลักการ ดังนี้

- ความเป็นธรรม (equity) คือ ไม่มีโรงเรียนใดได้รับจัดสรรงบประมาณอย่างได้เปรียบโรงเรียนอื่น
- ความยุติธรรม (fairness) คือ โรงเรียนที่มีลักษณะหรือองค์ประกอบคล้ายกัน ควรได้รับงบประมาณจำนวนเท่ากัน หรือใกล้เคียงกัน

- ความง่าย ไม่ซับซ้อน (simplicity) เพื่อทำให้งบประมาณมีความโปร่งใสมากที่สุด ตรวจสอบได้ง่าย หรือกล่าวอีกนัยคือ การจัดงบประมาณที่ยากและซับซ้อน จะทำให้ตรวจสอบยาก

- ปฏิบัติได้ (practical) โดยไม่ทำให้โรงเรียนใดเสียประโยชน์ และต่อต้าน

- ความรับผิดชอบ (accountability) ที่จะดำเนินการให้เกิดผลของงานตามที่กำหนดไว้

- ความมั่นคง มั่นใจ (stability) คือ การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อให้โรงเรียนมั่นใจว่าสามารถจัดการศึกษาได้ตามแผนที่กำหนดไว้

๒. เน้นการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเป็นพิเศษสำหรับโรงเรียนและนักเรียนในท้องถิ่นยากจน ห่างไกล เด็กกลุ่มเสี่ยง หรือนักเรียนด้อยโอกาส ประเภทต่างๆ การจัดสรรงบประมาณมีทั้ง “รายโรงเรียน” และ “รายหัว” ตามระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าทุกโรงเรียนไม่ว่าจะมีขนาดเล็กเพียงใดต้องมีงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดการศึกษา และเพื่อให้เด็กนักเรียนทุกคน (ไม่ใช่บางคน) ได้เข้าเรียนอย่างมีคุณภาพทัดเทียมกัน

๓. การจัดสรรงบประมาณเพื่อมุ่งเน้นผลสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อปรัชญาหรือความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา เช่น การจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้ นักเรียนชั้น ป. ๑-๒ เพื่อต้องการเน้นให้นักเรียนอ่าน เขียน และคิดเลขได้เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการจัดงบประมาณที่สะท้อนการเน้นผลงาน (output budgeting)

๔. การจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนได้บริหารจัดการจำนวนมากถึงร้อยละ ๙๕ โดยรวมถึงเงินเดือนครูนั้น แสดงให้เห็นถึงความอิสระของโรงเรียนในการบริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเอง โรงเรียนสามารถปรับการใช้จ่ายงบประมาณดังกล่าวบนพื้นฐานตามความจำเป็นของโรงเรียนภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งทำให้การใช้จ่าย

งบประมาณตอบสนองความต้องการของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. มีคณะกรรมการโรงเรียนเป็นกลไกตรวจสอบและถ่วงดุล (check and balance) ที่สำคัญยิ่งในระบบการจัดการโรงเรียน (school governance) โดยคณะกรรมการโรงเรียนจะเป็นผู้ตัดสินใจให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาโรงเรียน การอนุมัติแผนการใช้จ่ายงบประมาณ การติดตามและการรายงานผลการดำเนินงาน

๖. จัดระบบการควบคุมภายใน (internal control) และการตรวจสอบ (audit) โดยจ้างเอกชนหรือหน่วยงานอิสระทำการตรวจสอบ ซึ่งทุกโรงเรียนจะได้รับการตรวจสอบเป็นประจำทุกปีอย่างเป็นระบบ และรายงานผลการตรวจสอบนั้นต่อหน่วยงานต้นสังกัด และคณะกรรมการโรงเรียนเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

๗. มีระบบการแทรกแซง หรือการช่วยเหลือจากรัฐบาล หากพบว่า โรงเรียนดำเนินงานไม่เป็นไปตามมาตรฐาน หรือตามเป้าหมายที่กำหนด

ลักษณะสำคัญของภารกิจจัดการศึกษา คือ การจัดการระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น ระบบการจัดการศึกษาจึงมีภารกิจสำคัญ คือ การจัดการเกี่ยวกับหลักสูตร บุคลากร การเงินและการจัดสรรงบประมาณ และเป็นที่น่าสังเกตว่า การปฏิรูปการศึกษาของออสเตรเลียเน้นการดำเนินการกระจายอำนาจด้านการบริหารจัดการการเงิน และบุคลากรลงสู่โรงเรียน ขณะที่กรอบหลักสูตรและมาตรฐาน (curriculum and standard framework) อยู่ในการควบคุมของรัฐบาลมลรัฐ (Hill, 1996) และลักษณะการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลมลรัฐที่เน้นการดูแลช่วยเหลือโรงเรียน และนักเรียนด้อยโอกาสเป็นพิเศษ คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา และนำไปสู่ความเท่าเทียมกันในสังคมโดยรวม

อภิปรายและเสนอแนะ

นักการศึกษาเชื่อว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงระบบที่ส่งผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (Land, 2002) โดยเป็นเพียงผลกระทบทางอ้อม (indirect impact) ที่เกิดจากการบรรจุ แต่งตั้งครู โดยโรงเรียน และการพัฒนาวิชาชีพครู แต่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการดำเนินการของส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การติดตามคุณภาพนักเรียน และการแทรกแซงช่วยเหลือหากการดำเนินการของโรงเรียนไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกระจายอำนาจการตัดสินใจทางการเงินลงสู่โรงเรียนไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจนดังกล่าว แต่ก็มีผลการวิจัยชี้ชัดว่า การใช้งบประมาณของโรงเรียนที่ผ่านมาเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ และการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนมากที่สุด (Levacic, 1995)

ประเทศออสเตรเลียได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษามาอย่างรอบคอบ ต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไป และใช้เวลานานนับสามทศวรรษจึงปรากฏผลที่น่าพอใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงนโยบาย หรือเจตนารมณ์ทางการเมืองที่แน่วแน่ ชัดเจนตลอดมา

การจัดการศึกษาของประเทศไทย แม้จะมีการทุ่มเทพยายามมากมาย แต่ก็ยังขาดระบบที่เชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์ทางการศึกษา กับงบประมาณ หรือทรัพยากร และผลงาน หรือผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งทำให้ผลการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน ดังนั้น ในระบบการศึกษาไทยแม้ได้ดำเนินการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จน่าพอใจหลายประการ เช่น ด้านโอกาสทางการศึกษา และอัตราการรู้หนังสือ แต่ก็มีภารกิจอีกจำนวนมากที่ยังต้องการการปรับปรุงแก้ไข (The World Bank, 1996) โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านคุณภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นสิ่งที่รัฐบาลควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งและเร่งดำเนินการ ซึ่งการ

ออกแบบการกระจายอำนาจ และการจัดการด้านงบประมาณที่เหมาะสมจะเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการพัฒนา และแก้ปัญหาดังกล่าว (ดร.ณิ จาปาทอง, ๒๕๕๙)

จากการศึกษาดังกล่าว จึงนำไปสู่ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของรัฐดังต่อไปนี้

๑. การวางระบบการจัดการศึกษาให้รองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาที่ชัดเจน และควรได้รับการพัฒนาและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น ความเชื่อมโยงระหว่างข้อตกลง (Partnership Agreement) หรือ ธรรมนูญโรงเรียน (School Charter) กับการจัดสรรทรัพยากรที่อยู่บนพื้นฐานความจำเป็นของโรงเรียนและให้สะท้อนผลงานที่ต้องการ ระบบการตรวจสอบภายในที่โรงเรียนควร จะได้รับการตรวจสอบทุกปี การตรวจสอบผลลัพธ์ของการดำเนินงาน และมาตรการในการแทรกแซง หรือการให้ความช่วยเหลือหากโรงเรียนด้อยมาตรฐาน ตลอดจนการพัฒนาบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนให้เข้มแข็ง เป็นต้น

๒. การปรับระบบการจัดการงบประมาณทางการศึกษาใหม่สำหรับประเทศไทย เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ให้การใช้จ่ายงบประมาณสะท้อนภารกิจ ผลงานและเป้าหมายในการพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ และเน้นการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่โรงเรียนและเด็กนักเรียนในถิ่นยากจน ห่างไกล ด้อยโอกาส เพื่อทำให้นักเรียนทุกคน (ไม่ใช่บางคน) ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมโดยรวม

๓. การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษา คือ กลไกตรวจสอบและถ่วงดุลสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในระบบของการกระจายอำนาจดังกล่าว โรงเรียนต้องเข้มแข็ง โดยชุมชนหรือท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้มากยิ่งขึ้นไปกว่าเดิม การ

พัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีบทบาทเข้มแข็งในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงมีความสำคัญยิ่งที่รัฐควรเน้นดำเนินการ

๔. การพัฒนาวิชาชีพครู โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพที่จะแปลความรู้ ความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของงานระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะ ICT ควรได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาวิชาชีพ เพราะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งถึง ทันสมัย และประหยัด

๕. การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียน แม้การจัดการจะใช้รูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐาน แต่ก็ควรเน้นความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน เนื่องจากความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนกว่า (Adnett & Davies, 2003) ดังนั้น เครือข่ายโรงเรียนจึงมีความสำคัญ ซึ่งในทางปฏิบัติจริง โรงเรียนเองก็มีความยากลำบากมากที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยลำพัง และโรงเรียนของไทยเองก็เคยมีประสบการณ์ในการทำงานเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายสหวิทยาเขต และกลุ่มโรงเรียน เป็นต้น นโยบายที่เน้นการทำงานลักษณะเครือข่ายโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่รัฐบาลควรส่งเสริมให้เครือข่ายโรงเรียนเข้มแข็ง

๖. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๙ มีเจตนารมณ์ที่จะให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจ และรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองไม่ว่าจะสังกัดองค์กรใดๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาล องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด หรือกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของระบบการกระจายอำนาจทางการศึกษาอย่างแท้จริง (Karlsen, 2000)

การปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จย่อมต้องใช้เวลาหลายปี หรือหลายทศวรรษ อย่างไรก็ตาม

จุดแข็งในระบบการศึกษาของไทย คือ บุคลากรมีความพร้อมค่อนข้างสูง มีพื้นฐานวัฒนธรรมของการปฏิบัติตามและสนับสนุน ซึ่งถือเป็นสัญญาณที่ดี ดังนั้น จึงขอเพียงแต่ผู้นำมีเจตนารมณ์ทางการเมือง

ที่แน่วแน่ ชัดเจน และต่อเนื่อง ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะผลักดันการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- Adnett, N. and Davies, P. (2003). Schooling reforms in England : From quasi-markets to co-opetition? **Journal of Education Policy**, 18 (4), 393-406.
- Ainley, J. & McKenzie, P. (2000). School governance : research on educational and management issues. **International Education Journal**. Vol 1 no 3 Retrived March 20, 2005 from www.Ehlt.flinders.edu.au
- Caldwell, B.J. (2003). School-based management and its potential to enhance decentralization in education. Synopsis paper of an invite Inaugural Keynote Address on the theme 'Education Decentralization Revisited : School-based management' at the Third International Forum on Education Reform. Ambassador Hotel, Bangkok, Thailand, 8-11 September.
- Dimmock, C. (1993). School-based management and linkage with the curriculum. In C. Dimmock (Ed.). **School-based management and school effectiveness**. London : Routledge.
- Hill, P.W. (1996). Building equity and effectiveness into school-based funding models : An Australian case study. **Developments in School Finance**. Retrieved March 16, 2005, from www.nces.ed.gov.
- Karlsen, G.E. (2000). Decentralized centralism: Framework for a better understanding of governance in the field of education. **Journal of Educational Policy**, 15(5), pp.525-538.
- Land, D. (2002). Local school boards under review. Report No 56, January 2002. The Center for Research on the Education of Students Placed at risk. Retrieved March 22, 2003 from www.csos.jhu.edu.
- Levacic, R. (1995). **Local management of schools**. Buckingham: Open University Press.
- The World Bank (1996). Thailand : Education achievements, issues and policies. Retrieved April 12, 2003 from www.worldbank.org.
- ดร.ณิ จাঁปาทอง. (๒๕๔๙). ความเสมอภาคทางการศึกษา : สาเหตุใหญ่แห่งความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย. **วารสารวิชาการ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน**.

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์

แบบสืบเสาะ ๗ ขั้น

ประสาท เนืองเฉลิม*

NGS พัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างคำนึงถึงเหตุปัจจัยหลายประการที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับกระบวนการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากผลผลิตและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น การที่จะช่วยให้มนุษย์อยู่ดีกินดีและมีคุณภาพชีวิตสูงขึ้น สามารถพัฒนาสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข จำเป็นที่จะต้องเปิดรับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมแนวคิด คุณธรรม จริยธรรม ที่

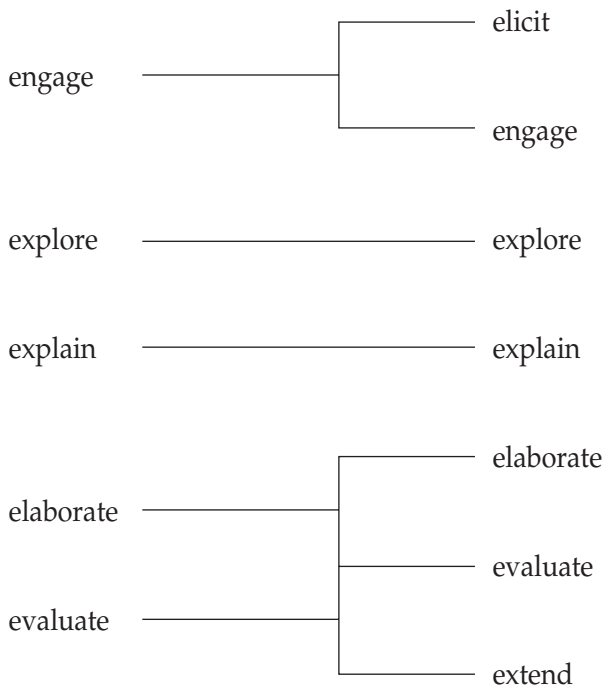
สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมบนพื้นฐานของแต่ละวัฒนธรรม

ธรรมชาติของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เน้นกระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ โดยที่ผู้เรียนค้นพบความรู้ และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่ง Eisenkraft (2003 : 56-59)** ได้เสนอรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จาก ๕ ขั้นเป็น ๗ ขั้น โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้มีความสนใจและสนุกกับการเรียน และยังสามารถปรับ

* ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** Eisenkraft, Arthur. 2003. Expanding the 5E Model: A Proposed 7E Model emphasizes "Transferring of Learning" and the Importance of Eliciting Prior Understanding. *The Science Teacher*. 70 (6): 56-59.

ประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การสร้างประสบการณ์ของตนเอง ดังภาพประกอบ ๑

ภาพประกอบ ๑ วัฏจักรการเรียนรู้ ๗ ขั้นตามแนวคิดของ Eisenkraft (2003)

การสอนตามแบบวัฏจักรการเรียนรู้ ๗ ขั้น เป็นการสอนที่เน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้ และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้เดิมของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูละเลยไม่ได้ และการตรวจสอบความรู้พื้นฐานเดิมของเด็กจะทำให้ครูค้นพบว่านักเรียนต้องเรียนรู้อะไรก่อน ก่อนที่จะเรียนรู้ในเนื้อหาบทเรียนนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นของการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Eisenkraft มีเนื้อหาสาระ ดังนี้

๑. ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (elicitation phase)

ครูจะต้องทำหน้าที่ในการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความรู้เดิม คำถามอาจจะเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพสังคมท้องถิ่น หรือประเด็นข้อค้นพบทางวิทยาศาสตร์ การนำวิทยาศาสตร์มาใช้ในการชีวิตประจำวัน และเด็กสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปยังประสบการณ์ที่ตนมี ทำให้ครูได้ทราบว่าเด็กแต่ละคนมีความรู้พื้นฐานเป็นอย่างไร ครูควรเติมเต็มส่วนใดให้กับนักเรียน และครูยังสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

๒. ขั้นสร้างความสนใจ (engagement phase)

ขั้นนี้เป็นการนำเข้าสู่เนื้อหาในบทเรียนหรือเรื่องที่นำเสนอ ซึ่งอาจเกิดจากความสนใจของนักเรียน หรือเกิดจากการอภิปรายภายในกลุ่ม เรื่องที่น่าสนใจอาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เด็กเพิ่งเรียนรู้มาแล้ว ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม ชวนให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น และกำหนดประเด็นที่จะศึกษาแก่นักเรียน ในกรณีที่ยังไม่มีประเด็นที่น่าสนใจ ครูอาจให้ศึกษาจากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความคิดขัดแย้งจากสิ่งที่นักเรียนเคยรู้มาก่อน ครูเป็นผู้ที่ทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด โดยเสนอประเด็นที่สำคัญขึ้นมาก่อน แต่ไม่ควรบังคับให้นักเรียนยอมรับประเด็นหรือคำถามที่ครูกำลังสนใจ เป็นเรื่องที่ให้นักเรียนศึกษา เพื่อนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบในขั้นตอนต่อไป

๓. ขั้นสำรวจค้นหา (exploration phase)

เมื่อนักเรียนทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจจะศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็มีการวางแผน กำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติ

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะหรือปรากฏการณ์ต่างๆ วิธีการตรวจสอบ อาจทำได้หลายวิธี เช่น สืบค้นข้อมูล สํารวจ ทดลอง กิจกรรมภาคสนาม เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างพอเพียง ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนตรวจสอบปัญหาและดำเนินการสำรวจตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๔. ขั้นอธิบาย (explanation phase)

เมื่อนักเรียนได้ข้อมูลมาแล้ว นักเรียนก็จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น บรรยายสรุป สร้างแบบจำลอง รูปภาพ ตาราง กราฟ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวโน้มหรือความสัมพันธ์ของข้อมูล สรุปและอภิปรายผลการทดลอง โดยอ้างอิงประจักษ์พยานอย่างชัดเจนเพื่อนำเสนอแนวคิดต่อไป ขั้นนี้จะทำให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ การค้นพบในขั้นนี้อาจเป็นไปได้หลายทาง เช่น สนับสนุนสมมติฐาน แต่ผลที่ได้จะอยู่ในรูปแบบใดก็สามารถสร้างความรู้ และช่วยนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้

๕. ขั้นขยายความรู้ (elaboration phase)

ขั้นนี้เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดเดิมที่ค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำแบบจำลองหรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆ ถ้าใช้อธิบายเรื่องราวต่างๆ ได้มากก็แสดงว่ามีข้อจำกัดน้อย ซึ่งก็จะช่วยให้เชื่อมโยงเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ และทำให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น ครูควรจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักเรียนมีความรู้มากขึ้น และขยายกรอบแนวคิดของตนเอง และต่อเติมให้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนตั้งประเด็นเพื่ออภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๖. ขั้นประเมินผล (evaluation phase)

ขั้นนี้เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่า นักเรียนรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด ขั้นนี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาประมวลและปรับประยุกต์ใช้ในเรื่อง

อื่นๆ ได้ ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ใหม่ที่ได้นำไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ นอกจากนี้ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตรวจสอบซึ่งกันและกัน

๗. ขั้นนำความรู้ไปใช้ (extention phase)

ครูจะต้องมีการจัดเตรียมโอกาสให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน ครูเป็นผู้ทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ได้

รูปแบบการจัดการการสอนตามแนวคิดของ Einsenkraft เป็นรูปแบบที่ครูสามารถนำไปปรับประยุกต์ให้เหมาะสมตามธรรมชาติวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ซึ่งเน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ อันจะทำให้ให้นักเรียนเข้าถึงความรู้ความจริงได้ด้วยตนเอง และนักเรียนได้รับการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง ๗ ขั้น ควรระลึกอยู่เสมอว่าครูเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่คอยช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อและแบ่งปันประสบการณ์ จัดสถานการณ์เร้าให้นักเรียนได้คิดตั้งคำถามและลงมือตรวจสอบ นอกจากนี้ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถบนพื้นฐานของความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล อันจะทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุสู่จุดหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

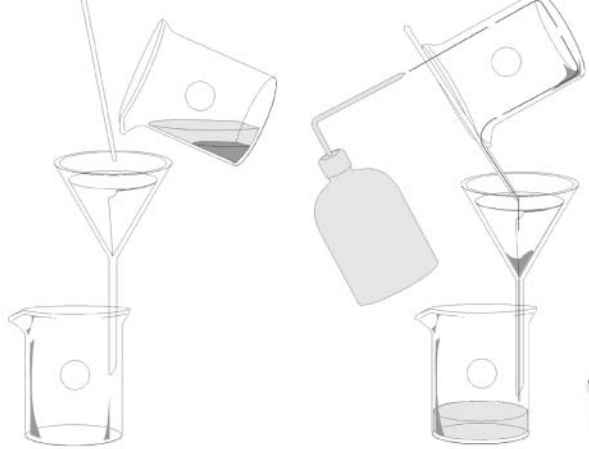
บทบาทของครูและนักเรียนในการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ๗ ขั้น

ขั้นการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
๑. ตรวจสอบความรู้เดิม (elicit)	- ตั้งคำถาม/กำหนดประเด็นปัญหา - กระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความรู้เดิม - ตรวจสอบความรู้/ประสบการณ์เดิมของนักเรียน - เติมเต็มประสบการณ์เดิม - วางแผนการจัดการเรียนรู้	- ตอบคำถามตามความเข้าใจของตนเอง - แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ - อภิปรายร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน
๒. สร้างความสนใจ (engage)	- สร้างความสนใจ - กระตุ้นให้ร่วมกันคิด - ตั้งคำถามกระตุ้นให้คิด - สร้างความกระหายใคร่รู้ - ยกตัวอย่างประเด็นที่น่าสนใจ - จัดสถานการณ์ให้นักเรียนสนใจ - ตั้งคำถามที่ยังไม่ชัดเจนนักมาคิดและอภิปรายร่วมกัน	- ถามคำถามตามประเด็น - แสดงความสนใจในเหตุการณ์ - กระหายอยากรู้คำตอบ - แสดงความคิดเห็นและนำเสนอความคิด - นำเสนอประเด็น/สถานการณ์ที่สนใจ - อภิปรายประเด็นที่ต้องการทราบ
๓. สำรวจค้นหา (explore)	- ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันในการสำรวจตรวจสอบ - ชักถามนักเรียนเพื่อนำไปสู่การสำรวจค้นหา - สังเกตและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน - ให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา แก่นักเรียน - ให้กำลังใจและเสนอประเด็นที่ชี้แนะแนวทางนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบ - ส่งเสริมให้นักเรียนได้สำรวจตรวจสอบโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ - ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมทางวิทยาศาสตร์ - ส่งเสริมและพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์แก่นักเรียน	- คิดอย่างอิสระแต่อยู่ในขอบเขตของกิจกรรมสำรวจตรวจสอบ - ทดสอบการคาดคะเนและสมมติฐาน - คาดคะเนและตั้งสมมติฐานใหม่ - พยายามหาทางเลือกในการแก้ปัญหาและอภิปรายทางเลือกกับคนอื่น ๆ - บันทึกการสังเกตและให้ข้อคิดเห็น - ลงข้อสรุปบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือได้ - ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการสำรวจตรวจสอบ - เสริมสร้างเจตคติทางวิทยาศาสตร์ - มีจรรยาบรรณของนักวิทยาศาสตร์

ขั้นการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
๔. อธิบาย (explain)	- ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ - ส่งเสริมให้นักเรียนอธิบายความคิดรวบยอดตามความเข้าใจของตัวเอง - ให้นักเรียนแสดงหลักฐาน ให้เหตุผลอย่างเหมาะสม - ส่งเสริมให้นักเรียนอธิบายสิ่งที่ตนเองสังเกต - ให้นักเรียนอธิบาย ให้คำจำกัดความ และบ่งชี้ประเด็นที่สำคัญจากปรากฏการณ์ได้ - ให้นักเรียนใช้ประสบการณ์เดิมของตนเป็นพื้นฐานในการอธิบายความคิดรวบยอด	- อธิบายการแก้ปัญหาหรือคำตอบที่เป็นไปได้ - รับฟังคำอธิบายของคนอื่นอย่างสร้างสรรค์ - คิดวิเคราะห์วิจารณ์ในประเด็นที่เพื่อนนำเสนอ - ถามคำถามอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นได้อธิบาย - รับฟังและพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ครูอธิบาย - อ้างอิงกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว - ใช้ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกการสังเกต ประกอบคำอธิบาย
๕. ขยายความรู้ (elaborate)	- ส่งเสริมให้นักเรียนได้นำความรู้ที่เรียนมาไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ - ส่งเสริมให้นักเรียนนำสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้หรือขยายความรู้ในสถานการณ์ใหม่ - ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทักษะ และกระบวนการที่เรียนรู้มาไปปรับใช้ตามบริบท - เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อธิบายความรู้ความเข้าใจอย่างหลากหลาย - ให้นักเรียนอ้างอิงข้อมูลที่มีอยู่ พร้อมทั้งแสดงหลักฐาน และถามคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้	- นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตรวจสอบ ไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายกับสถานการณ์เดิม - ใช้ข้อมูลเดิมในการถามตามความมุ่งหมายของการทดลอง - บันทึกการสังเกตและข้ออธิบาย - ตรวจสอบความเข้าใจตนเองด้วยการอภิปรายข้อค้นพบกับเพื่อนๆ
๖. ประเมินผล (evaluate)	- สังเกตนักเรียนในการนำความคิดรวบยอดและทักษะใหม่ไปปรับใช้	- ตอบคำถามโดยอาศัยประจักษ์พยานหลักฐาน และคำอธิบายที่ยอมรับได้

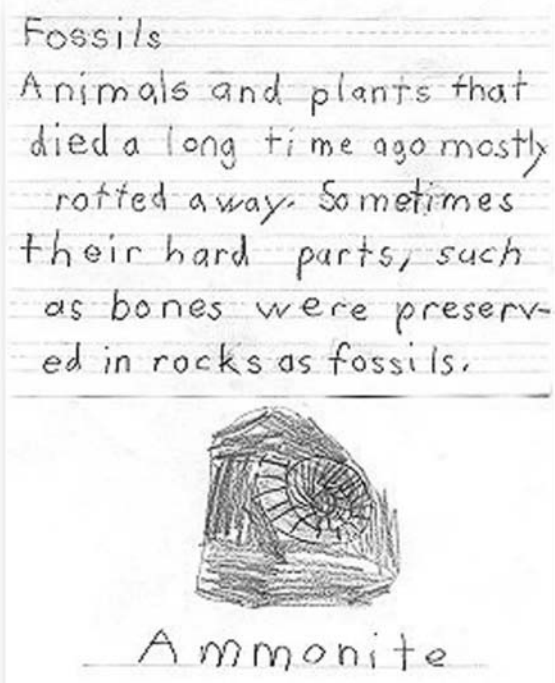
ขั้นการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
	- ประเมินความรู้และทักษะของนักเรียน - หาหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนได้เปลี่ยนความคิดหรือพฤติกรรม - ให้นักเรียนประเมินตนเองเกี่ยวกับการเรียนรู้และทักษะกระบวนการกลุ่ม - ถามคำถามปลายเปิดในประเด็นต่างๆ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้	- แสดงความรู้ความเข้าใจของตนเอง จากกิจกรรมสำรวจตรวจสอบ - ประเมินผลตนเองว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง - เสนอแนะข้อคำถามหรือประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการสำรวจตรวจสอบต่อไป
๗. นำความรู้ไปใช้ (extend)	- กระตุ้นให้นักเรียนตั้งข้อคำถามตามประเด็นที่สอดคล้องกับบริบท - กระตุ้นให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ - แนะนำแนวทางในการนำความรู้เดิมไปสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ - ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน	- นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้อย่างเหมาะสม - ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระไปสู่การแก้ปัญหา - มีคุณธรรม จริยธรรม ในการนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน

สาริธ บุญเมืองแสน*

สมุด ที่นักเรียนใช้จดบันทึกในรายวิชาต่างๆ นั้น ชี้บอกให้เรารู้อะไรหลายอย่าง สิ้นปีการศึกษา แต่ละปีผู้ปกครองได้พิจารณาตรวจสอบนักเรียนหรือไม่ว่านักเรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ ถือเป็นหลักฐานหนึ่งที่จะทำให้ผู้ปกครองได้เห็นร่องรอยการเรียนรู้ของบุตรหลาน ลองมาดูว่าเราจะใช้สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิทยาศาสตร์ศึกษา (Science Education) ได้อย่างไร

สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ของนักเรียนคืออะไร

มีนักวิทยาศาสตร์ศึกษา กล่าวถึงสมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ไว่น่าสนใจ ดังนี้

Ruiz-Primo. (1998, อ้างอิงใน Ruiz-Primo, Li and Shavelson, 1998.) ไว้ดังนี้ สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ (Science Notebooks) หมายถึง การบันทึก การเรียบเรียงถ้อยคำ หรือประเด็นในบางส่วน จากการที่นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการสอนในชั้นเรียน ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น ใน ๑ หน่วยการเรียนรู้ เป็นต้น

* โรงเรียนคำเพิ่มพิทยฯ อ.ภูพาน จ.สกลนคร ๔๗๑๘๐

Shavelson. (2001, อ้างอิงใน Hargrove and Nesbit. 2003) กล่าวเสริมว่า สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในชั้นเรียน โดยนักเรียนเขียนแบบการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง เหมือนกับที่นักวิทยาศาสตร์จริงใช้ในการสำรวจโลก ในสมุดบันทึกวิทยาศาสตร์จะมีคำถามที่ใช้ในการสำรวจโลก การพยากรณ์ อธิบายสิ่งที่ได้ปฏิบัติ และสิ่งที่ได้เรียนรู้มาตลอดจนข้อความที่บรรยายการวาดภาพสิ่งที่สังเกตได้ กลุ่มข้อมูล แผนผังรูปภาพและตารางต่างๆ

Baxter, bass and Glaser. (2000, อ้างอิงใน Ruiz-Primo., Li. and Shavelson, 1998) กล่าวว่า สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ จะสะท้อนให้เห็นถึงความถูกต้องเหมาะสมมาก เกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ และสิ่งที่ครูเน้นในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เนื่องจาก การจดบันทึกเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการสอน การบันทึกหลากหลายแตกต่างกันตามลักษณะกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เช่น นักเรียนอาจจะบรรยายถึงปัญหาที่พยายามจะแก้ วิธีดำเนินการที่ใช้ การทำการสังเกต การสรุปผลและการสะท้อนผลที่เกิดขึ้น

สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ใช้ประเมินอะไรบ้าง

Hargrove and Nesbit. (2003) ได้เสนอแนะให้ใช้สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ในด้าน

๑) ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์

การประเมินผลโดยใช้สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์

นั้น จะทำให้เรารู้ว่า นักเรียนเรียนรู้อะไร อย่างไร และประสิทธิภาพการสอนเป็นอย่างไร การประเมินผลนั้นมีทั้งการประเมินผลระหว่างเรียน (Formative assessment) ซึ่งจะทำให้ครูรู้จักจุดอ่อนและจุดแข็งของนักเรียนในกระบวนการสอน และการประเมินผลปลายภาคเรียน (Summative assessment) ซึ่งใช้ตัดสินผลการเรียน สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ แสดงออกถึงความคิดของนักเรียนและทำให้ครูรู้จักความเข้าใจของนักเรียน จึงเหมาะที่จะใช้วิธีประเมินผลระหว่างเรียนมากกว่า และการประเมินผลระหว่างเรียนมีประโยชน์ต่อผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นอีกด้วย (Black and Wiliam. 1998)

๒) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร

หลักสูตรหลายโปรแกรมประสบความสำเร็จที่จัดเอาสมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ลงในหลักสูตร ที่เห็นได้ชัด ได้แก่

Magnusson and Palincsar. (2003) ได้ใช้สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์เป็นแบบอย่างพัฒนาการเขียน โดยใช้ตำราการสืบค้นมือสอง (second-hand investigation texts) ซึ่งรวมเอาวิธีการ “think aloud” ที่กำหนดให้นักวิทยาศาสตร์จริงที่ศึกษาสำรวจโลกนั้นเป็นลักษณะมือหนึ่ง (first hand) แล้วชี้แนะให้นักเรียนเขียนบันทึกผลการศึกษด้วยตัวเอง ตามแนวทางที่นักวิทยาศาสตร์จริงใช้ การที่นักเรียนได้รับมอบหมายงานจริงๆ นี้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เกิดการประสานงาน จึงง่ายที่จะขอความร่วมมือกับคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นขอความร่วมมืออ่านสมุดบันทึกกับนักเรียนคนอื่น การอภิปรายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ในกลุ่มเล็กๆ การสื่อความหมายต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นเครื่องสนับสนุนที่เห็นได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้แล้ววิธีการ “think aloud” ยังส่งเสริมพัฒนาการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนด้วยในความพยายามที่จะแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

๓) ประเมินความเข้าใจแนวความคิดและความเป็นจริง

ความเข้าใจแนวความคิดของนักเรียน เป็นการแสดงออกโดยการเขียนเล่าเรื่องด้วยตัวเขาเอง เพื่อที่จะตีความหรืออธิบาย เช่น เขียนบรรยายลำดับ ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงของไข่และตัวหนอน หลังการ ผสมพันธุ์ของแมลงวันผลไม้ เป็นต้น ส่วนความเข้าใจ ความเป็นจริงนั้น อาจจะแสดงออกโดยการตั้งชื่อและ บรรยาย เช่น มีความเข้าใจความหมายที่ชัดเจน เกี่ยวกับคำศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๔) ประเมินความรู้วิธีดำเนินการและ กระบวนการวิทยาศาสตร์ อาจศึกษาจากประเด็น ต่อไปนี้

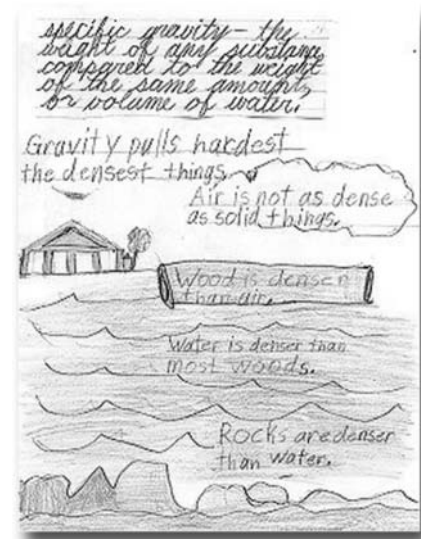
- คำถามที่ใช้ในการสืบค้น การพยากรณ์ การสังเกต
- บรรยายถึงวิธีดำเนินการศึกษาและ อธิบายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้
- การวินิจฉัยและควบคุมตัวแปร
- การนำเสนอและจัดกระทำข้อมูล
- การสรุปผลจากหลักฐานที่มีอยู่

๕) ประเมินเจตคติทางวิทยาศาสตร์

- เจตคติของนักเรียนอาจดูได้จากความ ตื่นตัว ความสนใจ และความอยากรู้อยากเห็น
- เจตคติของครู อาจดูได้จากการให้ ความร่วมมือ ความอดทนต่อสิ่งที่ยังไม่มีความชัดเจน ความเป็นตัวของตัวเอง และการมีปฏิภาณไหวพริบ เป็นต้น

๖) ประเมินภาพวาดของนักเรียน อาจจะ ประเมินในด้านต่างๆ ของภาพวาด เช่น

- ความเหมาะสมและลำดับขั้นตอน ถูกต้อง
- รายละเอียด สเกล และความแม่นยำ
- วัตถุจริงกับการวาดลอกเลียนแบบ
- ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งวัตถุ และความเป็นจริง
- ความรอบคอบและเป็นระเบียบ

ทำไมต้องใช้สมุดบันทึกในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์

Gilbert and Kotelman. (2005) ได้ให้เหตุผล การใช้สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ไว้ ดังนี้

๑) สมุดบันทึกเป็นเครื่องมือในการคิด เป็น เครื่องมือที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้การเขียนจากการคิด ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง

๒) สมุดบันทึกชี้แนะการสอนของครู สมุด บันทึกจะช่วยให้ครูเข้าถึงความคิดของนักเรียน ว่าสิ่งใด ที่เข้าใจและไม่เข้าใจ แนวความคิดผิดพลาด (Miscon- ceptions) ที่นักเรียนมีอยู่ ทักษะการจัดระบบการทำงาน ต่างๆ และยังสามารถใช้สมุดบันทึกประเมินเพื่อชี้แนะ การสอนขั้นต่อไปด้วย

๓) สมุดบันทึกส่งเสริมให้เกิดทักษะความ แตกฉาน สมุดบันทึกเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนา และส่งเสริมทักษะต่างๆ ในการสื่อความหมาย เช่น ด้านการเขียน รูปภาพ และการรายงานปากเปล่า (Oral)

๔) สมุดบันทึกส่งเสริมการเรียนรู้ความ แตกต่างระหว่างบุคคล สมุดบันทึกจะเกิดประโยชน์ สูงสุด ถ้าตอบสนองตามความต้องการระดับความสามารถ ของนักเรียนอย่างหลากหลายในชั้นเรียนหนึ่งๆ

๕) สมุดบันทึกส่งเสริมการให้ความร่วมมือ ของครู การทำงานที่มีการประสานงานร่วมมือซึ่งกัน

และกันของครู เกิดเป็นกลุ่มโรงเรียนหรือชุมชนโรงเรียน (School community) จะแสดงให้เห็นคุณค่าของครูมากขึ้น

สมุดบันทึกวิทยาศาสตร์เป็นแหล่งที่ดียเยี่ยม แหล่งหนึ่ง ที่ผู้ปกครองจะใช้ตรวจสอบดูพัฒนาการทาง

วิทยาศาสตร์ของนักเรียน การนำสมุดบันทึกวิทยาศาสตร์ ไปใช้ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เชื่อว่านักเรียนจะมีความ ตื่นตัวในการเรียน มีโอกาสสืบค้นข้อมูลกับปัญหาจริง ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ด้านต่างๆ ของหลักสูตร น่าจะ เพิ่มขึ้นด้วย

บรรณานุกรม

- Baxter, G.P., Bass, K.M. and Glaser, R. "An analysis of notebook writing in elementary science classroom (CSC Tech. Rep. No. 533). Los Angeles: University of California, National Center for Research on Evaluation, Standards, and Student Testing. 2000.
- Black, P. and Wiliam, D. "Inside the black box: Raising standards through classroom assessment." **Phi Delta Kappan**. 80(2): 139-148; 1998.
- Gilbert and Kotelman. "Five good reason to use science notebook". **Science and Children**. 28-32; November/December, 2005.
- Hargrove, T.Y. and Nesbit. C. "Science notebooks: Tools for increasing achievement across the curriculum." **ERIC Digest**. 2003. Available online at <http://www.ericdigests.org/2004-4/notebooks.htm>.
- Magnusson, S.J. and Palincsar, A.S. "A Theorritical framework for the development of second hand investigation texts." Paper presented at the American Education Research Association Conference. Chicago. April 2003.
- Ruiz-Primo, M.A., Li, M. and Shavelson, R.J. "Looking into students' science notebooks: What do teachers do with them?." National Center for Research on Evaluation and Student Testing. Available online. http://www.Stanford.edu/dept/SUSE/SEALReports_Papers/Reports%20PDF/Cresst2001No2.pdf. 1998.
- Shepardson, D.P. and Britsch, S.J. "Children's science journals: Tools for teaching, learning, and assessing. **Science and Children**. 13-17, 46-47; February, 1997.

การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอล สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒ กรุงเทพมหานคร

วินัย ท्योंกิง*

ฟุตบอล เป็นกีฬาประเภททีมอย่างหนึ่ง ที่ประยุกต์การเล่นมาจากกีฬาฟุตบอล ส่วนใหญ่พื้นฐานการเล่นกีฬาฟุตซอลกับฟุตบอลจะคล้ายคลึงกัน ในปัจจุบันฟุตซอลได้รับความสนใจและนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก สำหรับประเทศไทย กีฬาฟุตซอลไม่ปรากฏแน่ชัดว่ามีการเล่นในประเทศเมื่อใด แต่มีการเล่นชนิดหนึ่งซึ่งมีรูปแบบคล้ายฟุตซอล เรียกว่า “ฟุตบอลโกล์หนู” เพียงแต่โกล์หนูไม่มีผู้รักษาประตู เพราะประตูที่ใช้มีขนาดเล็กและไม่มีรูปแบบชัดเจนในเรื่องของจำนวนผู้เล่น ขนาดลูกฟุตบอล และขนาด

ของสนาม จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์และการกีฬาแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการแข่งขันฟุตซอลชิงแชมป์แห่งประเทศไทยขึ้น และได้มีการแข่งขันอย่างต่อเนื่องมาเป็นประจำทุกปี ในระดับนานาชาติทีมฟุตซอลของไทยได้ก้าวไปถึงขั้นเป็นตัวแทนของทวีปเอเชียเข้าร่วมการแข่งขันฟุตซอลชิงแชมป์โลกในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ และ ค.ศ. ๒๐๐๔ (คณาธิป จิระสัญญาณสกุล (๒๕๔๘ : ๓-๔) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทักษะกีฬาฟุตซอลของไทยก็ไม่ได้เป็นรองชาติอื่น

* โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒

ปัจจุบันกีฬาฟุตบอลได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายในหมู่นักเรียนและเยาวชนซึ่งเนื่องมาจากความสะดวกสบายในเรื่องของสนาม และที่สำคัญทีมชาติไทยเป็นทีมระดับแนวหน้า ทำให้ทุกคนใฝ่ฝันที่จะเป็นตัวแทนทีมชาติไทยไปสัมผัสบรรยากาศชิงแชมป์โลกบ้าง สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจึงจัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลสำหรับนักเรียนและเยาวชน เพื่อส่งเสริมให้โครงการฟุตบอลของเมืองไทยก้าวหน้าทัดเทียมชาติอื่นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้กีฬาฟุตบอลยังได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางและที่สำคัญโรงเรียนต่างๆ ยังได้บรรจุกีฬาฟุตบอลไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนและมีการเรียนการสอนเพื่อจะได้มีความรู้ มีทักษะที่ถูกต้อง เพื่อพัฒนาและส่งเสริมทักษะพื้นฐานในด้านกีฬาสำหรับนักเรียนและเยาวชน กีฬาฟุตบอลจึงจัดเป็นกิจกรรมพลศึกษาประเภทหนึ่งซึ่งพื้นฐานการเรียน คือ การฝึกทักษะการเล่นและการเคลื่อนไหวส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมซึ่งสอดคล้องกับ วิชา บุญชัย (๒๕๒๙ : ๒๕๔) กล่าวว่า “...ในปัจจุบันโรงเรียนต่างๆ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนกิจกรรมพลศึกษาก็เพื่อพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม พื้นฐานของการเรียนพลศึกษา คือ การเรียนทักษะของกิจกรรมประเภทต่างๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างสมรรถภาพทางกาย...” และกระบวนการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการทดสอบเพื่อที่จะวัดผลและประเมินผลในด้านต่างๆ ซึ่งการวัดผลและการประเมินผลจะต้องมีความเชื่อถือได้ แม่นตรง ยุติธรรม และต้องมีเครื่องมือที่มีคุณภาพ ซึ่งโรงเรียนราชันนทอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒ มีการเรียนการสอนแต่ยังไม่มีเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐานตามหลักวิชาการที่สามารถวัดทักษะกีฬาฟุตบอล ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนและสนใจกีฬาฟุตบอลจึงมีความต้องการที่จะสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอลในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

การสอนวิชาฟุตบอลของโรงเรียนราชันนทอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒ และอาจจะนำไปใช้กับโรงเรียนอื่นๆ ที่มีการเรียนการสอนคล้ายคลึงกันรวมถึงเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสร้างแบบทดสอบและสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ทักษะกีฬาฟุตบอลสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนราชันนทอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒ กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบทักษะฟุตบอล ประกอบด้วยแบบทดสอบ ๓ รายการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ดังนี้ แบบทดสอบทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล แบบทดสอบทักษะการเตะลูกฟุตบอล กระบะฝ่าผนัง และแบบทดสอบทักษะการยิงประตู ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนราชันนทอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒ กรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๓๗ คน จำนวนนักเรียน ชาย ๑๑๕ คน นักเรียนหญิง ๑๒๒ คน ประโยชน์ที่จะได้รับคือแบบทดสอบ ที่มีความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ เกณฑ์ปกติเพื่อใช้ในการวัดประเมินผลและเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน การวัดประเมินผลวิชาฟุตบอลสำหรับครูผู้สอนนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อแบ่งกลุ่มและดูข้อบกพร่องของนักเรียนเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น และเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอลและกีฬาประเภทอื่นๆ ต่อไป ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (δ) ของแบบทดสอบแต่ละรายการ หาค่าความเชื่อถือได้ (reliability) ค่าความเป็นปรนัย (objectivity) โดยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และสร้างเกณฑ์ปกติ (norms) ของแบบทดสอบแต่ละรายการโดยใช้หลักการตัดเกรดที่ใช้เคิร์ฟ (curve grading) บุญส่ง โกสละ (๒๕๔๗ : ๑๓๓) ดังนี้

๑. เกณฑ์ปกติรายการเลี้ยวลูกฟุตบอล

ดีมาก = มากกว่า -๑.๕๐ -ต่ำกว่า μ

ดี = ระหว่าง -๐.๕๐ ถึง -๑.๕๐ ต่ำกว่า μ

ปานกลาง = ระหว่าง -๐.๕๐ ถึง +๐.๕๐ จาก μ

ค่อนข้างต่ำ = ระหว่าง +๐.๕๐ ถึง +๑.๕๐ เหนือ μ

ต่ำ = น้อยกว่า ๑.๕๐ เหนือ μ

๒. เกณฑ์ปกติรายการเตะลูกฟุตบอลกระทบ
ฝ่าผนังและยิงประตู

ดีมาก = มากกว่า ๑.๕๐ เหนือ μ

ดี = ระหว่าง +๐.๕๐ ถึง +๑.๕๐ เหนือ μ

ปานกลาง = ระหว่าง -๐.๕๐ ถึง +๐.๕๐ จาก μ

ค่อนข้างต่ำ = ระหว่าง -๐.๕๐ ถึง -๑.๕๐ ต่ำกว่า μ

ต่ำ = น้อยกว่า -๑.๕๐ ต่ำกว่า μ

ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
ทักษะกีฬาฟุตบอล ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
ของรายการทดสอบทั้ง ๓ รายการ ดังรายละเอียด
ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอล สำหรับนักเรียน
โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒ กรุงเทพมหานคร

รายการ	ชาย		หญิง	
	μ	σ	μ	σ
๑. การเลี้ยวลูกฟุตบอล (วินาที)	๑๙.๗๒	๕.๐๒	๒๙.๐๕	๕.๖๘
๒. การเตะลูกฟุตบอลกระทบฝ่าผนัง (ครั้ง)	๙.๑๔	๒.๘๑	๙.๔๕	๒.๓๔
๓. การยิงประตู (คะแนน)	๑๒.๗๐	๔.๐๖	๑๒.๒๕	๓.๕๗

ซึ่งแบบทดสอบนี้มีวิธีดำเนินการสร้างตาม
ขั้นตอนคือ ศึกษาเนื้อหาและตำราต่างๆ โดยคำนึงถึง
หลักสูตรวิชาฟุตบอลของโรงเรียนราชินีนาถอาจารย์
สามเสนวิทยาลัย ๒ กรุงเทพมหานคร คุณสมบัติ
และหลักในการเลือกแบบทดสอบทักษะทางกีฬา แล้ว
นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้คณะกรรมการ
ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสม
หาความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (face validity) โดย
ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน หา
ค่าความเชื่อถือได้โดยวิธีการทดสอบซ้ำ (test-retest)
ระยะห่าง ๗ วัน กับนักเรียนจำนวน ๔๔ คน เป็น

นักเรียนชาย ๒๐ คน และนักเรียนหญิง ๒๔ คน ได้ค่า
ความเชื่อถือได้ของนักเรียนชายเท่ากับ ๐.๙๔ อยู่ใน
เกณฑ์ดีมาก ๐.๘๖ และ ๐.๘๐ อยู่ในเกณฑ์ดี ตาม
ลำดับ และค่าความเชื่อถือได้ของนักเรียนหญิงเท่ากับ
๐.๘๔ อยู่ในเกณฑ์ดี ๐.๙๓ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และ
๐.๘๐ อยู่ในเกณฑ์ดี หาค่าความเป็นปรนัยโดยใช้
ผู้ทดสอบ (tester) ๒ คน ได้ค่าความเป็นปรนัยของ
นักเรียนชายเท่ากับ ๐.๙๙ ๐.๙๙ และ ๐.๙๙ อยู่ใน
เกณฑ์ดีมาก และค่าความเป็นปรนัยของนักเรียนหญิง
เท่ากับ ๐.๙๙ ๑.๐๐ และ ๐.๙๙ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก
แล้วนำไปใช้

ตารางที่ ๒ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอล แต่ละรายการ เทียบกับเกณฑ์ Kirkendall et al. (๑๙๘๗ : ๗๑-๗๙)

รายการ	ความเชื่อถือได้		ความเป็นปรนัย	
	นักเรียนชาย	นักเรียนหญิง	นักเรียนชาย	นักเรียนหญิง
๑. การเลี้ยงลูกฟุตบอล	๐.๙๔	๐.๘๔	๐.๙๙	๐.๙๙
๒. การเตะลูกฟุตบอลกระทบฝ่าผนัง	๐.๘๖	๐.๙๓	๐.๙๙	๑.๐๐
๓. การยิงประตู	๐.๘๐	๐.๘๐	๐.๙๙	๐.๙๙

จะเห็นได้ว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นได้มาตรฐาน มีความเหมาะสม และเป็นแบบทดสอบที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ วิริยา บุญชัย (๒๕๒๙ : ๒๕-๒๖) ได้กล่าวไว้ว่าแบบทดสอบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้คือความเที่ยงตรง (validity) หมายถึง ความถูกต้องที่ข้อสอบวัดได้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการจะวัด ความเชื่อถือได้ (reliability) หมายถึง แบบทดสอบนั้นหรือข้อสอบนั้นเมื่อสอบได้แล้ว ผู้ตรวจสามารถให้คะแนนได้คงที่และแน่นอน และแม้ว่าจะใช้แบบทดสอบชุดเดิมนี้ ทำการทดสอบกับผู้เรียนกลุ่มเดิมอีก ผู้เรียนก็จะตอบและทำได้เหมือนเดิม ความเป็นปรนัย (objectivity) หมายถึง มาตรฐานของการวัดแบบทดสอบต้องแน่นอนชัดเจนในการดำเนินการ และการให้คะแนน การวัดจากคนหลายคนไม่ว่าผู้ใดจะนำไปใช้สอนคำตอบหรือคะแนนที่ได้เหมือนกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง ๓ รายการ เป็นแบบ

ทดสอบที่ดี สามารถนำไปใช้กับนักเรียนของโรงเรียนราชันนทาทจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒ ได้ เพราะเป็นแบบทดสอบที่ผ่านขั้นตอนการสร้างที่เหมาะสม มีการหาคุณภาพของแบบทดสอบ ทั้งความเที่ยงตรง เฉพาะหน้า ความเชื่อถือได้โดยการทดสอบซ้ำ test-retest) ระยะเวลาห่างกัน ๑ สัปดาห์ เพื่อให้แบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอลมีความคงที่ในการให้คะแนนผลที่ได้มีค่าใกล้เคียงกัน มีความเป็นปรนัยโดยการวิเคราะห์ทางสถิติที่ถูกต้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทั้ง ๓ รายการ สำหรับใช้วัดผลและประเมินผลทางพลศึกษาของโรงเรียนราชันนทาทจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒ ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไว้ด้วย สามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้กับนักเรียนโรงเรียนอื่นๆ ได้ ถ้ามีอายุเพศ ความพร้อมสภาพสถานศึกษา สิ่งแวดล้อมมีการเรียนการสอนเหมือนกัน ซึ่งอยู่ในดุลพินิจของผู้นำไปใช้ว่าเหมาะสมเพียงใด

บรรณานุกรม

- คณาธิป จิระสัญญาณสกุล. ๒๕๔๘. **คู่มือกีฬาฟุตบอล**. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- บุญส่ง โกสละ. ๒๕๔๗. **การวัดผลและประเมินผลทางพลศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิริยา บุญชัย. ๒๕๒๙. **การทดสอบและวัดผลทางพลศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- Kirkendall, D.R.J.J. Gruder and R.E. Johnson. 1987. **Measurement and Evaluation for Physical Education**. Dubuque, Iowa : Wm. C. Brown Company.

การศึกษาลาว

การศึกษาลาว

นายปรีชา ทุมคอง*

เมื่อ ไม่นานมานี้ ผู้แทนจากประเทศลาว หรือเรียกชื่ออย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เดินทางมาดูงานที่ประเทศไทย เกี่ยวกับการผลิตสื่อ และตำราเรียน ตลอดจนการเรียนการสอนของไทยโดยมีผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาและคณะให้การต้อนรับ คณะผู้แทนจากลาวรู้สึกประทับใจอย่างมากกับการต้อนรับของชาวไทยอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน เพราะว่าลาวกับไทยเคยเป็นบ้านพี่เมืองน้องกันมาช้านานแล้ว โดยถูกแบ่งแยกช่วงสมัยการล่าอาณานิคมจากยุโรป โดยเฉพาะชาติฝรั่งเศสที่ต้องการพลังอำนาจ

เหนืออิทธิพลตะวันตกนี้ แต่ไทยก็หลุดพ้นเงื้อมมือของประเทศเหล่านั้นจนได้ แม้ว่าเราถูกแบ่งแยกประเทศกันนานแล้ว แต่ความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องไม่เคยขาดหายแม้แต่หนึ่งวัน

จากการให้สัมภาษณ์ของคณะผู้แทนจากลาว การศึกษาของเขายังไม่ค่อยพัฒนาเท่าที่ควร เพราะยังต้องขอความช่วยเหลือจากประเทศเพื่อนบ้านอีกมาก โดยเฉพาะจากต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย เพื่อยกระดับการศึกษาของเขา เมื่อเอ่ยถึงการศึกษาที่คิดถึงไม่ได้ ต้องมาเล่าเรื่องการศึกษาของลาวบ้างว่าเป็นอย่างไร

* นักวิชาการศึกษา สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาของลาวตั้งแต่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ เมื่อลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองและเปลี่ยนชื่อประเทศเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Laos People's Democratic Republic) ระบบการศึกษาก็ขยายขึ้นเรื่อยๆ ทุกระดับ และภาษาลาวจึงเป็นภาษาหลักของการศึกษา แม้ว่าการศึกษาได้พัฒนาเพียงใด แต่ลาวก็ยังขาดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค อยู่เสมอ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ ลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบศักดินามาเป็นระบอบประชาธิปไตยประชาชน และได้เปลี่ยนชื่อประเทศเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระบบการศึกษาของลาวได้มีการพัฒนาและขยายการศึกษาในทุกระดับ แต่ยังไม่เป็นที่ต้องการเพราะลาวยังขาดบุคลากรทางการศึกษาและขาดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค ในด้านสถานที่ก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนเพราะลาวต้องการขยายโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาให้ได้ทั่วประเทศ

ขณะเดียวกันรัฐบาลลาวได้วางแผนเป้าหมายระดับประถมศึกษา ในปี ๒๕๔๓ เป้าหมายเพื่อให้ทุกคนเรียนจบชั้นประถมศึกษา หรือเรียกว่าการศึกษาภาคบังคับ และภายในปี ๒๕๖๓ ให้เด็กจบมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคน โดยวางแผนยุทธศาสตร์การศึกษาออกเป็น ๔ ช่วงๆ ละ ๕ ปี ดังนี้

ช่วงที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๘

ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๓

ช่วงที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๘

ช่วงที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓

แผนยุทธศาสตร์การศึกษาดังกล่าว มุ่งเน้นถึงแผนโดยรวม เช่น แผนขยายโอกาสเข้าเรียน แผนปรับปรุงคุณภาพและความสอดคล้อง และแผนบริหาร และคุ้มครองการศึกษา สืบต่อเนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษา ๕ ปี แต่ละระยะให้มีการพัฒนาต่อเนื่องกัน จะต้องวางพื้นฐานในการริเริ่มปฏิบัติแผนพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งเน้น

๑. สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีวศึกษา เพื่อให้แต่ละแขวง (จังหวัด) มีโรงเรียนอาชีวศึกษา ๑ แห่ง หรือถ้าแขวงใดไม่มีโรงเรียนอาชีวศึกษาก็อาจจะรวม ๒-๓ แขวง เข้าด้วยกัน เพื่อให้มีโรงเรียนอาชีวศึกษา ๑ แห่ง

๒. สร้างยุทธศาสตร์พัฒนาครู โดยมุ่งเน้นฝึกหัดครูให้ได้มาตรฐาน จากนั้นจึงจะได้หาทางปรับปรุงชีวิตการเป็นอยู่ของครูให้ดีขึ้นตามลำดับ

๓. สร้างแผนการปฏิรูปการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับสามัญศึกษา เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ เพราะในสมัยก่อนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีเพียง ๓ ปี เท่านั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเป็น ๔ ปี หลังจากนั้นการศึกษาระดับสามัญจะมี ๑๒ ปี

๔. สร้างแผนงานพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอน โดยมุ่งเน้นสร้างตำราการเรียนการสอน หนังสือเรียน ห้องสมุด และห้องวิทยาศาสตร์ เฉพาะ โรงเรียนที่จำเป็นก่อน

๕. สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา ภาคเอกชน

เป้าหมายในการจัดการศึกษาโดยรวม

๑. ขยายโรงเรียนอนุบาล สามารถรับนักเรียน เพิ่มขึ้นตามลำดับ เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ นักเรียนเพิ่ม เป็น ๘% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ สามารถรับนักเรียนเป็น ๑๐% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ สามารถรับนักเรียนเพิ่มเป็น ๑๖% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ สามารถรับนักเรียนเพิ่มเป็น ๒๒% และในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สามารถรับนักเรียนเพิ่ม เป็น ๓๐%

๒. การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษา ทำให้อัตราเข้าเรียนเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. ๒๕๔๓ มี ๗๓% มาเป็น ๘๖% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ อัตรา เข้าเรียนเป็น ๙๐% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ อัตราการ เข้าเรียนเพิ่มขึ้นเป็น ๙๕% และ ๙๘% ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓

๓. โดยเพิ่มอัตราส่วนของนักเรียนที่เข้าเรียน รวมของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จาก ๔๕.๘% ของปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาเป็น ๕๒% ของปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ส่วน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการเพิ่มอัตราส่วนของนักเรียน รวมเป็น ๖๓% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เพิ่มขึ้นเป็น ๗๔% และ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ เพิ่มอัตราส่วนของนักเรียนรวม ๘๕%

๔. เพิ่มอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก ๒๒.๖% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาเป็น ๒๖% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นเป็น ๒๘% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เพิ่มขึ้นเป็น ๓๑% และ ๓๔% ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓

๕. สืบเนื่องจากประชากรไม่รู้หนังสือ โดย รัฐบาลมีเป้าหมายเพื่อให้ประชากรได้รู้หนังสืออย่าง ทัวถึง มีหลักดังนี้

๕.๑ กลุ่มเป้าหมายตั้งแต่อายุ ๑๕-๔๐ ปี เพิ่มขึ้นจาก ๘๓% จากปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็น ๘๗% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผู้รู้หนังสือถึง ๙๐% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผู้รู้หนังสือถึง ๙๓% และในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีผู้รู้หนังสือถึง ๙๕%

๕.๒ กลุ่มเป้าหมายตั้งแต่อายุ ๑๕ ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นจาก ๗๔% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาเป็น ๗๘% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผู้รู้หนังสือถึง ๘๓% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผู้รู้หนังสือถึง ๘๗% และ ๙๐% ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓

๖. โดยเพิ่มอัตราส่วนจำนวนนักศึกษาต่อ ประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีจำนวน ๓๕๐ : ๑๐๐,๐๐๐ คน เพิ่มขึ้นเป็น ๔๑๐ : ๑๐๐,๐๐๐ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นเป็น ๕๒๐ : ๑๐๐,๐๐๐ คน ส่วนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เพิ่มขึ้นเป็น ๖๕๐ : ๑๐๐,๐๐๐ คน และในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ เพิ่มขึ้นเป็น ๘๕๐ : ๑๐๐,๐๐๐ คน

๗. มีการเพิ่มงบประมาณของรัฐบาลเพื่อ พัฒนาการศึกษาดังต่อไปนี้ เช่น จาก ๑๐% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาเป็น ๑๔% ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ครั้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๖% ส่วนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เพิ่มขึ้น เป็น ๑๘% และ ๒๐% ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ตามลำดับ

ปัจจุบันลาวมีประชากรทั้งสิ้น ๕,๒๐๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๔๙) มีคนจนร้อยละ ๓ ของประชากร ทั้งหมด ซึ่งรัฐบาลลาวจะต้องแก้ไขให้สำเร็จในปี ๒๕๖๓ ถึงแม้ว่า การศึกษาภาคบังคับประถมศึกษา ๕ ปี นั้น นักเรียนต้องเรียนทุกคนมีนักเรียนจบชั้นการศึกษา

ภาคบังคับร้อยละ ๘๒.๕ ในจำนวนนี้ผู้หญิงร้อยละ ๗๘.๘ ผู้ที่เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๕๑.๙ มีผู้หญิงจำนวนร้อยละ ๔๔ และมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๓๐ ผู้หญิงจำนวนร้อยละ ๒๕ นี่คือผลสำเร็จที่ได้รับมาถึงปี ๒๕๔๕-๒๕๔๖ ส่วนผู้ที่จบมหาวิทยาลัย มีเพียง ๕๖๐ คน : ๑๐๐,๐๐๐ คน

เป้าหมายการศึกษาอีกอย่างคือ เพื่อยกคุณภาพ การศึกษาทุกสามขั้นให้มีคุณภาพ เทียบเท่ามาตรฐาน ของเขตและสากล เพราะขณะนี้ลาวยังมีการศึกษา คุณภาพต่ำ เมื่อเทียบกับภูมิภาคนี้แล้ว ฉะนั้นการศึกษา ของลาวให้มีคุณภาพจึงเป็นปัญหาหนึ่งของประเทศ ตอนนีลาวมีหลายโครงการเพื่อพัฒนาระดับการศึกษา ให้ได้ เช่น การพัฒนาครู พัฒนาหลักสูตร เพื่อ ปรับปรุงให้เข้ากับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชาติ นอกจากนี้แล้ว มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สร้างโรงเรียน ห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องสมุด เพราะว้ยังขาดโรงเรียนที่ได้มาตรฐานอยู่มาก ดังนั้น ลาวจึงมีการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศอีก มาก เช่น ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และไทย พร้อมกันนี้ลาวยังมีการกู้เงินจากธนาคารโลก (World Bank) และธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asians Development Bank) เพื่อปรับปรุงด้านการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา และปรับปรุงอาคารสถานที่ของ มหาวิทยาลัยต่างๆ

วิชาที่นักศึกษาลาวนิยมเรียนกันมากได้แก่ คอมพิวเตอร์ การบัญชี ภาษาอังกฤษ และบริหารธุรกิจ ซึ่งเป็นวิชาที่โดดเด่นมาก โรงเรียนเอกชนก็มีการเปิด สอนวิชาเหล่านี้ทั้งภาษาลาวและภาษาอังกฤษด้วย

ระบบการศึกษา (School Education)

ระบบการศึกษา ประกอบด้วย ๓ : ๕ : ๓ : ๒ คือ ระดับอนุบาล ๓ ปี ระดับประถมศึกษา ๕ ปี ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ๓ ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๒ ปี

วุฒิการศึกษาระดับโรงเรียน

ผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นจะได้รับวุฒิ ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนต้น (Breret d'Etudes du Premier Cycle)

ผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายจะได้รับวุฒิ ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (Baccalaureat) และเมื่อจบแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้

วุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผู้ที่จบจากศึกษาระดับอุดมศึกษาจะได้รับวุฒิปริญญาหรืออนุปริญญา (Diploma/Degree)

ระดับอาชีวศึกษา (Technical Education)

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้ขยายเป้าหมายทางเทคนิค โดยได้รับการสนับสนุนจากหลายกระทรวง เช่น กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงสาธารณสุขและการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีสว่างวงศ์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ ซึ่งมีการสอนทั้งภาษาลาวและภาษาฝรั่งเศส มีหน่วยงานย่อยๆ ได้แก่ สถาบันการบริหารและกฎหมาย โรงเรียนการแพทย์ สถาบันพุทธศาสนา และโรงเรียนฝึกหัดครู ปัจจุบันระดับอุดมศึกษาเสนอให้สถาบัน รัฐธรรมนูญ สนับสนุนโดยแต่ละคณะ เช่น คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์: ชลประทานและป่าไม้วิทยาลัยเทคนิค สถาบันภาษาบาลีและสันสกฤต สถาบันโปลีเทคนิคแห่งชาติ สถาบันนี้เพิ่งก่อตั้งใหม่โดยได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการของรัฐบาลสวิสเซอร์แลนด์ และมีการสอน ๕ ปี (มีการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและสนใจกันมาก)

ส่วนมหาวิทยาลัยเพ็ดดาโกจิคอล (Pedagogical University) ชื่อเดิม Dong Dok Teacher College มีการเรียนระดับปริญญา ๔ ปี และมหาวิทยาลัย

การแพทย์ ระดับปริญญาตรี มีการเรียน ๕ ปี ด้านเภสัชกร และทันตแพทย์ ส่วนสาขาการแพทย์ ต้องเรียนอย่างน้อย ๖ ปี

นอกจากนี้ยังมีวิทยาลัยเทคนิคหลวงพระบาง วิทยาลัยเทคนิคสะหวันนะเขต และวิทยาลัยเทคนิคจำปาสัก

การฝึกหัดครู (Teacher Education)

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าเรียนครู มี ๒ ระดับ คือ

๑. เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

๒. ระดับกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันการศึกษา

นักศึกษาครูที่ต้องการเรียนครูต้องมีอายุอย่างน้อย ๑๕ ปี ถ้าผู้ใดจบระดับประถมศึกษาต้องเรียนหรืออบรมฝึกหัดครู อีก ๓ ปี ผู้ใดจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นก็ต้องเรียนหรืออบรมฝึกหัดครูอีก ๓ ปี เช่นกัน

สำหรับผู้ที่จะจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Baccalaureat) จะต้องเรียนหรืออบรมครูอีก ๔ ปี ที่มหาวิทยาลัยเพ็ดดาโกจิคอล (Pedagogical University) ที่นครเวียงจันทน์

ส่วนเรื่องปัญหายาเสพติดของเยาวชนลาว ส่วนใหญ่จะเกิดในชุมชนเมืองแต่มีไม่มากเพราะลาว

มีระบบการคุ้มครองนักเรียน ในโรงเรียนผู้อำนวยการโรงเรียนจะมีการแนะนำครูผู้สอนทุกคนให้ติดตามนักเรียนไปจนถึงบ้าน แล้วยังมีคณะกรรมการด้านและสังกัดกัน เพื่อติดตามทุกโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แขวง จังหวัด เมือง อำเภอ นอกจากนี้ถ้าผู้ใดเอายาเสพติดเข้าไปในโรงเรียนจะถูกไล่ออกทันที ฉะนั้นนักเรียนทุกคนจะถูกติดตาม ทั้งพ่อแม่ และครูคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า แม้ว่าลาวเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่คณะผู้แทนที่มาศึกษาดูงานที่เมืองไทยส่วนใหญ่เป็นบุคลากรระดับสูงของลาว พร้อมทั้งจะนำนวัตกรรมใหม่ๆ ไปพัฒนาประเทศของเขา ถึงแม้ว่าลาวมีการพัฒนาการศึกษาค่อยเป็นค่อยไป และอีกไม่นานนักลาวอาจจะพัฒนาการศึกษาเทียบเท่าไทยก็ได้สิ่งที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ ลาวมีคณะกรรมการติดตามนักเรียนถึงที่บ้าน และครูเป็นผู้สอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียนมิให้มีการติดยาเสพติดซึ่งของไทยก็มีสารวัตรนักเรียน แต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควรเนื่องจากมีอุปสรรคหลายอย่าง เช่น เรื่องระเบียบ และการดำเนินงานต่างๆ ฉะนั้นเราควรนำระบบแบบนี้ของลาวมาใช้กับของไทยด้วยการพัฒนา โดยให้การจัดตั้งคณะติดตามและสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนภายในโรงเรียน จังหวัด อำเภอ เขต และมีอำนาจตำรวจอาณัติ

เอกสารอ้างอิง

International Guide to Qualifications in Education, Naric, the National Academic Recognition Information Centre for the U.K./the British Council, Fourth Edition, 1995.

The Documentaries From Embassy of the Lao People's Democratic Republic, Bangkok : June 21th, 2007.

Interview : Somjit Prasetsak, Embassy of the Lao People's Democratic Republic, Bangkok : June 29th, 2007.

www.onec.go.th

คุณครูแบบเชิญชวน

(Invitational Teachers)

สศ.ดร.นิรมล ศตวุฒิ*

คส แบบเชิญชวน คือ ครูที่มีความเชื่อในแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบเชิญชวน** และปฏิบัติได้ตามแนวคิดนั้น การจัดการศึกษาแบบเชิญชวนเป็นวิธีการที่เป็นระบบ ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาและการแสดงพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ และมุ่งให้เกิดการพัฒนา รวมถึงเสนอวิธีการปฏิบัติที่เป็นไปได้ที่จะทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าเชิญชวนให้เข้าไปมากที่สุด ในบรรดาสถานที่อื่นๆ ในชุมชน การจัดการศึกษาแบบเชิญชวนยึดหลักการรับรู้ (perception) การรู้จักตนเอง (self-concept) และคำนึงถึงความเป็นประชาธิปไตย

เน้นข้อตกลงที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เข้าใจสัญญาณทั้งด้านบวกและด้านลบจำนวนมากที่อยู่ภายในสภาพแวดล้อมทั้งหมดของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาแบบเชิญชวนจึงเป็นทฤษฎีแห่งการปฏิบัติสำหรับสื่อสารความห่วงใยและใส่ใจดูแลกัน และมีเจตนาเชิญชวนให้ตระหนักถึงศักยภาพของมนุษย์ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงแรงกดดันในโรงเรียนที่มุ่งทำลายศักยภาพของมนุษย์ อีกทั้งเน้นว่าทุกคนและทุกสิ่งในโรงเรียนและรอบๆ โรงเรียนอาจทำให้กระบวนการที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของนักเรียน

* ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** อ่านแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเชิญชวนในคอลัมน์เกาะติดหลักสูตรในวารสารวิชาการ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๐

เพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ดังนั้นจึงต้องสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ช่วยเพิ่มสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนโดยทุกคนจะได้รับการเชิญชวนอย่างจริงใจและเป็นมิตรเพื่อพัฒนาสติปัญญา สังคม ร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ และเพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงศักยภาพของตัวเอง ทุกๆ ด้าน (Chan 2006 : 37)

ทักษะของครูแบบเชิญชวนต่อนักเรียน

ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนักเรียนขึ้นอยู่กับว่าครูมองเขาอย่างไร การสื่อสารของครูไปยังนักเรียนมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการมองเห็นของนักเรียน เจตคติของนักเรียนต่อโรงเรียน การมีมนุษยสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ด้านอื่นๆ นอกจากนี้บรรยากาศในโรงเรียนที่ส่งเสริมและแสดงความห่วงใยและใส่ใจดูแลกันจะเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องพัฒนาการมองเห็นและผู้อื่นในแง่ดี มองการจัดการศึกษาว่าจะต้องทำให้น่าพึงพอใจ และมองนักเรียนทุกคนว่ามีความสามารถ (able) มีคุณค่า (valuable) และมีความรับผิดชอบ (responsible) ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะแบบเชิญชวนส่วนหนึ่งที่ครูพึงมี และอธิบายขยายความได้ดังนี้

๑. การที่ครูมองนักเรียนว่ามีความสามารถ หมายถึงการยอมรับว่านักเรียนทุกคนมีศักยภาพและความสามารถในการคิด การเลือก การเรียนรู้ อยู่ใน

ตัวทุกคน และอาจยังไม่ได้นำออกมาใช้ ซึ่งศักยภาพและความสามารถเหล่านี้จะทำให้ปรากฏได้ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแบบเชิญชวน โดยที่ศักยภาพและความสามารถของนักเรียนแต่ละคนจะแตกต่างกัน เช่น บางคนชอบออกแบบ บางคนชอบกีฬา บางคนชอบอ่านหนังสือ เป็นต้น ครูแบบเชิญชวนจะเป็นครูที่มีความเชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตามแบบฉบับการเรียนรู้ (learning style) ของเขา เมื่อครูมีทักษะในแง่ดีต่อความสามารถของนักเรียนเชิญชวนและสนับสนุนให้เขาแสดงความสามารถแล้วนักเรียนก็จะตอบสนองและค้นพบตัวเองจนประสบความสำเร็จในอนาคตได้

๒. การที่ครูยอมรับว่านักเรียนมีคุณค่า พฤติกรรมของครูที่แสดงออกต่อนักเรียนจะสะท้อนความเชื่อนี้ด้วย นักเรียนจะได้รับความรู้สึกว่าครูยอมรับเขาและมีความสัมพันธ์ที่อบอุ่นต่อกัน บรรยากาศของการยอมรับนับถือกันและกัน และการมองเห็นในแง่ดีนี้จะเพิ่มพูนความร่วมมือกันและเพิ่มความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนตลอดจนสุขภาพจิตที่ดีของนักเรียนในทางตรงกันข้ามครูควรหลีกเลี่ยงบรรยากาศที่ไม่เชิญชวน เช่น การพูดตำหนิจุดด้อยของนักเรียนซ้ำแล้วซ้ำอีก จนกระทั่งนักเรียนฝังใจว่าตนเองเป็นบุคคลที่แย่เช่นนั้นตลอดไป เพราะในความเป็นจริงแล้วจุดด้อยของบุคคลสามารถแก้ไขได้ หรือค้นหาและพัฒนาส่วนดีของเขาขึ้นมาแทนที่ให้ความเชื่อมั่นในตนเองได้

๓. การมองนักเรียนว่ามีความรับผิดชอบนั้น ในมุมมองของการเชิญชวน ครูไม่สามารถป้อนให้นักเรียนเรียนรู้ นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้สิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเขา สิ่งที่ครูควรทำ คือนำและเชิญชวนให้นักเรียนเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชาเลือกโปรแกรมที่มีความหมายสำหรับเขา เข้าร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมของโรงเรียนอย่างกระตือรือร้น นอกจากนี้ครูแบบเชิญชวนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ทางเลือกหลายๆ ทาง เชิญชวนให้

นักเรียนค้นพบทางเลือกของตัวเอง และเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (self-directed learning) ทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น เพราะเขาได้เรียนรู้ตามที่เขาเลือกตามเป้าหมายของตนเอง พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และการไปสู่ความสำเร็จของตนเอง นอกจากนี้การเชิญชวนให้นักเรียนรู้จักเลือกอย่างฉลาดยังเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยด้วย (Purkey and Novak 1996 : 39-47)

ทักษะของครูแบบเชิญชวน

ครูแบบเชิญชวนนอกจากจะมองนักเรียนในแง่ดีแล้ว ยังต้องมองตนเองและมองการจัดการศึกษาในแง่ดีด้วย ดังนี้

๑. การมองตนเองในแง่ดีช่วยให้ครูสามารถมองนักเรียนในแง่ดีได้ง่ายขึ้น เมื่อครูเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง และพอใจตนเองจะทำให้ครูเข้าใจยอมรับ และพอใจนักเรียน การที่ครูมีทักษะต่อตนเองในแง่ดีตามความเป็นจริงของตนเองเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูปฏิบัติแบบเชิญชวนได้ ครูต้องมองตัวเองว่ามีความสามารถ มีคุณค่า และมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับที่ครูมองนักเรียน คือมองว่าตัวเองมีศักยภาพอยู่ในตัว ซึ่งสามารถนำออกมาและค้นพบทางเลือกที่มีความหมายในชีวิตตัวเองและต่อผู้อื่น

๒. การมีทักษะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในแง่ดี หมายความว่าครูมีทักษะในแง่ดีต่อวิชาที่ตัวเองสอน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รู้ว่าเรื่องใดมีคุณค่าควรเรียนรู้ และพยายามถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นแก่ผู้อื่น ครูแบบเชิญชวนต้องเข้าใจเนื้อหาที่จะสอนทั้งด้านความหมาย ความชัดเจน ความสำคัญ และมีความกระตือรือร้นที่จะสอนจึงจะสามารถเชิญชวนให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาและมีความกระตือรือร้นเช่นเดียวกัน การเชิญชวนให้เกิดการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นเมื่อครูมีความเชี่ยวชาญ มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความห่วงใยและใส่ใจดูแล และมีความไว้วางใจต่อนักเรียน ซึ่งจะปรากฏเป็นพฤติกรรมที่ชัดเจน เมื่อครู

พัฒนาเจตคติที่เป็นพื้นฐานสำหรับการกระทำได้กล่าว (Purkey and Novak 1996 : 47-49)

เจตคติของครูแบบเชิญชวน

การจัดการศึกษาแบบเชิญชวนเป็นทฤษฎีแห่งการปฏิบัติ เป็นการนำการรับรู้ไปปฏิบัติ ดังนั้นการเชิญชวนจะมีทั้งการส่งให้และการรับ ในการจัดการศึกษาแบบเชิญชวนนั้น เจตคติที่ดีของครูพัฒนาขึ้นได้จากข้อตกลง ๔ ด้าน คือ การให้ความไว้วางใจ (trust) การยอมรับนับถือ (respect) การมองในแง่ดี (optimism) และการมีจุดหมายและเจตนา (intentionality) ดังนี้

๑. การให้ความไว้วางใจ : ครูที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาทางวิชาชีพให้มีลักษณะเชิญชวนได้จะต้องสร้างบรรยากาศที่มีความไว้วางใจ โดยการเชื่อถือตนเองและแสดงพฤติกรรมในแง่ดีและเป็นที่ยอมรับได้ รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่อบอุ่นกับนักเรียนห่วงใยและใส่ใจดูแล (caring) นักเรียน จริ่งใจทั้งกับตัวเองและผู้อื่น ครูที่เป็นที่ยอมรับได้ (มีความคงเส้นคงวา ผู้คนคาดเดาความคิดและพฤติกรรมได้) มีความจริงใจ (พูดจริงทำจริง เสมอต้นเสมอปลาย) ซื่อตรง (ซื่อสัตย์ คิดถูกต้อง พูดอย่างเที่ยงตรง) และมีประสิทธิภาพ (มีความรู้และความเชี่ยวชาญ มีพฤติกรรม

ที่เฉลียวฉลาด) จะสามารถสร้างความไว้วางใจแก่นักเรียนและเพื่อนร่วมงานได้ ถ้าไม่มีบรรยากาศของความไว้วางใจแก่นักเรียนและเพื่อนร่วมงานได้ บรรยากาศในแง่ดีจะไม่เกิดขึ้นทั้งในห้องเรียนและในโรงเรียน

๒. การยอมรับนับถือ : ในการจัดการศึกษาแบบเชิงชุมชนสิ่งที่สำคัญ คือ การยอมรับนับถือบุคคล ห้องเรียนไม่ควรเป็นสถานที่ที่ทำให้นักเรียนเกิดความละอาย ได้รับการดูถูกเหยียดหยาม รู้สึกต่ำต้อย หรือมีอคติในโรงเรียน ไม่ควรมีนโยบายโปรแกรม หรือการปฏิบัติที่ไม่ให้การยอมรับนับถือนักเรียน ไม่ควรมีผู้บริหารและครูที่มีพฤติกรรมไม่ยอมรับนับถือนักเรียน ไม่ควรมีการปฏิบัติในลักษณะเยาะเย้ยถากถางนักเรียนต่อหน้าผู้อื่น เปรียบเทียบและเปรียบเปรย แบ่งชนชั้น และลงโทษทางกายอย่างไม่เหมาะสม การยอมรับนับถือนักเรียน หมายถึง การเข้าใจลักษณะเฉพาะตัวของนักเรียนแต่ละคน ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของตัวเอง และครูก็แสดงออกต่อนักเรียนเช่นนั้น

๓. การมองในแง่ดี : ครูจะต้องมองทั้งตัวเองและผู้อื่นในแง่ดีว่ามีความสามารถ มีคุณค่า และมีความรับผิดชอบในการนำตนเอง และปฏิบัติต่อกันตามที่มอง ถ้าครูเชื่อว่านักเรียนเหล่านี้ไม่มีทางพัฒนาได้ นักเรียนเหล่านี้ทำความยุ่งยากให้ครูและเพื่อน และไม่ใส่ใจนักเรียนเหล่านี้ นักเรียนกลุ่มนี้ก็จะแย่งตามทีครูสับสนประมาทไว้ ในทางตรงกันข้ามยิ่งนักเรียนถูกมองในแง่ดีมากเท่าไร เขาจะรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองมีค่า และพยายามมากขึ้นเท่านั้น

๔. การมีจุดหมายและเจตนา หมายถึงการกระทำอย่างมีจุดหมายที่ตั้งใจให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับ เช่น การที่ครูวางแผนการกระทำที่สร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนบนพื้นฐานของการไว้วางใจและยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน และมองกันในแง่ดี ซึ่งช่วยให้นักเรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตัวเองและมีวินัยในตัวเอง (Purkey and Novak 1996 : 50-55)

พฤติกรรมของครูแบบเชิงชุมชน

พฤติกรรมของครูโดยทั่วไป แบ่งเป็น ๔ ระดับ

๑. การไม่เชิงชุมชนอย่างตั้งใจ เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ร้ายจิตใจของนักเรียน เช่น การที่ครูสื่อสารอย่างไม่เชิงชุมชนว่า “หุบปากเดี๋ยวนี้” “ไม่ใช่สมองเลย” “ไม่เข้าทำเป็นประจำ” หรือการลงโทษทางกาย ตีหรือหยิกตามตัว เป็นต้น

๒. การไม่เชิงชุมชนอย่างไม่ตั้งใจ เป็นพฤติกรรมที่ครูคิดดี แต่สื่อสารออกมาไม่เชิงชุมชน เช่น “ธรรมดาจะตอบอะไรนะ” “ข้อนี้ง่ายมากใครใครก็ตอบได้” “ลองทำเรื่องนี้ถ้าอยากจะทำ” “พวกผู้หญิงชอบซุกซนแรงหน่อย” “ครูเข้าใจว่าทำไมเธอคิดอย่างนี้ เป็นธรรมดาของเด็กที่อยู่ในครอบครัวแตกแยก” เป็นต้น

๓. การเชิงชุมชนอย่างไม่ตั้งใจ เป็นพฤติกรรมของครูที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเชิงชุมชนในตัวนักเรียน โดยครูไม่รู้ตัวและไม่ได้คิดมากต่อสิ่งที่ตัวเองทำ แต่ครูก็ประสบความสำเร็จในชั้นเรียนและในโรงเรียน เพียงแต่ว่าครูไม่สามารถอธิบายเหตุผลที่ตัวเองประสบความสำเร็จได้ และมักจะมีการปฏิบัติที่ไม่คงที่

๔. การเชิงชุมชนอย่างตั้งใจ เป็นพฤติกรรมที่คงที่และเป็นที่ยอมรับได้ ครูทุกคนควรอยู่ในระดับที่ ๔ นี้ ครูในระดับนี้จะเข้าใจเหตุและผลของพฤติกรรมของทุกคน และประสงค์จะแสดงพฤติกรรมเชิงชุมชนอย่างสม่ำเสมอและบูรณาการเข้ากับกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างคล่องแคล่ว เมื่อพบปัญหาก็สามารถนำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเชิงชุมชนมาแก้ปัญหาได้

ถ้าครูเข้าใจพฤติกรรมทั้ง ๔ ระดับ สามารถ
แยกแยะได้ และพยายามปฏิบัติในระดับสูงสุด คือ
ระดับที่ ๔ ให้ได้ ครูเหล่านี้จะเป็นพลังสำคัญที่สร้าง
ความสำเร็จให้โรงเรียนแบบเชิญชวน (Purkey and
Novak 1996 : 55-60)

สรุป

ครูแบบเชิญชวน คือครูที่มีทักษะ เจตคติ และ

พฤติกรรมแบบเชิญชวนหลอมรวมอยู่ในตัว กล่าวคือ
มีทักษะในการมองนักเรียนและมองตัวเองว่ามี
ความสามารถ มีคุณค่า และมีความรับผิดชอบ มี
เจตคติที่มีความไว้วางใจ ยอมรับนับถือ มองในแง่ดี
ต่อนักเรียนและตนเอง และมีจุดหมายและเจตนาที่จะ
กระทำให้เกิดผลที่ดี รวมทั้งมีพฤติกรรมที่เชิญชวน
อย่างตั้งใจ

บรรณานุกรม

Chan, Clio. 2006. **Invitational Education : Theory to Practice**. A paper presented at the Conference at Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand, June 29-30, 2006.

Purkey, William W. and Novak, John M. 1996. **Inviting School Success : A Self-Concept Approach to Teaching, Learning, and Democratic Practice**. 3rd ed. Belmont : Wadsworth Publishing Company.

Purkey, William W. and Siegel, Betty L. 2003. **Becoming an Invitational Leader : A New Approach to Professional and Personal Practice**. Atlanta : Brumby Holdings, Inc.

ปัจจัยที่ทำให้ / ส่งผลต่อการนำปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

ศักดิ์สิน ช่องคารากุล*

จากปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานแก่ปวงพสกนิกรชาวไทยนั้น มีคุณค่ามากล้นยิ่งนักทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศที่ได้ศึกษา คติวิเคราะห์ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติให้ถูกต้องชัดเจนนั้นได้อย่างไร ซึ่งประเด็นหลังนี้คิดว่าเป็นเรื่องที่ยากยิ่งนั้น เพราะส่วนใหญ่แล้วเรามักจะได้รับแต่ความรู้ซึ่งมีมากมายจากผู้ใกล้ชิดและผู้เกี่ยวข้อง แต่ปัญหาคงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรที่จะนำสิ่งที่ดีงามและผลอันทรงคุณค่ายิ่งนักนี้ ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดมรรคผลที่ถูกต้องชัดเจน ให้สมกับ

องค์ความรู้ที่มีอยู่ในปรัชญาของพระองค์ท่าน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง แต่สิ่งที่ปรากฏให้เห็นในภาพรวมทั่วไปขณะนี้ ราวกับว่าเป็นเพียงการจัดการความรู้ที่มีลักษณะเป็น **explicit knowledge** อันเป็นความรู้จากภายนอก ที่ได้จากการอ่าน การฟัง การดู หรือการบันทึกไว้ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อจากมนุษย์ก็ตามที จึงเห็นได้ว่าสื่อจากแหล่งต่างๆ เหล่านั้น เป็นเพียงกระแสนิยม เราทำจริงแล้วหรือยัง น่าจะระเบิดจากภายในตัวตนของเราเป็นอันดับแรก แล้วจึงค่อยขยายวงให้กว้างออกไป ซึ่งต่อไปนี้ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาอย่างจริงจัง

* นักวิชาการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มองให้ลึกถึงแก่นสารที่แท้จริง ค้นหาปัจจัยที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ หรือส่งผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลที่แท้จริง ซึ่งเห็นว่ขณะนี้ก็มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ดำเนินงานสานต่อ และขยายผลการจัดการความรู้ที่มีลักษณะเป็น **tacit knowledge** เป็นความรู้เฉพาะตัว ที่ยากต่อการอธิบายหรือถ่ายทอด จึงทำให้ผู้เขียนบทความนี้เกิดความสงสัยว่ “ปัจจัยที่ทำให้ / ส่งผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ” นั้นมีความน่าจะเป็น น่าจะทำ และทำอย่างไร ทำในส่วนใดบ้าง ก่อนหรือหลัง แม้ว่าจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม แต่ก็ควรได้ลงมือปฏิบัติจริง

ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎี อันเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง^๑ ก็คือ ความพออยู่ พอกิน และควมมีชีวิตอยู่ที่ดีสมถะ พอเพียง ในทุกมิติของชีวิต (มบุญ มุกข์ประดิษฐ์, ๒๕๕๒ : หน้า ๑๗) เห็นว่ประสานสอดคล้องต้องกันอย่างแนบแน่นกับหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนาที่ว่ด้วยการดำรงชีวิตที่ประเสริฐพอเหมาะพอควร และการเดินสายกลางตามสมมติสังขะในโลกิยธรรมด้วย “วิถีแห่งพุทธ” トラบเท่าที่ยังไปไม่ถึงระดับปรมาตธรรม ผู้เขียนเห็นว่การมองตามทรรศนะนี้ แม้จะเป็นสิ่งที่สำคัญแต่ “ไตรสิกขา” (ศีล สมาธิ ปัญญา) จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยปัจจัยทั้งภายในและภายนอกด้วย นอกจากนี้ก็ควรรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงตามกฎแห่งอริยสังขะและไตรลักษณ์^๒ ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างมีอิสรภาพ ไม่ถูกบีบคั้นด้วยความยึดมั่นถือมั่น และมีชีวิตอยู่ได้โดยมี “ปัญญา” เป็นตัวกำกับ อยู่ได้โดยไม่โลภ ไม่เบียดเบียน ไม่แก่งแย่งชิงดี^๓ และหลงใหลได้ปลื้มกับวัตถุจนเกินสมควร จนกลายเป็นผู้คลั่งไคล้ใน “วัตถุนิยม” และ “บริโภคนิยม” ไป ดังนั้นเมื่อพิจารณามิติทางสังคมว่เป็นส่วนหนึ่งของคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วคำกล่าวที่ว่^๔ “วัฒนธรรมแห่งพระพุทธศาสนานั้น มิใช่มีแต่ที่เป็นไปเพื่อปัจเจกภาพ (individual) อย่างเดียว แต่มีทั้งที่เป็นไปสำหรับสมาคมภาพ (social - สังคม) ด้วย” พระพุทธศาสนา จึงมีความหมายในการเป็นหลักแห่งระบบการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ครอบคลุมทั้งระดับพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยเป็นส่วนหนึ่งของระบบความสัมพันธ์ระหว่างชีวิต - สังคม - ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถเป็นเครื่องมือในการประพฤติปฏิบัติ และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล (individual) กับโลกภายนอก (social) เพื่อเกื้อกูลระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงามและพึงปรารถนา พระพุทธศาสนานั้นมิได้สอนแต่เรื่องชีวิต โดยให้เกี่ยวข้องกับความป็นจริงตามกฎธรรมชาติอย่างถูกต้องเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในฐานะองค์รวมของ “พหุภพธรรม” อีกด้วย^๕ เมื่อหันกลับมาพิจารณาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) ภายหลังจากการพัฒนาประเทศตามแนวเศรษฐกิจกระแสหลัก (main stream economy) ซึ่งเป็นระบบทุนนิยมข้ามชาติอย่างสุดขั้วมาเกือบ ๕๐ ปี และประสบกับภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตก อันทำความวิกฤติและหายนะมาสู่ประเทศชาติครั้งสำคัญที่สุด นับตั้งแต่ที่มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เรื่อยมาจนถึงฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ ๙ และฉบับที่ ๑๐) นั้นเป็นช่วงเวลาของท่ามกลางสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและทิศทางการพัฒนาของประเทศ ที่อยู่ในขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อไม่น่าไว้วางใจ และต้องการแนวทางการแก้ไขปัญหาและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแนชัดโดยมี “ปัญญา” และ

๑ มบุญ มุกข์ประดิษฐ์, จิตวิทยาตามแนวพระราชดำริ. (หน้า ๑๗)

๒ สำนักรงาน กปร. ๒๕๕๐ หน้า ๒๖

๓ วิ.จุ. (ไทย) ๖/๖๕๕/๓๕๑

๔ พระไพศาล วิสาโล ๒๕๕๒ หน้า ๒๔

๕ เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๙

“ธรรม” ตามหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาแห่งปัญญาและการปฏิบัติ เป็นแสงสว่างและเครื่องกำกับให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้ผ่านพ้นภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ สามารถครองชีวิตให้รอดพ้น ดำรงอยู่ได้โดยไม่สูญเสียอิสรภาพและคุณภาพของชีวิตที่พึงปรารถนาตามครรลองของวิถีชีวิตแห่งชาวพุทธ ซึ่งเป็นชีวิตที่งดงามด้วยปัญญา รู้เท่าทันโลก มีดุลยภาพและมีความมั่นคง^๖

ปัจจัยตัวที่หนึ่ง ที่ทำให้ / ส่งผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ก็คือ ปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทย^๗ มีการพึ่งพิงการส่งออกสูง โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งมีส่วนประกอบของการนำเข้าที่เป็นวัตถุดิบสูง ภาคเกษตรกรรมยังพึ่งพิงธรรมชาติ มากกว่าการใช้เทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าการขยายตัวของประเทศยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกเป็นหลัก และสิ่งที่ป็นปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อเศรษฐกิจของไทยที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะน้ำมัน แม้จะมีการลดการนำเข้าน้ำมันดิบ แต่มีการเพิ่มปริมาณการใช้น้ำมันดิบในประเทศ การพัฒนาต้องอยู่บนความพอเพียง ต้องสมดุลทุกๆ ด้านทั้งเศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งพาเศรษฐกิจโลกมากขึ้น

^๖ Edward J Thomas, 1997 p.259

^๗ <http://www.academic.hcu.ac.th/forum/board> วันที่ ๑๐/๐๔/๒๐๐๖

แนวทางการปฏิบัติ ประการที่ ๑. **วิสัยทัศน์ของการพัฒนาประเทศ** การพัฒนาประเทศจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” และสร้างค่านิยมร่วมให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นและปรับเปลี่ยนกระบวนกรคิดทัศนคติ และกระบวนกรทำงาน โดยยึด **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** เป็นปรัชญานำทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศแนวใหม่ ที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพและคุณภาพ และการก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทย บนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงควรมีการกำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ ด้วยการมุ่งพัฒนาไปสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” อันได้แก่

สังคมคุณภาพ เป็นสังคมที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งตนเองได้ คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ระบบการเมืองการปกครองโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถ

สั่งสมทุนทางปัญญา รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์สังคมไทยที่พึ่งพาเกื้อกูลกัน รู้รัก สามัคคี มีจารีตประเพณีดีงาม มีความเอื้ออาทร รักภูมิใจในชาติและท้องถิ่น มีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ตลอดจนเครือข่ายชุมชนทั่วประเทศ

ดังนั้น ถ้าพิจารณาเชิงระบบ^๘ ตามกรอบแนวคิดของ โทนี แวกเนอร์ (Tony Wagner, 2005) ที่พิจารณาสภาพปัจจุบันและปัญหาโดยวิเคราะห์องค์ประกอบ ๔ ประการ ได้แก่ วัฒนธรรม (culture) บริบท (context) เงื่อนไข (condition) และความสามารถ (competency) ของระบบหนึ่งๆ ซึ่งช่วยให้เข้าใจองค์ประกอบที่สำคัญและการนำแนวคิดสู่การปฏิบัติ

สำหรับในระดับประเทศนั้น วัฒนธรรม (culture) ของไทยตั้งแต่ในอดีตเอื้อต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้จากคนไทยมีความเชื่อเรื่องเทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ในธรรมชาติ เช่น พระแม่ธรณี พระแม่คงคา แม่โพสพ รุกขเทวดา เป็นต้น ด้วยความเชื่อดังกล่าวทำให้เกิดการปฏิบัติและความสัมพันธ์ที่เคารพ ตระหนักในบุญคุณ จึงบริโภคน้ำและใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น ประเพณีและวัฒนธรรมดังกล่าวเอื้อต่อเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ นอกจากนี้ การปฏิบัติโดยหลักของศาสนาที่เอื้อต่อเศรษฐกิจพอเพียงเช่น ทางสายกลางในการดำเนินชีวิต การไตร่ตรองถึงความคิด และการกระทำของตนที่มีผลต่อตนและผู้อื่น และความสุขที่เกิดจากจิตใจมากกว่าการบริโภควัตถุ ที่สำคัญยิ่งก็คือการใช้กระบวนการทางปัญญาเพื่อตัดสินใจเลือกทำสิ่งที่เหมาะกับตนและสังคมในบริบทที่ต่างกัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าพื้นฐานทางวัฒนธรรมของไทยเอื้อต่อการดำเนินชีวิตแนวเศรษฐกิจพอเพียง

หากพิจารณาในทางตรงกันข้าม วัฒนธรรมไทยปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติทั้งชาติตะวันตกและภูมิภาคตะวันออกด้วยกัน วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงและมีอิทธิพลเนื่องจากเป็นวัฒนธรรมที่มุ่งสร้างกระแสนิยมในสินค้าจนเกิดเป็นวัฒนธรรมของผู้นิยมบริโภคสินค้าและบริการอย่างไม่สิ้นสุด เกิดค่านิยมที่ตรงกันข้ามไปจากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

บริบท (context) สภาพสังคมไทยปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นต้นว่า ขณะนี้เทคโนโลยีสารสนเทศกำลังเจริญเติบโตและแพร่หลายเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ วัยหนุ่มสาวเป็นจำนวนมาก แรงผลักดันทางสังคมมีมาก เศรษฐกิจฟุ้งเฟ้อ แรงผลักดันมากกว่าแรงจุด และเนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี ประชาชนพร้อมน้อมนำแนวพระราชดำริมาปฏิบัติ อีกทั้งจุดเน้นและการดำเนินนโยบายของรัฐบาลก็สอดคล้องไปในทางสนับสนุน เช่น การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การนำวิธีปฏิบัติที่ได้ผลมาประชาสัมพันธ์ทั้งในการจัดการศึกษา การเกษตร อุตสาหกรรม ธุรกิจ และการดำเนินชีวิตของประชาชน

ในด้านเงื่อนไข (condition) นั้น รัฐมีนโยบายที่สำคัญในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยมีการเน้นอย่างเด่นชัด ทำให้หน่วยงานต่างๆ จัดทำแผนงานที่เป็นรูปธรรม จัดงบประมาณสนับสนุนเงื่อนไขดังกล่าววางอยู่บนหลักการและเหตุผลที่เชื่อว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบกับการติดตามผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การให้รางวัลและการลงโทษ การกำหนดกรอบเวลาของความสำเร็จตามเป้าหมายเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่จะเห็นพัฒนาการแต่ละช่วงระยะเวลาของการปฏิบัติ

ความสามารถ (competency) การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจะได้ผลดีเพียงใดขึ้นกับ

^๘ โทนี แวกเนอร์ (Tony Wagner, 2005)

ความสามารถขององค์กร หน่วยงาน และบุคลากร การวิเคราะห์ความสามารถในด้านต่างๆ ของหน่วยที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เช่นหน่วยงานที่กำหนดนโยบายต้องมีบุคลากรที่เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะเดียวกันต้องเข้าใจหน่วยปฏิบัติในแง่ของการสร้างความหมายหรือนิยามความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากการตีความ (interpretation) ต่างกันนำไปสู่การปฏิบัติที่ต่างกัน นอกจากนี้การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมการปฏิบัติอีกด้วย ความสามารถที่สำคัญต้องสร้างกระบวนการคิด ความสามารถในการคิดของบุคคลเพราะความพอเพียงนั้นไม่มีจำนวนเป็นสิ่งกำหนด แต่ต้องใช้กระบวนการคิดและใช้คุณธรรมจริยธรรมในการตัดสินใจของบุคคลหรือหน่วยงานให้เหมาะกับบริบทของตน การสร้างความสามารถในการคิดจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้การจัดการความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติของหน่วยงานและบุคคลจะช่วยให้ผู้อื่นเรียนรู้ฐานคิด บริบทของการปฏิบัติ และผลการปฏิบัติ รวมทั้งข้อพึงระวัง (pit-falls) ที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดผิดพลาดซ้ำเดิม

ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งมีบริบท (context) ในเรื่องของ globalization ควรมองเห็นเรื่องของเศรษฐกิจโลก เรื่องของน้ำมัน เรื่องของสิ่งแวดล้อม ในเรื่องของวัฒนธรรมชุมชนที่ยึดถือหลักแนวพุทธ เอื้อเฟื้อ การทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีเงื่อนไข (condition) ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐ แหล่งความรู้ ทรัพยากรธรรมชาติ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งใช้ความสามารถ (competency) ในเรื่องการทำความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการ ตัวกระทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคม เช่น แนวคิด นโยบาย ยุทธศาสตร์ รวมไปถึงการบริหารและการจัดการความรู้เหล่านั้น

สำหรับกระบวนการจัดการความรู้ (knowledge management process) ว่าจะต้องมีการคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง เป็นต้นว่า

๑. เราต้องมีความรู้เรื่องอะไร และเรามีความรู้เรื่องนั้นๆ หรือยัง

๒. ความรู้อยู่ที่ใคร อยู่ในรูปแบบอะไร จะเอามาเก็บรวมกันได้อย่างไร

๓. จะแบ่งประเภทหัวข้อได้อย่างไร

๔. จะทำให้เข้าใจง่ายและสมบูรณ์อย่างไร

๕. เรานำความรู้มาใช้งานได้ง่ายหรือไม่

๖. มีการแบ่งปันความรู้ให้กันหรือไม่

๗. ความรู้นั้นทำให้เกิดประโยชน์กับองค์กรหรือไม่ และทำให้องค์กรนั้นดีขึ้นหรือไม่

ฉะนั้น ในการพัฒนาประเทศจึงควรจะยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนา ยึดทางสายกลาง อยู่บนพื้นฐานของความสมดุล พอดีและความพอประมาณอย่างมีเหตุผล นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก คนไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาและรู้จักเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นคนดี มีคุณธรรมและซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าทางสังคมไทยที่มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน อันจะเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล มีคุณธรรมและยั่งยืน เพื่อก้าวสู่

วิสัยทัศน์ร่วมของสังคมไทย จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวาง “บทบาทการพัฒนาประเทศ” ในอนาคตอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพและบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมที่จะวางรากฐานการพัฒนาเป็นสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง มีระบบบริหารจัดการที่ดีในทุกระดับ ขณะเดียวกันมีการใช้ศักยภาพด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยที่ประณีประนอม เปิดกว้าง ในการพัฒนาเป็นแกนประสานการเจรจา เสริมสร้างสันติภาพในภูมิภาค และใช้ศักยภาพด้านการผลิตและบริการเพื่อเตรียมพัฒนาประเทศสู่ความเป็นฐานเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยเฉพาะด้านการเกษตร การแปรรูปการเกษตรและอาหาร การเป็นฐานการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิทยาการที่เข้มแข็งควบคู่ไปกับการพัฒนาเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค ด้านการขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ รวมทั้งการสื่อสารโทรคมนาคมของภูมิภาค โดยอาศัยศักยภาพที่ได้เปรียบของพื้นที่เศรษฐกิจและโครงข่ายบริการพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นแล้ว เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ก้าวหน้าตามโลกอย่างรู้เท่าทัน

แนวทางการปฏิบัติ ประการที่ ๒. ยุทธศาสตร์ **การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ** ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มจาก **การศึกษากับการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ** การศึกษาเป็นตัวสร้างปัญญา โอกาสและตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญเป็นตัวสร้าง knowledge based economy โดยพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ในประเทศยังเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม ยานยนต์และชิ้นส่วน อาหาร สิ่งทอ (Non - S & T) ผู้ประกอบการต้องการพนักงานที่มีทักษะด้านความคิด คอมพิวเตอร์ ภาษา และการสื่อสาร สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ยังผลิตคนให้มีคุณภาพค่อนข้างน้อย ผู้ใช้

แรงงานได้แรงงานที่ไม่ตรงตามความต้องการ ดังนั้นควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเพิ่มสายเทคโนโลยีเข้าไป ส่วนสายอาชีพยังคงมีความหลากหลาย ไม่รู้ว่าอะไรที่สำคัญ ครูผู้สอนขาดประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้ จึงเน้นแต่เพียงทฤษฎี การฝึกอบรมมักเน้นในเรื่องของการสร้างโอกาส แต่ไม่ได้เน้นเรื่องการยกระดับเทคโนโลยีที่สามารถตอบสนองความต้องการในพื้นที่มากกว่า แบบการโปรยหว่านแบบกว้างทั่วประเทศ ทิศทางการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม จำเป็นต้องมีการพัฒนาทางด้านฐานความรู้ โดยเน้นในเรื่องของ S&T กำลังคนเชิงคุณภาพในภาคอุตสาหกรรม พบว่าแรงงานขาดความรับผิดชอบและเจตคติในการทำงาน ความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ยังมีอยู่น้อย การศึกษาต้องมุ่งที่การพัฒนาปัญญาของผู้เรียน

ฉะนั้น ต้องมีการพัฒนา (competency) ต้องมีการปรับแนวคิด กระบวนการทางการศึกษา ควรเน้นที่การให้นักเรียนนักศึกษา รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ต้องสร้างให้นักเรียนนักศึกษา คิดเป็น ตั้งแต่วัยเด็ก ครูต้องเป็น facilitator สร้างบรรยากาศให้นักเรียนนักศึกษาอยากเรียน มีการเรียนแบบ project based learning สร้างผู้เรียนให้มีความสุข มีระบบและวิธีคิดที่ถูกต้อง มีการใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ในเรื่องของ life long learning ในเรื่องของ “การให้”

และการมองผลสำเร็จที่เป็นการ “คุ้มค่า” มากกว่า “คุ้มทุน” ดังพระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “ขาดทุนคือกำไร” (our loss is our gain) ที่พระราชทานไว้ให้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เป็นหลักการฝ่ายเมตตาที่หมายความว่า การเสียสละ การลงทุน เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การลงทุนไม่จำเป็นต้องมุ่งหวังแต่ผลกำไรหรือการได้แต่ประการเดียว การขาดทุนเพื่อให้ผู้อื่นมีชีวิตที่ดีและมีโอกาส คือ กำไร แม้จะขาดทุนเงินและทรัพยากรบ้าง แต่ประเทศชาติและสังคมได้ประโยชน์ และมีความมั่นคงเป็นแนวคิดเชิงคุณธรรม ซึ่งเป็นความคิดที่อยู่คนละขั้วกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลักโดยสิ้นเชิง

ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ / ส่งผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามพระราชประสงค์ให้มากที่สุดนั้น ควรจะพิจารณาถึงวิธีการ หรือแนวทางการดำเนินงานที่จะเปลี่ยน tacit knowledge ให้เป็น explicit knowledge โดยใช้กระบวนการที่เรียกว่า externalization ส่วนการถ่ายทอด explicit knowledge ไปยัง explicit knowledge นั้น ควรใช้กระบวนการที่ว่า combination สำหรับกระบวนการถ่ายทอด explicit knowledge ให้มาเป็น tacit knowledge นั้นจะใช้กระบวนการที่เรียกว่า internalization ซึ่งจากประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้นั้นจะนำไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ

๑. การบ่งชี้ความรู้ (knowledge identification) ซึ่งเป็นการบ่งชี้ความรู้ที่องค์กรจำเป็นต้องมี และเพื่อวิเคราะห์รูปแบบและแหล่งความรู้ที่มีอยู่

๒. การสร้างและแสวงหาความรู้ (knowledge creation and acquisition) ซึ่งเป็นการสร้างและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่กระจัดกระจายทั้งภายใน/ภายนอก เพื่อจัดทำเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการ

๓. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (knowledge organization) เป็นการแบ่งชนิดและประเภทของความรู้ เพื่อจัดทาระบบให้ง่ายและสะดวกต่อการค้นหาและใช้งาน

๔. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (knowledge codification and refinement) เป็นการจัดทำรูปแบบและภาษา ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร สามารถเรียบเรียงปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการ

๕. การเข้าถึงความรู้ (knowledge access) มีความสามารถในการเข้าถึงความรู้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ในเวลาที่ต้องการ

๖. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing) เป็นการจัดทำเอกสาร การจัดทำฐานความรู้ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ใช้ระบบพี่เลี้ยง (mentoring system) การสับเปลี่ยนงาน (job rotation)

๗. การเรียนรู้ (learning) เป็นการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และปรับปรุงองค์กร

ดังนั้น “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาแนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม

ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม
ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา
และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการ

รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง
ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจาก
โลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

บรรณานุกรม

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, สำนักงาน. **แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.** (สำนักงาน กปร.) บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๐.

_____. **พระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : ๒๕๓๐.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **แนวความคิดการพัฒนาประเทศ.** (สคช.) กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๐.

_____. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙.** กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๕.

พระไพศาล วิสาโล. **พระธรรมปิฎกกับอนาคตของพระพุทธศาสนา.** กองทุนวชิรธรรม. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา.** มูลนิธิพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๓๙.

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. **จิตวิทยาตามแนวพระราชดำริ.** คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒.

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์ และคณะ. **แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.** สำนักงาน กปร. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๐.

Edward J. Thomas. **The History of Buddhist Thought.** New Delhi Munshiram Manoharial Pub LTD., 1997.

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

เรื่องง่าย ๆ ที่เด็กไทยปฏิบัติได้

กรุณา ศิริฤกษ์อุดมพร*

โครงการ ส่งเสริมอัจฉริยภาพ ระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนทำอิฐศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่นนทบุรี เขต ๒ เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อรองรับและตอบสนองให้นักเรียนสามารถค้นพบความถนัดความสามารถของตนเองในแต่ละด้าน เช่น ความสามารถในการพูด ความสามารถทางวิชาการสามัญ ความสามารถทางวิชาการศาสนา ความสามารถด้านกีฬา และความสามารถด้านศิลปะ และสนับสนุนให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่นักเรียนสนใจ รวมถึงการฝึกฝนให้นักเรียน ได้แสดงความสามารถ

ของตนเองออกมา จนเกิดความชำนาญ และเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกอย่างเหมาะสม **ด.ญ.มาซารี วันแอะละ** **นักเรียนชั้น ป.๒** และ **ด.ช.โมตริ ผนิตวรนนท์** **นักเรียนชั้น ป.๓** โรงเรียนทำอิฐศึกษา ทั้งสองเป็นหนึ่งในนักเรียนเกือบ ๑๐๐ คนของโรงเรียนที่ได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการกล่าวสุนทรพจน์ เรื่อง “**เศรษฐกิจพอเพียง**” และ เรื่อง “**มุสลิมที่เข้มแข็ง**” ให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างชัดเจน และเกิดความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความเข้มแข็งได้อย่างน่ารักและน่าชื่นชม จนผู้เขียนเกิดความประทับใจ

* นักประชาสัมพันธ์ สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในความสามารถของเด็กตัวเล็กๆ ที่ทำให้ผู้ใหญ่หลายๆ คนฟังแล้วทึ่งและยอมรับในความสามารถ โดย ด.ญ.มาขารี วันแอะเลาะ ได้กล่าวสุนทรพจน์มีใจความว่า

“คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเราคงเคยได้ยินกันมาบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปริมามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ ๖๐ ปี ทั้งนี้เพราะพระองค์ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเผยแพร่แก่เหล่าพลกนิกรชาวไทยมากกว่า ๒๕ ปี ก่อนที่จะเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเสียอีก เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชน ทั้งในระดับตนเอง ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ โดยให้ยึดทางสายกลาง คือมีความพอดี พอกิน พออยู่ และพอใช้ ซึ่งพระบรมศาสดา นบีมุฮัมมัด (ช.ล) ได้ตรัสว่า การงานที่ดีนั้นก็คือ การปฏิบัติอย่างปานกลาง”

“ในฐานะที่หนูเป็นนักเรียนคนหนึ่ง การดำเนินชีวิตของหนูนั้นก็คงหนีไม่พ้นเรื่องการเรียนรู้ การเล่นเกม และการใช้จ่าย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกนำมาปรับใช้ดังนี้

การเรียนรู้ หน้าที่หลักของนักเรียนคือการเรียนอย่างเพียงพอ เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสายสามัญและศาสนาควบคู่กันไปด้วยความตั้งใจและพยายามเพื่อที่จะนำพาเราไปพบกับความสุขทั้งโลกนี้ และโลกหน้า

การเล่น เมื่อเราเรียนกันอย่างหนักก็ควรพักและผ่อนคลายเสียบ้าง ในวัยเด็กอย่างหนูนี้ก็จะหนีไม่พ้นเรื่องของการเล่นเกม แต่เราต้องเล่นเป็นเวลา เคารพกติกาในการเล่น มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ และรู้จักยับยั้ง แต่การติดเกมไม่ใช่การเล่นแบบพอเพียง แต่เป็นการเล่นที่หนูอยากจะบอกว่า พอได้แล้วจะมาเล่นกีฬากันดีกว่านะคะ

เมื่อทั้งเรียนและเล่นอย่างหนัก เราก็ควรได้พักผ่อนเสียบ้าง แต่ต้องเป็นการพักผ่อนแบบเพียงพอ และพอดี เพียงให้หายอ่อนเพลีย ระวังนะคะ ถ้าหากมากเกินไป เราอาจถูกมองว่าเป็นคนขี้เกียจได้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอนให้เราประหยัด และอดออม ไม่สุรุ่ยสุร่าย สูเจ้าจงบกิน จงบดืม แต่อย่าสุรุ่ยสุร่าย อัลลอฮ. ไม่รักผู้ที่สุรุ่ยสุร่ายและผู้ที่สุรุ่ยสุร่ายนั้นเป็นพวกพ้องของชัยฏอน

การพอเพียง คือคุณธรรมที่ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีที่สุด ความพอเพียงทำให้ไม่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ความพอเพียงทำให้ไม่โลภ ความพอเพียงทำให้ไม่เกิดทะเลาะวิวาท ความพอเพียงทำให้เราเป็นคนไม่ดิ่ง ไม่หย่อน ไม่ร้อน ไม่เย็น จนเกินไป ผู้ที่พอเพียงจะเป็นกาวใจที่ดีแห่งความแตกร้าง เป็นกัลยาณมิตรที่ดีแห่งผองเพื่อน เป็นผู้สร้างสมานฉันท์ที่ดีของสังคม

พระบรมศาสดานบีมุฮัมมัด (ช.ล) ได้ตรัสว่า ในร่างกายของมนุษย์นั้นมีเนื้ออยู่ก้อนหนึ่ง ถ้าเนื้อก้อนนั้นดี ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ก็จะดีตามไปด้วย และถ้าหากเนื้อก้อนนั้นมันเลว ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ก็จะเลวตามไปด้วย และเนื้อก้อนนั้นก็คือหัวใจของเรา หมายความว่า ความพอ ทำให้รู้สึกอึด ดังนั้นหัวใจที่รู้จักพอ คือหัวใจที่รู้จักอึดนั่นเอง

และก่อนจากกันในวันนี้หนูขอฝากบทกลอนบทนี้ แทนคำลา ดังนี้ค่ะ

เศรษฐกิจที่พอเพียง

คำร่ำเรียนจากพระองค์

แนวทางที่เที่ยงตรง

คือดำรงความพอดี

สวัสดีค่ะ”

จนเจริญก้าวหน้า พัฒนารุดหน้าไปไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษา ถึงตรงนี้อปพันธงเลยเถว่า หากมุสลิมยังไม่ช่วยกันพัฒนาการเรียนการสอนของเยาวชนมุสลิมในวันนี้ ทั้งด้านศาสนาและสามัญ ก็คงจะอีกนาน กว่าถึงวันที่เราได้เห็นมุสลิมที่เข้มแข็งในสายตาของอัลลอฮ. (ชบ.)”

ต้องขอชื่นชมทางโรงเรียนทำอิฐศึกษา ที่จัดโครงการนี้ขึ้นมา รวมทั้งขอชื่นชมคณะครูผู้ฝึกสอน ซึ่งประกอบด้วย คุณครูสุวรรณ มั่งมี คุณครูทัศนีย์ ทศระเบียบ และคุณครูสุวัฒน์ และอิม ที่มีความตั้งใจสอน และส่งเสริมสนับสนุนในสิ่งที่นักเรียนสนใจ รวมทั้งการฝึกฝนให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเองออกมาจนเกิดความชำนาญ และเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกอย่างเหมาะสม สุนทรพจน์ทั้งสองกล่าวได้สอดคล้องกับสิ่งที่เราได้ทำความเข้าใจและพูดกันมานานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความเข้มแข็ง นับเป็นตัวอย่างให้เราได้เห็นว่านักเรียนชั้น ป.๒ และ ป.๓ สามารถที่จะน้อมนำสิ่งเหล่านี้ไปสู่ชีวิตตัวเองได้อย่างชัดเจน และคงไม่มีใครสงสัยอีกแล้วว่า เศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความเข้มแข็งนั้นไม่ยากเกินไปที่จะนำไปบูรณาการเป็นหลักสูตรและสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้.....

ขอเชิญชวน

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาร่วมส่งบทความวิชาการ ด้านการศึกษามาลงเผยแพร่ในวารสารวิชาการ ความยาวไม่เกิน ๕ หน้ากระดาษ ขนาด A4 ขนาดตัวอักษร ๑๖ พอยท์ โดยส่งมาได้ที่ กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ตึก สพฐ. ๓ ชั้น ๓ กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

ทำอย่างไร ? จะให้การอ่าน

กลายเป็นแฟชันสำหรับคนรุ่นใหม่

กลั่น สระทองเนียม*

นาง สส่งเสริมให้เด็กเยาวชนคนไทยมีนิสัยรักการอ่านอย่างถาวรนั้นถือได้ว่าขณะนี้ทั้งกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่างได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนงบประมาณแต่ละปีที่จัดสรรลงไปให้พื้นที่ในทุกระดับดำเนินโครงการนี้อย่างต่อเนื่องปีละหลายร้อยล้านบาทรวมถึงความพยายามในการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริม กระตุ้นให้ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับเรื่องนี้กันอย่างจริงจัง ด้วยการจัดกิจกรรมหรือมหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอยู่บ่อยครั้ง อย่างเช่นเมื่อช่วงกลาง

เดือนมิถุนายน ๒๕๕๐ กระทรวงศึกษาธิการก็ได้จัด “มหกรรมนักอ่าน” ขึ้นที่ อิมแพ็ค เมืองทองธานี ด้วยความร่วมมือของ ๕ สำนักหลัก ที่ได้มาสร้างเมื่อนักอ่านให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปได้อ่านหนังสือ วารสาร และสืบค้นความรู้จากสื่อที่ทันสมัย รวมถึงได้รับทราบถึงคุณค่าที่จะได้รับจากการอ่านอย่างหลากหลาย ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ก็ได้จัดงานลักษณะนี้เช่นกัน เมื่อช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ โดยการจัดงานตามภูมิภาคต่างๆ รวม ๔ แห่ง เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง

* ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓

การแสดงศักยภาพความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากการอ่าน ครูผู้สอนได้มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงวิธีการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ได้ผล การแสดงนิทรรศการภาพความสำเร็จจากการส่งเสริมการอ่าน และการแข่งขันทักษะความสามารถของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยเหนือจัดขึ้นทั้งหมดนี้ก็นับเป็นความพยายามหนึ่งที่ต้องการกระตุ้นให้ภาคปฏิบัติได้ช่วยกันส่งเสริมให้เด็กไทยมีนิสัยรักการอ่านที่ถาวรด้วยการเป็นผู้รักการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และเป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

แต่อย่างไรก็ตาม แม้กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการเห็นเด็กและเยาวชนไทยมีนิสัยรักการอ่านเกิดขึ้นอย่างทั่วถึงและเป็นนิสัยที่ถาวรอย่างถาวรก็ตาม แต่จากการนำนโยบายนี้ลงสู่ภาคปฏิบัติในพื้นที่มาแล้วหลายปี ภาพความสำเร็จที่เกิดขึ้นคิดว่าทุกฝ่ายคงยังไม่พอใจเป็นแน่ โดยเฉพาะจำนวนเฉลี่ยตัวเลขการอ่านของคนไทยทั่วประเทศต่อปี ที่ยังขยับเพิ่มขึ้นได้ไม่กี่บรรทัด

หากถามว่าเหตุใดคนไทยยังให้ความสนใจกับการอ่านน้อยอยู่ คำตอบก็อ้างได้หลากหลายปัจจัยตามที่แต่ละหน่วยงานหรือโรงเรียนประสบอยู่ ทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความขาดแคลนสื่อที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วารสาร เอกสาร เทคโนโลยี ที่ตรงกับความสนใจของเด็กยุคใหม่ การขาดแคลนครู รวมไปถึงภาระงานของครูที่ถูกส่งมาให้ดำเนินการเพิ่มจากการสอนอย่างมากจนทำให้ไม่มีเวลาจัดกิจกรรมการอ่านหรือการให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าที่ควร ฯลฯ แต่หากดูถึงสาเหตุหลักที่ทำให้คนไทยไม่ค่อยสนใจการอ่านกันจริงๆ แล้วก็คงหนีไม่พ้นเรื่องของเจตคติที่คนไทย **ยังไม่เห็นคุณค่าของการอ่าน** มากกว่า ส่วนนี้จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องมาร่วมกันคิดหาทางกันว่าจะทำอย่างไร ถึงจะปลูกจิตสำนึกให้คนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนให้ความสนใจกับการอ่าน เห็นประโยชน์และคุณค่าของการอ่านมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ด้วยจิตสำนึกกับการอ่านนั้น คนทั้งโลกเขาให้ความสำคัญและเห็นคุณค่ากันมาเป็นเวลานานแล้ว เมื่อประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้ประเทศชาติเขาพัฒนาก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว จึงพอสรุปให้เห็นว่าคุณค่าการอ่านเป็นเสมือนกุญแจสำคัญที่จะไขไปสู่ **สิ่งที่ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุดของชีวิต** คงไม่ใช่คิดอยู่แต่ว่าการอ่านเป็นแค่สื่อที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้เฉพาะวิชาการในตำราเรียนเท่านั้น แต่การอ่านจะเป็นเส้นทางนำไปสู่การพัฒนาทั้งด้านอาชีพ ความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัย การอยู่ร่วมกันในสังคม การเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีให้คงอยู่ การประดิษฐ์คิดค้นผลงานสร้างสรรค์ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ประโยชน์จึงเกิดขึ้นกับผู้รักการอ่านอย่างมากมายมหาศาล

ปัญหาการอ่านของเด็กและเยาวชนไทยที่แสนสาหัสมากกว่าประเทศที่เจริญแล้วนั้น นอกจากจะไม่ค่อยสนใจการอ่านแล้ว ปัญหาการอ่านไม่ได้หรืออ่านไม่คล่อง สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ก็ยังมีให้เห็นอยู่มาก เมื่อเด็กอ่านไม่ได้ หรืออ่านไม่คล่องคงไม่ต้องไปพูดถึงประโยชน์อื่นที่จะได้รับจากการอ่าน แค่การเรียนรู้วิชาการต่างๆ ตามกลุ่มสาระที่กำหนดให้ก็เป็นปัญหามากเกินพอแล้ว ยิ่งการปฏิรูปการศึกษาต้องการให้เด็กได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ หรือให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หากอ่านหนังสือไม่ออกทุกอย่างก็จบ ซึ่งการที่เด็กอ่าน

ไม่ได้ หรืออ่านไม่คล่องนี่คงไปโทษครูผู้สอนฝ่ายเดียวไม่ได้ เพราะปัญหานี้ส่วนหนึ่งก็เกิดมาจากตัวของเด็กเอง ที่อาจมีความไม่พร้อมของสมอง ความไม่พร้อมด้านการใช้ภาษาไทยกลางของคนพื้นเมือง อาทิ เด็กชาวเขา ชาวเล เด็กที่อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เด็กภาคใต้ที่ใช้ภาษาเขมร รวมไปถึงการใช้ภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไป การที่ครูจะสอนหรือปรับการพูดให้เข้ากับภาษาไทยกลางและเกิดการอ่านออกเขียนได้นั้นจึงต้องใช้เวลา หากนักเรียนได้เรียนอย่างต่อเนื่อง การอ่านก็จะเกิดขึ้นได้แต่หากเป็นเด็กที่ได้เรียนบ้างไม่ได้เรียนบ้าง ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ก็จะยังคงเป็นเรื่องใหญ่อยู่ต่อไป

การแก้ปัญหาเด็กที่อ่านไม่ออก อ่านไม่คล่องให้อ่านออกเขียนได้ รวมถึงการทำให้เด็กและเยาวชนที่อ่านคล่องแล้วให้เกิดนิสัยรักการอ่านอย่างถาวรนั้นคงจะโปรอความหวังให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบคงไม่ได้แต่ทุกภาคส่วนต้องเข้ามาร่วมกันดำเนินการกันอย่างจริงจังนับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยที่กำหนดนโยบาย คงจะต้องหามาตรการในการเร่งรัดให้ภาคปฏิบัติดำเนินการไปสู่ความสำเร็จให้ได้โดยจะต้องทำให้เรื่องนี้เป็นนโยบายสำคัญอันดับต้นๆ และต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่ใช่เปลี่ยนรัฐบาลหรือเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีครั้งหนึ่งก็หาเรื่องอื่นมาให้ทำจนลืมเรื่องนี้ไป หรือการไปให้ความสำคัญกับปัญหาเฉพาะหน้ามากเกินไปจนลืมทำเรื่องที่กระทบกับคนทั้งประเทศส่วนนี้ไป การที่จะทำให้คน

ไทยรักการอ่านจึงต้องมีการขับเคลื่อนกันทั้งระบบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ส่วนระดับภาคปฏิบัติคือโรงเรียนก็ต้องดำเนินการอย่างจริงจังไม่ใช่คิดเป็นแค่กิจกรรมหนึ่งที่ทำตามงบประมาณที่ได้รับมาหรือนำกิจกรรมนี้ไปมอบหมายให้เฉพาะครูบรรณารักษ์ หรือครูภาษาไทยดูแลเท่านั้น แต่งานนี้ครูทุกคนรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาต้องลงมาเล่นเอง ด้วยการเป็นต้นแบบที่ดีในการอ่าน และนำการอ่านบูรณาการไปกับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระต่างๆ ที่สอนอยู่อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่บูรณาการอยู่แค่แผนการจัดการเรียนรู้เท่านั้น นอกจากนั้นโรงเรียนยังต้องสร้างความพร้อมของห้องสมุดที่ไม่ใช่เพียงให้มีชีวิตแค่ด้านบรรยากาศความสวยงามด้วยสิ่งประดับประดาทางกายภาพเท่านั้น แต่ความพร้อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งบรรยากาศที่จะเชิญชวนให้นักเรียนเข้าไปใช้บริการ มีความพร้อมด้านหนังสือ วารสาร เอกสาร ที่ทันสมัยและเป็นเรื่องราวที่เด็กสนใจ ความพร้อมของเทคโนโลยี ที่เป็นเครื่องมือการค้นคว้าหาความรู้สมัยใหม่ ความพร้อมที่จะทำให้เกิดขึ้นนี้ผู้บริหารและคณะครูคงต้องร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะทำให้ห้องสมุดกลายเป็นแหล่งที่เด็กอยากเข้าไปมีส่วนร่วมหาความรู้หรืออยากเข้าลิ้มลองอาหารจานเด็ดจากสื่อที่ห้องสมุดมีอยู่ให้ได้ ซึ่งการที่จะทำให้เด็กสนใจใช้บริการห้องสมุดทางโรงเรียนก็คงต้องไปกำจัดสิ่งที่เด็กไม่พึงปรารถนาออกไปให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบรรยากาศที่ไม่เหมาะสม กฎกติกาข้อห้ามหรือข้อจำกัดที่มีอย่างมากมาย ความเคร่งครัดของผู้ดูแลห้องสมุด ฯลฯ นอกจากนั้นโรงเรียนยังจะต้องคิดหาวิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นนั้นจะต้องคำนึงถึงความหลากหลาย เหมาะสม และเป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมการอ่านแล้วไม่ประสบผลสำเร็จก็ด้วยไม่ได้คำนึงถึงความสนใจของเด็ก แต่เป็นไปตามความต้องการหรือความถนัดของครูแล้วไปบังคับให้เด็กปฏิบัติ

ทำให้กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่สามารถปลูกเร้าหรือสร้างแรงจูงใจให้เด็กอยากเข้าร่วมกิจกรรม หรือไม่ได้ทำให้เด็กอยากอ่านเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด หากกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นสิ่งที่เด็กได้ร่วมคิดร่วมทำหรือเป็นกิจกรรมที่โดนใจเด็กแล้วความสนใจกับการอ่านจะเกิดขึ้นตามมาโดยที่ไม่ต้องมีใครมาบังคับ ตัวอย่างการดำเนินการเช่นนี้ก็มีให้เห็นแล้วอย่างเช่นที่ อุทยานการเรียนรู้ ที่สามารถทำให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมากมาย สาเหตุก็มาจากอุทยานการเรียนรู้ได้นำเด็กและเยาวชนมาเป็นผู้เสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมด้วยนั่นเอง ส่วนนี้ทั้งครูและผู้บริหารโรงเรียนจึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น

ในภาคของสังคมกับบทบาทต่อการส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนนั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าภาคส่วนอื่นๆ เช่นกัน โดยเฉพาะผู้ที่มีอิทธิพลต่อการลอกเลียนแบบของเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นดารา นักร้อง นักแสดง นักกีฬา ฯลฯ ซึ่งบุคคลสาธารณะเหล่านี้ควรหันมาช่วยกันเป็นต้นแบบของการอ่านให้เกิดขึ้นบ้าง เพราะหากบุคคลเหล่านี้สามารถทำให้การอ่านเป็นเอกลักษณ์เด่นประจำตัว แทนการนำแฟชั่นแต่งกาย หรืออากัปกิริยาทำทางต่างๆ ได้แล้วก็จะพลอยทำให้เด็กและเยาวชนที่มีความสนใจหาอยู่แล้วพลอยสนใจการอ่านตามไปด้วยหรือยิ่งหากสามารถตั้งเป็นชมรมสมาคมนักอ่านได้ด้วยแล้ว คิดว่าแฟนคลับการอ่านคงเกิดขึ้นมากมายจนกลายเป็นแฟชั่นการอ่านเกิดขึ้นในหมู่เด็กและเยาวชนได้อย่างรวดเร็ว ส่วนนี้ผู้ที่อยู่ในสังคมทั้งหลายต้องเข้ามาช่วยเหลือ ไม่ใช่แค่เรื่องที่จะพาเด็กเดินเข้าร้านเข้าพจนานำเสนอให้เป็นข่าวอยู่เรื่อยแล้วเด็กนำไปทำตามกลายเป็นปัญหาสังคมตามมามากมายอย่างที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอ่านของเด็กอีกส่วนหนึ่งที่จะขอเสนอเป็นส่วนสุดท้ายในนี้ ก็คงหนีไม่พ้น ครอบครัว คือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กและมีความผูกพันกันมากที่สุด ซึ่ง

บุคคลที่ว่านี้คงจะไม่ได้ดูแลหรือส่งเสริมเฉพาะการอ่านเท่านั้นแต่คงรวมถึงคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ด้วยที่ผู้ปกครองต้องให้การดูแลอย่างเต็มที่ เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีชีวิตที่ดั่งามอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การดูแลจึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่โดยตรง จะยกภาระให้คนอื่นมาดูแลแทนตนเองนั้นคงไม่ถูกต้อง สำหรับการส่งเสริมการอ่านให้กับบุตรหลานนั้น พ่อ แม่ ต้องเริ่มกล่อมเกลাজิตใจเด็กตั้งแต่อยูในครรภ์ พยายามพูดคุย อ่านหนังสือ เล่านิทานให้ฟัง จนกระทั่งเด็กคลอດ อ่านออก เขียนได้ หากพ่อแม่ได้นำพาการอ่านพาเข้าร้านหนังสือ และร่วมอ่านหนังสือเล่มเดียวกับบุตรหลานทุกวันจะทำให้การสนทนา ชักถาม พูดคุยกันรู้เรื่องและแลกเปลี่ยนความเห็นกันได้ สิ่งเหล่านี้ยังจะช่วยให้เกิดความอบอุ่นภายในครอบครัวอีกด้วย

เมื่อเราทราบว่าการอ่านนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างใหญ่หลวงเช่นนี้ ทุกฝ่ายจึงต้องใส่ใจและทำให้เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญของชาติที่ต้องดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จะด้วยวิธีการใดก็ตาม และยิ่งหากสามารถทำให้การอ่านกลายเป็นแฟชั่นเกิดขึ้นในสังคมหรือทำให้เกิดคล้ายโรคระบาดแพร่กระจายไปยังทุกคนได้อย่างรวดเร็วด้วยแล้วก็ยิ่งเป็นเรื่องดี จะได้ทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิต ส่วนประเทศชาติก็จะพลอยได้อานิสงส์พัฒนารวดเร็วไปด้วย และคงเป็นภาพอันงดงามที่สุดหากไปทางไหนก็เห็นแต่คนไทยอ่านหนังสือ เรื่องนี้คงไม่ใช่แค่เพื่อฝัน หากทุกคนร่วมมือกันภาพดังกล่าวคงปรากฏให้เห็นเป็นเรื่องจริงได้แน่

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ! เด็กพิเศษ

“Education for All” ตามแนวทางการเรียนรวม?

สามารณ รัตนสาคร*

จากการประชุม “Jomtien World Conference on Education for All” (1990) ณ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี “UNESCO” ร่วมกับสมาชิกของแต่ละประเทศประกาศเป้าหมาย “Education for All” ภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ การจัดการศึกษาเป็นไปในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน ไม่แบ่งแยกกว่าเป็นเด็กพิการ ต่างเชื้อชาติ ศาสนา เด็กชาวเขา เด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งเด็กด้อยโอกาสอื่นๆ ทั้งนี้

เพื่อให้เด็กในวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความเหมาะสม และจากรายงานการสำรวจคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๔ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ ๒๕๔๔) พบว่า ปัจจุบันเด็กพิการไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งได้รับการพัฒนาศักยภาพ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน ๐.๒๑ ล้านคน จากจำนวนคนพิการในวัยเรียน ๑.๕๔ ล้านคน หรือร้อยละ ๑๓.๔๙ และ

* ครู คศ.๒ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อีกร้อยละ ๘๖.๕๑ (๑.๓๓ ล้านคน) ยังไม่ได้รับการศึกษาในระบบ

จากข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ระบบการศึกษาของไทยมีอะไรที่ต้องปรับ หรือต้องทำอีกมากมาย เพื่อให้เด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทยได้รับโอกาสทางการศึกษา

นักการศึกษาหลายๆ ท่านต่างเห็นพ้องกันว่า การศึกษาของไทยควรได้รับการปฏิรูปอย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดการศึกษาของชาติตรงกับความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคนและสำหรับทุกคน

เพื่อให้มั่นใจได้ว่า “Education for All” หมายถึง การศึกษาสำหรับทุกคนจริง (For All) The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education (1994) สนับสนุนให้ใช้แนวทางการจัดการเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นหนึ่งในวิธีที่นำไปสู่เป้าหมาย โรงเรียนทั่วไปควรให้บริการทางการศึกษากับเด็กทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ

ประเทศไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายส่งเสริมให้โรงเรียนทั่วไปส่งเสริมการจัดการศึกษาในรูปแบบเรียนรวม โดยจัดโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม

หากเราลองตั้งคำถามกับการจัดการศึกษาในประเทศไทยของเราว่า **“ระบบโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อความพร้อมสำหรับการเรียนรวมอย่างแท้จริง**

หรือไม่? โรงเรียนทั่วไปรับเด็กเข้าศึกษาทุกคนโดยไม่แบ่งแยกหรือไม่? ครูที่สอนในโรงเรียนทั่วไปได้รับการฝึกอบรมให้มีความสามารถสอนนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษแล้วหรือไม่? โรงเรียนมีสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี และการบริการตามความจำเป็นพิเศษที่จะช่วยให้เด็กทุกคนเข้าถึงบริการทางการศึกษาหรือไม่?

คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นนี้คงทำให้เราต้องถามหาเหตุผล ว่าทำไมเป้าหมายของ “Education for All” ยังไปไม่ถึงไหน มีอะไรที่เราต้องทำก่อน/หลัง? ซึ่งพอสรุปปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรวม และการเดินทางไปสู่เป้าหมาย “Education for All” ภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ได้ ๒ ปัจจัย ดังนี้

๑.ทัศนคติต่อบุคคลพิการ

ก่อนอื่นขอให้ท่านลองนึกภาพของคุณแม่ที่กำลังพาลูกน้อยวัย ๖-๗ ขวบ ที่ตาบอดไปสมัครเข้าโรงเรียนใกล้บ้าน เพื่อพยายามให้ลูกของเธอได้เข้าโรงเรียนเช่นเดียวกับลูกของเพื่อนบ้านของเธอ และอะไรที่คุณแม่ของเด็กน้อยต้องรอ “เราไม่สามารถรับลูกของคุณได้ เนื่องจากเราไม่มีครู ไม่มีอุปกรณ์ ห้องเรียนของเรามีเด็กมากแล้ว เราไม่รู้ว่าจะสอนเด็กตาบอดอย่างไร โรงเรียนเราไม่มีครูการศึกษาพิเศษจะดีกว่าไหม!! ถ้าส่งลูกของคุณแม่ไปปรึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือไปเข้าเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอด...” คุณแม่ของเด็กตาบอดท่านนั้นอาจพยายามลองพาลูกไปสมัครโรงเรียนอื่นอีก ท่านคงเดาได้ว่าเหตุการณ์ก็คงจะเหมือนกับโรงเรียนแรกที่ไปมาแล้ว และในที่สุดคุณแม่ก็ถอดใจยอมแพ้...

ตรงนี้เราคงเข้าใจว่าทำไมผู้ปกครองถึงไม่อยากพาลูกที่พิการไปโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการที่ต้องเผชิญกับการปฏิเสธ การถูกตราหน้า ความรู้สึกอดสู เด็กกลายเป็นเด็กพิเศษ ซึ่งเสมือนเป็นอีกชนชั้นหนึ่ง

บุคคลที่มีความพิการยังคงต้องเผชิญกับแรงผลักดันจากคนส่วนใหญ่ที่ยังมีทัศนคติที่แบ่งแยก หรือการกีดกันผู้ที่มีความพิการอยู่ ความพยายามในการแข่งขันของบุคคลที่มีความพิการ กับบุคคลที่เรียกว่า

“บุคคลปกติ” ดูเหมือนว่าไม่มีความหมายอะไรเลย เมื่อเป้าหมายของการศึกษา คือ การได้ทำงานที่มีรายได้ดี และมั่นคง ดังนั้น แม้แต่คนปกติยังไม่ได้งานทำ แล้วทำไมคนพิการถึงควรจะได้งานทำด้วย! เนื่องจากคนพิการได้ถูกทักท้วงเอาไว้ว่า เป็นบุคคลที่ไม่สามารถแข่งขันได้ ถึงแม้ว่าคนพิการผู้นั้นสามารถจบการศึกษาจนเป็นที่ประทับใจของผู้ที่รับรู้ แต่เขาก็ยังถูกประเมินว่า ยังไม่เหมาะกับงานอยู่ดี

การทำงานกับคนพิการยังคงถูกมองว่าเป็นเรื่องของกรกุศล ไม่ใช่เรื่องของสิทธิของความเป็นมนุษย์ คนพิการยังคงเป็นเหยื่อของสัญชาตญาณของการกุศล (Charitable instincts) ของผู้ที่มีแรงผลักดันทางใจที่ต้องการแสดงออกถึงการกระทำที่ดีของตน “Good deeds” ทักษะคิดเหล่านี้ยังคงมีอยู่อย่างดาษดื่นในนักการศึกษา และบุคคลทั่วไป สิทธิของคนที่เกิดมาพิการยังคงถูกเพิกเฉยอยู่ต่อไป เราควรหันกลับมาหาแนวทางการจัดการศึกษา หรือการปฏิบัติต่อคนพิการโดยใช้หลักการของสิทธิของความเป็นมนุษย์ (Human Rights Approach)

๒. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับ “Inclusive Education”

ถ้าต้องการให้การศึกษาสำหรับเด็กพิการเจริญก้าวหน้า เราต้องทำให้การเรียนร่วม/การเรียนรู้รวมเป็นการเรียนร่วมหรือการเรียนรู้รวมอย่างแท้จริง

การเรียนรู้รวมเป็นเรื่องที่มากกว่าการนำเด็กพิการเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ มิใช่การเตรียมความพร้อมเด็กพิการให้สามารถอยู่ในโรงเรียนปกติได้เท่านั้น แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการช่วยให้โรงเรียนและคุณครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่าง และมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เฉพาะแต่ละคน การปรับนโยบายของโรงเรียน มีระบบการช่วยเหลือ มีสื่อเทคโนโลยีที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษา รวมทั้งการปรับสภาพแวดล้อม ห้องเรียนให้เป็นสถานที่ที่นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้สิ่งที่เป็นจุดเด่น และจุดอ่อนซึ่งกันและกันได้ มันจึงไม่ใช่การศึกษา

พิเศษ แต่ควรเป็นการศึกษาที่ดีกว่าสำหรับทุกคน (Education for All) นอกจากนั้นการเรียนรู้รวม/ร่วมจึงไม่ใช่เรื่องเฉพาะการศึกษาพิเศษ แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมทางการศึกษา และในขณะเดียวกันต้องตระหนักถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และเข้าใจในความแตกต่างเหล่านั้นที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตของเด็ก

การศึกษาพิเศษจะไปทางไหนดี?

เนื่องจากโรงเรียนการศึกษาพิเศษไม่สามารถจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการได้ทุกคน ดังนั้นการเรียนรู้รวมจึงเป็นแนวทางการจัดการศึกษาทางเลือกอีกหนึ่งแนวทาง ที่นำมาใช้ควบคู่กับการจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ที่จะช่วยให้เด็กพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมมากขึ้น หรือเป็นแนวทางไปสู่ “Education for All” ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕

แนวทางไปสู่ “Education for All”

๑. ถ้าเราต้องการแนวทางการจัดการศึกษาที่ดีให้ทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตน “Education for All” ควรเข้าไปอยู่ในทุกสถาบันหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่ผลิตครู ถ้าเราสามารถทำให้ครูใหม่ทุกคนมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ และมีทักษะ ประสบการณ์พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กพิการ คุณครูสายเลือดใหม่เหล่านี้ก็จะสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้มาให้กับนักเรียนของตนพร้อมกับผู้ปกครองของเด็กพิการด้วย แล้วเราลองคิดดูว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้นบ้างในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ หรือ พ.ศ. ๒๕๕๘

๒. “ครูการศึกษาพิเศษ” ควรได้รับการพัฒนาให้สามารถแสดงบทบาทในการช่วยเหลือครูที่สอนในโรงเรียนทั่วไปให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กพิการแต่ละคน พวกเขาควรเป็นที่ปรึกษาที่ดีและมีความสามารถ ไม่ใช่เป็นครูที่เข้ามา

จัดการเรียนการสอนแทนครูในโรงเรียนทั่วไป
เสียเอง

๓. ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่อง
“แนวทาง หรือรูปแบบในการจัดการเรียนรวม” เราจะ
สามารถสอนเด็กที่มีความพิการและเด็กทั่วไปในชั้น
เรียนในเวลาเดียวกันได้อย่างไร? นอกจากนี้เราจำเป็นต้องพัฒนาเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอนที่สามารถ
ใช้ได้ทั้งเด็กพิการและเด็กปกติ ที่มีราคาถูกและใช้
วัสดุในท้องถิ่น

๔. ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ไม่น้อยกว่าสิบสองปีในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ และ
เพิ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้ได้เป็นการสวนทาง
กับนโยบายการเรียนรวมแต่อย่างใด เพียงแต่เป็น
การศึกษาทางเลือกที่เด็กทุกคนเกิดมามีสิทธิทาง
การศึกษา เราคงยอมรับว่านักเรียนทุกคนไม่สามารถ
เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเช่นโรงเรียน
เตรียมอุดมได้ แต่นักเรียนสามารถเลือกโรงเรียนที่
เหมาะสมกับตนเองได้ เช่นเดียวกัน คงมีเด็กพิการ
บางคน (หรือว่าส่วนใหญ่?) ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบ
เรียนรวมได้ ก็ยังคงต้องการเลือกเรียนในโรงเรียน
เฉพาะความพิการที่สามารถจัดการศึกษาได้ตรงกับ
ความจำเป็นพิเศษของตนเองได้

๕. อีกหนึ่งแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย
“Education for All” คือ การส่งเสริมให้มหาวิทยาลัย
ทุกแห่งที่มีโปรแกรมการศึกษาพิเศษเปิดโรงเรียนเฉพาะ
ความพิการ เช่นโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย

ในประเทศไทย เพื่อเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้
ด้านการศึกษาพิเศษ รวมทั้งเป็นห้องเรียนวิจัยสำหรับ
อาจารย์ นิสิตนักศึกษาต่อไป

สรุป เราในฐานะนักการศึกษาจึงคาดหวังว่า
หากแนวทางที่นำเสนอไว้นี้ มีการส่งเสริมให้เกิดผล
เป็นรูปธรรม จนถึงปี ค.ศ. ๒๐๑๕ เราจะได้เห็นการ
จัดการศึกษาทางเลือกที่ผู้ปกครอง หรือเด็กพิการ
สามารถเลือกรับบริการได้สอดคล้องกับความจำเป็น
พิเศษของตนเอง โดยเด็กทุกคนสามารถเข้าถึงบริการ
ทางการศึกษาที่เหมาะสม และเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน
ที่ปราศจากข้อจำกัดในการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกคน
(Least restrictive environment: LRE) และท้ายสุดนี้
**“Education for All” ไม่ว่าจะโกล้หรือโกลจะเกิด
ขึ้นได้ ก็ด้วยความตั้งใจ และความพร้อมที่จะรวมนักเรียน
ทุกๆ คนให้อยู่ในระบบการศึกษาที่สามารถตอบสนอง
ต่อความจำเป็นเฉพาะของเด็กแต่ละคนได้**

*“Inclusive, integrated, residential
schools, special schools, special classes in the
public schools, Community Based rehabilitation
are all good choices for different students. Not
any would be enough for all the children. If
everyone had to eat the same food, there would
be only Noodle sellers on the streets of Bangkok
and no other restaurant would be needed...,
Mcdonalds, Chaineese restaurants,...” (Cafer
Bacus, 2006)*

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (๒๕๔๔) รายงานการสำรวจคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๔

UNESCO. (1994). *The Salamanca World Conference on Special Needs Education: Access and Quality*. UNESCO and the Ministry of Education, Spain. Paris: UNESCO.

Raymond C. Offenheiser. (2000) *World 2015 : Hope On Hold Published on Sunday, September 10, 2000 in the Baltimore Sun*

เกาะติด หลักสูตร

“ศิลปะ” จากหลักสูตรสู่สถานศึกษา

อรรณพศักดิ์ อรรณพเสกฤทธิ์*

ใน โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นสาระที่ถูกกำหนดให้เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนตั้งแต่ ช่วงชั้นที่ ๑ - ช่วงชั้นที่ ๔ เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์และมีศักยภาพพื้นฐานในการคิดและการทำงาน

จุดประสงค์ของการเรียนการสอนศิลปะ

ศิลปะมีจุดประสงค์เฉพาะให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถแสดงออกตามความถนัดและความสามารถอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้เด็ก

ได้มีโอกาสสร้างสรรค์ทั้งโดยตนเองและร่วมกับผู้อื่น ปลุกฝังให้เด็กมีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งนำศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่าและสร้างเสริมรสนิยมที่ถูกต้อง

แนวคิดของการเรียนการสอนศิลปะ

ศิลปะ เป็นของคนทั่วไป ไม่เลือกเพศ วัย ชั้นวรรณะ คนทุกคนมีสิทธิสร้างสรรค์ศิลปะขึ้นได้ ในทำนองเดียวกันศิลปะก็เป็นสมบัติของเด็กทุกคน ไม่ว่าเด็กโง่ ฉลาด หรือทุพพลภาพ ย่อมมีความสามารถที่จะแสดงออกทางการสร้างสรรค์ หากเราเปิดโอกาส

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ให้เขาแสดงความคิดความชื่นชมอย่างอิสระ ศิลปะส่งเสริมให้เด็กทุกคนเจริญงอกงามตามกำลังความสามารถของแต่ละคน ศิลปะจึงไม่ใช่เป็นของผู้ที่มีพรสวรรค์ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยเท่านั้น นักการศึกษาและนักจิตวิทยารุ่นใหม่ เชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนศิลปะได้

สุภาวดีที่ว่า “สะอาดกายเจริญวัย สะอาดใจเจริญสุข”

คำกล่าวของท่านพุทธทาสภิกขุว่า “ดนตรีและศิลปะบริสุทธิ์มีคุณสมบัติสนับสนุนความมีจิตว่าง”

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีซีไรต์ ศิลปินแห่งชาติได้แนวคิดทางธรรมจากท่านพุทธทาสภิกขุแล้วนำมาสร้างเป็นแนวคิดทางศิลปะของตนว่า

“การทำงานคือการปฏิบัติธรรม การทำงานศิลปะคือการทำสมาธิ” และสังคม ทองมี ครูสอนศิลปะโรงเรียนศรีสงครามวิทยา ผอ.ศูนย์ศิลปสรีรธรรม อ.วังสะพุง จ.เลย กล่าวว่า “มนุษย์ประกอบขึ้นได้ต้องมีทั้งร่างกายและจิตใจและศิลปะชัดเจนมากในเรื่องของการพัฒนาจิตใจ ศิลปะกับชีวิตของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นคำกล่าวที่แสดงให้เห็นว่าศิลปะสามารถขัดเกลาจิตใจ ขัดเกลากิเลสในคนให้สะอาดขึ้นได้ การจะสร้างสรรค์งานศิลปะแขนงใดก็ตามต้องอาศัยความมีสมาธิ ผู้เฝื่อนในความสวยงามของศิลปะเฝื่อนในความไพเราะของเสียงดนตรี เฝื่อนในลีลาการเคลื่อนไหวทั้งดงาม ย่อมเป็นผู้เฝื่อนสมาธิและรักสงบ

ครูผู้สอนต้องคำนึงเสมอว่า จุดมุ่งหมายของการสอนศิลปะคืออะไร สอนศิลปะเพื่อผลิตศิลปินหรือสอนศิลปะเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก และควรตระหนักอย่างยิ่งว่า ศิลปะ ไม่ใช่รายวิชาที่เป็นพิเศษ เฉพาะสำหรับการฝึกทักษะ หากมีความสำคัญเช่นเดียวกันกับรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษาฯ คุณค่าของการเรียนศิลปะไม่ได้อยู่ที่ผลงานที่ดีเด่น สวยๆ งามๆ เพียงอย่างเดียว ประโยชน์ที่แท้จริง ย่อมอยู่ที่การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็ก

หลักสูตรต้องการอะไร

ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้กำหนดแนวทางในการสอนที่พึงให้เกิดแก่ผู้เรียน ดังนี้

ประการแรก ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นศิลปิน เพราะความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นต่อคนทุกคนทุกอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ วิศวกรหรือแม่ค้าแม่ขาย ความสำเร็จทั้งปวงย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างสรรค์ มีความคิดวิเคราะห์ เป็นวิถีทางพิเศษของการเขียน การคิด และการรับรู้

ประการที่สอง ให้สนใจและแสดงออกตามความถนัด และความสามารถของตน เมื่อเด็กทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจจนสำเร็จตามความสามารถของตน จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ประการที่สาม ให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมการดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสิ่งจำเป็นต้องส่งเสริมและปลูกฝังแต่เยาว์วัย

ประการที่สี่ ให้มีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะมีผลดีต่อเด็กในด้านการพัฒนาทางอารมณ์ สังคม และประสพกับความสำเร็จในการทำงานจนเป็นกิจนิสัย

ประการสุดท้าย ให้รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าและระสนิยมที่ดี การประยุกต์ใช้ในทางศิลปะนั้น คือการออกแบบ ใช้ความคิดในการแก้ปัญหา ได้คิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่

ปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนศิลปะ

การเรียนการสอนศิลปะตามแนวความคิดเดิม เมื่อกว่า ๒๐ ปีมาแล้ว ได้ถูกปรับเปลี่ยน โดยมีความแตกต่างกันแทบทุกด้าน เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ศิลปะตามแนวความคิดใหม่ ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เป็นการปฏิรูปการเรียนการสอนศิลปะแต่เดิม ทั้งด้านความหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการ และคุณค่าของศิลปะของเด็ก ซึ่งพอจะกล่าวให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ ดังนี้

๑. ด้านความหมาย

๑.๑ มีความเชื่อว่า ศิลปะเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาช่วยให้เด็กได้มีประสบการณ์และมีพัฒนาการทุกด้าน ทั้งกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาไม่ใช่เพียงเพื่อการฝึกทักษะฝีมือ

๑.๒ ศิลปะที่แท้ คือ การให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรีจากประสบการณ์ของตนเอง เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่ใช่เป็นเพียงเพ่งเล็งในด้านความถูกต้องความสวยงาม

๑.๓ ศิลปะเป็นประสบการณ์รวมของเด็กทุกคนไม่ว่าจะง่อยหรือฉลาด แข็งแรงหรือพิการ เป็นการกระตุ้นศักยภาพในตัวเด็กให้ปรากฏทางการแสดงออก ศิลปะไม่ใช่เป็นของเด็กเพียงกลุ่มเดียวที่เรียกว่า พรสวรรค์

๒. ด้านหลักสูตร

๒.๑ ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และสามารถบูรณาการได้กับกลุ่มสาระอื่น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ไม่ใช่แยกเป็นรายวิชาใดๆ

๒.๒ มีขอบข่ายกิจกรรมกว้างขวาง มี

เทคนิควิธีการหลากหลายที่จะให้เด็กได้แสดงออกและสร้างสรรค์ตามความสามารถและความสนใจ

๓. ด้านความมุ่งหมาย

๓.๑ เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ไม่ใช่เพียงเพื่อฝึกทักษะกับอวัยวะบางส่วน เช่น มือ ปาก ตา

๓.๒ เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์จากการทำงานทางศิลปะ เน้นที่เรียนด้วยการกระทำกับวิธีการแสดงออก เป็นกระบวนการของการปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงเพื่อตรวจสอบที่ผลงานอันถูกต้องและสวยงาม

๔. ด้านวิธีสอน

๔.๑ ถือว่าศิลปะเป็นสิ่งที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ เป็นการแสดงออกของความสนใจ ทักษะเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา

๔.๒ พยายามทำให้ศิลปะเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายสำหรับเด็กและส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้ทำงานทางศิลปะ ทั้งด้วยตนเองและงานกลุ่มไม่มีแต่สร้างงานตามลำพัง และเป็นงานศิลปะที่ทำตามคำสั่งของครู

๔.๓ สอนให้เด็กแสดงออก และสร้างสรรค์ด้วยตนเองให้มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ มีการออกแบบ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของงานทางศิลปะ ไม่ใช่เด็กลอกแบบตามความต้องการของครู

๔.๔ สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนควรได้ปฏิบัติงานต่างกัน ตามที่เขาต้องการ ไม่ควรให้เด็กทำงานอย่างเดียวกันด้วยเทคนิควิธีการเหมือนๆ กันหมดทุกคน

๔.๕ ให้เด็กทุกคนมีโอกาสแสดงออกสร้างสรรค์และชื่นชมงานศิลปะทัดเทียมกันตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่มุ่งสอนเฉพาะเด็กบางคนที่มีความสามารถเป็นพิเศษทางศิลปะเท่านั้น

๕. ด้านครูผู้สอน

๕.๑ ครูผู้สอนศิลปะไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้มีความสามารถเป็นพิเศษ แต่จำเป็นต้องมีความรู้

ความเข้าใจในความมุ่งหมายและวิธีการที่ถูกต้องของ
การสอนศิลปะ

๕.๒ ครูไม่ใช่ผู้ออกคำสั่ง แต่เป็นผู้ช่วยให้เด็กเกิดความสนใจเกิดความต้องการที่จะทำ ครูคอยสังเกต แนะนำ ช่วยเหลือให้เด็กได้แสดงออก และสร้างสรรค์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

๕.๓ ครูผู้สอนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการและความเจริญงอกงาม ซึ่งมีต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

๖. ด้านการประเมินผล

การเรียนการสอนศิลปะจะไม่สมบูรณ์ถ้าหากขาดการประเมินผลความสามารถเชิงศิลปะของเด็ก ครูจะทราบถึงความสนใจ พัฒนาการและการรู้คุณค่าทางศิลปะของเด็ก อีกแง่มุมมองหนึ่งหากไม่มีการประเมินผลเสียเลยเด็กจะรู้สึกว่าการของเขาไม่มีความสำคัญ และไม่มีค่าเท่าเทียมกับรายวิชาอื่นๆ เพียงแต่ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจแนวการประเมินผลทางกลุ่มสาระศิลปะ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มสาระอื่นๆ พอสมควร

๖.๑ ข้อควรคำนึงในการประเมินผลทางศิลปะ

การประเมินผลทางศิลปะของเด็กแต่ก่อนมักจะเป็นการติ และพิจารณาข้อบกพร่องเท่านั้น ครูควรมุ่งสร้างความมั่นใจให้เด็กกับตัวเด็กเพื่อรักษาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กไว้ ใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพของเด็ก ช่วยให้เด็กมีจิตใจเป็นอิสระมากขึ้น

การประเมินผลงานทางศิลปะ ต้องให้ความสำคัญในความแตกต่างกันด้านประสบการณ์ การรับรู้ ความสามารถของเด็กแต่ละคน วิธีที่เหมาะสมถูกต้อง คือ การเปรียบเทียบผลงานกับตัวเด็กเอง เช่น

- เขาทำงานเสร็จเรียบร้อยหรือไม่
- เขาทำงานมีความสุขไหม
- เขาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ

ผู้อื่นหรือไม่

- เขามีความรับผิดชอบไหม

- เขาแสดงออกอย่างเป็นตัวของตัวเองหรือไม่ ฯลฯ

เหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งที่น่าเข้าพิจารณาประกอบกับวิธีการประเมินผลอื่นๆ วิธีที่ควรคำนึงในการประเมินผลทางศิลปะ ได้แก่

๑. กระบวนการทำงาน และประสบการณ์ที่เด็กได้รับระหว่างทำงานมีความสำคัญมากกว่าผลงานในชั้นปลาย

๒. การประเมินผลงานของเด็กต้องถือตามมาตรฐานและระดับของเด็กไม่ใช่ตามหลักเกณฑ์ของผู้ใหญ่ ผลงานบางอย่างที่ผู้ใหญ่มองว่าไม่ดีนัก อาจมีความหมายสำหรับเด็กก็ได้

๓. ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องถึงการสร้างสรรค์ศิลปะด้วย

๔. ศิลปะมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่สำคัญยิ่ง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็ก ไม่ได้หวังจะสร้างศิลปินชั้นเยี่ยม

๖.๒ วิธีประเมินผล

ควรมีการประเมินผลเป็นระยะๆ ไปหรือทุกครั้งที่ทำงานศิลปะในวิธีประเมินอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีรวมกันก็ได้ มีวิธีการดังต่อไปนี้

๑. วิธีสังเกต สังเกตดูว่าเด็กทำงานได้คล่องแคล่วว่องไว มีความกระตือรือร้น ใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องมืองถูกต้อง

๒. การตรวจผลงาน ประเมินจากผลงานที่ปฏิบัติจริง

๓. ประเมินความสามารถของแนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงาน

๔. การทำงานร่วมกัน รู้จักร่วมทำงานและฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น การเขียนภาพผนัง การจัดนิทรรศการ การตกแต่งบริเวณโรงเรียน การเตรียมวงดนตรี การวางแผนการแสดง ฯลฯ

ข้อเสนอแนะบางประการ

เนื่องจากยังมีครูผู้สอนศิลปะจำนวนมากที่ไม่ได้มีความรู้โดยตรงเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะ แต่จำเป็นต้องสอนเพราะขาดแคลนครู โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กตามชนบทที่ห่างไกล สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ

๑. การช่วยเหลือครู ควรจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับศิลปะให้มาก พอเพียงกับความต้องการ การอบรมควรมีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องคุณค่าของวัสดุในท้องถิ่น และการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด

๒. มีการนิเทศ มีศึกษานิเทศก์ หรือผู้นิเทศการศึกษาไปช่วยเหลือชี้แจง และแก้ปัญหาที่ครูมีอยู่ให้มากที่สุด อาจจะทำการสาธิตให้ดู ส่งเสริมและช่วยเหลือให้ครูมีความมั่นใจ

๓. เอกสารคู่มือ หาทางสนับสนุนการผลิตเอกสารคู่มือครูหรือคำแนะนำในการเรียนการสอนสำหรับครูให้เพียงพอ

ข้อเสนอแนะเหล่านี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังมีวิธีอื่นๆ อีก ที่ผู้เกี่ยวข้องอาจคิดช่วยเหลือดำเนินการได้หลากหลาย หากร่วมมือร่วมใจกันทุกฝ่าย การเรียนการสอนศิลปะเพื่อผลสัมฤทธิ์ของเด็กคงจะบรรลุถึงจุดหมายที่วางไว้อย่างแน่นอน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. **เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๕.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักงานกฤษฎีกา. ๒๕๔๐. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ : ศิลปะ ดนตรี กีฬา ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**.

บัญชา เฉิมชัยกิจ. **๑๐๐ คมธรรม พุทธศาสนิกขุ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท ตาตา พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๘.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. **ความเข้าใจศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

_____. **ความรู้เกี่ยวกับศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. **เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “๒๕๔๔ ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” แนวทางการประเมินตามสภาพจริง**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. ๒๕๔๔.

บันทึก การปฏิรูปการเรียนรู้การสอน

จากแนวพระราชดำริสู่กระบวนการเรียนการสอน

เปรมวดี ศรีธนาภา*

“ISI จะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหานชาตสยาม” พระปฐมบรมราชโองการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ และนับจากวันนั้นเป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริราชเจ้า ผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ทรงประกอบพระราชกรณียกิจน่านับการอันเป็นคุณประโยชน์อันใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติและปวงชนชาวไทย ทั้งในด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การแพทย์ไทย สาธารณสุข ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ด้วยพระราชหฤทัยที่เอื้ออาทรห่วงใยและพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรชาวไทยในด้านคุณภาพชีวิต จึงทรงศึกษาค้นคว้าหาวิธีในการพัฒนาการประกอบอาชีพและการดำรงชีพของราษฎร ก่อให้เกิดโครงการตามแนวพระราชดำริต่างๆ มากมาย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญอย่างมากกับการศึกษา ทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในทุกภูมิภาคของประเทศไทย พระองค์ทรงพบปัญหาและความทุกข์ยากของประชาชนที่มีอยู่

* นักวิชาการสอบ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในทุกภูมิภาคของประเทศ ทรงเห็นว่าปัญหาต่างๆ เหล่านั้น แก้ไขได้ด้วยปัญญาของมนุษย์ผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ พระองค์ทรงมีวิธีการให้ความรู้แก่พสกนิกรของพระองค์ด้วยวิธีการอันแนบคาย ผ่านการทรงงานของพระองค์เอง ปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง แล้วให้พสกนิกรนำไปปฏิบัติบนพื้นที่ของตนเอง ด้วยเหตุนี้ในทุกภูมิภาค พระองค์จะทรงตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับพสกนิกรได้นำความรู้กลับไปพัฒนาพื้นที่ของตนในลักษณะของพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต เช่น

๑. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓. ศูนย์ศึกษาพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๔. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๕. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๖. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นอกจากศูนย์ศึกษาดังกล่าวแล้วยังมีโครงการพระดาบส เพื่อช่วยเหลือพสกนิกรที่ต้องการแสวงหาความรู้แต่ขาดโอกาส

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยในช่วงเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นเวลา ๓๐ ปีมาแล้ว และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่มีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยมีเป้าหมายคือ มุ่งให้เกิดความก้าวหน้าและประโยชน์สุขต่อคนส่วนใหญ่ โดยดำเนินการไปอย่างสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม พร้อมทั้งรับรู้และเตรียมพร้อมถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ

ความสมดุลทั้ง ๔ มิติ ประกอบด้วย

- ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การดำรงชีวิตโดยมีรายได้ที่สมดุลกับรายจ่าย

- ด้านสังคม หมายถึง เศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ความรู้รักสามัคคี บุคคลในสังคมต้องไม่เอาเปรียบเอารัดเอาเปรียบกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือและมีน้ำใจให้กันและกัน

- ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสันติ ไม่ทำร้าย ไม่ทำลายและไม่เอาเปรียบธรรมชาติ

- ด้านวัฒนธรรม หมายถึง ท้ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ถาโถมเข้ามาเป็นจำนวนมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังเด็กและเยาวชนไทยให้เห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย ภูมิปัญญาไทย ที่เป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดกันต่อมา เพื่อให้มีจุดยืนในชีวิต มีหลักคิด หลักปฏิบัติที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวใจ และพัฒนาตนเองให้มีความแกร่งในความเป็นไทย

จากแนวพระราชดำริดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ ได้น้อมนำมาเป็นนโยบาย โดยปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๑ ได้นำมากำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน

การศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำมากำหนดเป็นกลยุทธ์และกิจกรรมสำคัญเพื่อขับเคลื่อนให้ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมนำความรู้และความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของแนวคิดในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลสำคัญในการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ตามแนวทางดังนี้

๑. ผู้บริหารควรจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหล่อหลอมให้ผู้เรียนนำหลักดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินชีวิต

๒. ส่งเสริมครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ เมื่อ

เข้าใจแล้วก็จะเป็นอย่างดีที่ให้แก่เด็กได้ และขณะเดียวกันครูผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกรับข้อมูลต่างๆ และการต่อยอดองค์ความรู้ หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้ รู้จักแก้ไขปัญหา ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง

๓. ครูผู้สอนควรสอดแทรกแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์) เพื่อสอนให้ผู้เรียนรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

๔. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเริ่มต้นและปลูกฝังได้โดยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่น เริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็กๆ จากตัวผู้เรียนแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน การทำบัญชีรับ-จ่าย แบบง่ายๆ จากนั้นจึงขยายผลไปสู่กิจกรรมที่ต้องร่วมปฏิบัติกับผู้อื่น เช่น กิจกรรมรักษาสีแกวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดขยะในโรงเรียน หรือการสำรวจทรัพยากรของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกทั้ง ๔ ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

๕. การสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยการปฏิบัติ เช่น

๕.๑ การวาดภาพ เขียนเรียงความ ทำรายงาน

๕.๒ การจัดทำป้ายนิเทศ การจัดนิทรรศการ การรณรงค์เชิญชวน

๕.๓ อัญเชิญบทพระราชานิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น พระมหาชนก ตีโต นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ มาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผู้สอนร่วมคิดกับผู้เรียนจัดเป็นกิจกรรม

ต่างๆ เช่น การแสดงละคร การใช้บทบาทสมมติ จากนั้นครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปหลักคุณธรรมที่ได้จากบทพระราชนิพนธ์ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๖. การนำผู้เรียนไปทัศนศึกษา ณ สถานที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการตามพระราชดำริ เพื่อเรียนรู้ถึงแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้ถูกต้องและยั่งยืนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ ด้วยพระเมตตาที่มีต่อปวงชนชาวไทยในการที่จะยกระดับให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสมบูรณ์ จากนั้นครูผู้สอนสรุปให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๗. การศึกษาเรียนรู้และสืบทอดความรู้ในสาขาวิชาชีพต่างๆ จากภูมิปัญญาไทย รู้จักรากเหง้าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ รวมทั้งการเข้าใจถึงความเป็นสากลและสามารถดำรงตนอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา จะดำเนินการไปด้วยดีนั้น จะต้องเกิดจากจิตสำนึกของผู้บริหาร ครูผู้สอน ชุมชน และตัวผู้เรียน และต้องไม่เป็นการสั่งการ ควรจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้ทำจากจิตใจที่เห็นคุณค่า มีความศรัทธา เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ทำเป็นขั้นตอนและขยายเครือข่าย เพื่อให้ต่อเนื่องและยั่งยืน ที่สำคัญครูผู้สอนจะต้องรู้จัก

นำมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความเชื่อมโยงใน ๔ มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งความเป็นองค์รวมจะเกิดขึ้นได้ ครูผู้สอนจะต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม

หากจะเปรียบพระปฐมบรมราชโองการเป็นดัง “คำมั่นสัญญา” แล้วนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงปฏิบัติภารกิจของพระองค์ท่านเรียบร้อยแล้วเป็นเวลานานถึง ๖๐ ปี บ่อยครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มักจะได้รับการกล่าวถึงด้วยความชื่นชมเทิดทูน และยกย่องในความดี ความถูกต้อง แต่น้อยคนนักที่จะนำพระราชจริยวัตรที่งดงามยิ่งของพระองค์มาเป็นแบบอย่างและแนวทางในการดำเนินชีวิต ถึงเวลาแล้วที่ชาวไทยทุกคนควรจะต้องน้อมนำพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์ท่านที่เปรียบเสมือน “คำพ่อสอน” มาเป็นแนวปฏิบัติตนโดยเฉพาะในเรื่องหลักเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานของคุณธรรม เพื่อร่วมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ ๘๐ พรรษา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตให้ไปสู่ความสุขบนพื้นฐานของความพอเพียง และร่วมมือกันทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าต่อไป สมดังประโยคที่ว่า “เรารักในหลวง”

รอบรู้ การวัดและประเมินผล

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) สำคัญอย่างไร

ธัญญา เรืองแก้ว*

หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ ๓ ระดับ คือ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน

๑. การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ

คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด

๒. การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะทำการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น

๓. การประเมินผลระดับชาติ เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภายนอกที่สอบวัดความรู้ของผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ป.๓ ป.๖ ม.๓ และ ม.๖

* นักวิชาการสอบ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (Ordinary National Education Test หรือ O-NET) เป็นการทดสอบความรู้ทางการศึกษาของชาติด้านพื้นฐานของผู้เรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ทุกคน ทุกสังกัด ต้องเข้ารับการทดสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกที่ทำหน้าที่ในการประเมินระดับชาตินั้นเอง

โดยสรุป การประเมินระดับชาติในปัจจุบันเป็นการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานหรือเรียกสั้นๆ ว่า การสอบ O-NET ดำเนินการสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เรียกชื่อย่อว่า สทศ.

การสอบ O-NET ในปัจจุบันดำเนินการสอบมาแล้ว ๒ ครั้ง คือ ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ม.๖ หรือเทียบเท่าที่จบปีการศึกษา ๒๕๔๘ และปีการศึกษา ๒๕๔๙ ที่จัดสอบเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และประกาศผลไปเมื่อเดือนพฤษภาคม ปีเดียวกันนั้น โดยจัดสอบ ๕ กลุ่มสาระคือ

- (๑) ภาษาไทย
- (๒) คณิตศาสตร์
- (๓) วิทยาศาสตร์
- (๔) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- (๕) ภาษาอังกฤษ

ซึ่งตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๐ เป็นต้นไป จะสอบอีก ๓ กลุ่มสาระ คือ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีอีกด้วย

จากนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน) ที่ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) มาใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีมติเห็นชอบในนโยบายดังกล่าวแล้ว การสอบ O-NET จึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนมากขึ้น จากผลการทดสอบ ๒ ปีที่ผ่านมา ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยเฉพาะ สพฐ. ซึ่งรับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ต้องนำผลการสอบมาทบทวน เนื่องจากทั้ง ๕ กลุ่มสาระที่ทดสอบผู้เรียนได้คะแนนไม่ถึงครึ่งของคะแนนเต็ม โดยเฉพาะ วิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าครึ่งมาก และมีผู้เรียนบางคนสอบได้ ๐ คะแนน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพของผู้เรียนที่จบชั้น ม.๖ ยังไม่มีคุณภาพอยู่ในระดับที่น่าพอใจ จึงเป็นที่มาของการนำผลการสอบ O-NET มาใช้เป็นองค์ประกอบในการจบหลักสูตร เพราะผู้เรียนบางคนอาจไม่ตั้งใจสอบเท่าที่ควรนั่นเอง

และจากการประชุมร่วมกันทั้งสามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เห็นชอบที่จะให้ใช้ผลการสอบ O-NET มาเป็นองค์ประกอบในการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการปรับเทียบคะแนน (Equating) ระหว่างคะแนนสอบ O-NET กับผลการประเมินรายวิชาพื้นฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ๕ กลุ่มสาระ โดยให้โรงเรียนและสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ นำผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา ๒๕๔๙ มาทดลองเทียบคะแนนและพัฒนาระบบร่วมกัน และให้เริ่มใช้จริงในปีการศึกษา ๒๕๕๒ เพื่อรองรับระบบกลางการรับนิสิตนักศึกษาหรือแอดมิชชัน ในปีการศึกษา ๒๕๕๓

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต้องเตรียมตัวเตรียมใจ พร้อมที่จะรับนโยบายดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นที่มั่นใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

งานวิจัย

ประกัน คุณภาพ

เรื่องดีๆ ของคนดีๆ ในโรงเรียนดีๆ

ไพรวลัย พิทักษ์สาส์*

จันทร์ธิดา อินธิเดช*

ในยุคที่ต้องการให้คุณธรรมนำความรู้ เช่นสมัยนี้นั้น เราคงต้องพยายามส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทำความดี และช่วยกันกระจายข่าวความดีที่เด็กๆ ในโรงเรียนทำ นอกจากจะสร้างให้เกิดความภาคภูมิใจในการทำความดีอย่างต่อเนื่องยาวนานแล้ว ยังอาจเป็น การจุดประกายให้เด็กคนอื่นๆ ทำตามแบบได้อีกด้วย ลัทธิเอาอย่างน่าจะยังคงใช้ได้ดีในกลุ่มเด็กประถมและมัธยม ผู้เขียนได้อ่านพบบทความในเว็บไซต์หนึ่งถึง

ความพยายามที่ผู้บริหารโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาพยายามที่จะให้กำลังใจเด็กๆ ในขณะที่กำลังเสียขวัญกับเหตุการณ์วินาศกรรมตึกเวิลด์เทรดเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน โดยบรรดานักการศึกษารวบรวมเหตุการณ์ดีๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน แล้วนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างขวัญกำลังใจให้เด็กๆ และโรงเรียนรู้สึกว่ แม้จะมีเหตุการณ์เลวร้ายเกิดขึ้น แต่ทั่วทุกแห่งก็ยังมีเหตุการณ์ดีๆ เกิดขึ้นเสมอ โดยเฉพาะในโรงเรียน

* นักวิชาการสอบ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวอย่างเหตุการณ์ดีๆ เกิดขึ้นมากมายในโรงเรียนที่นักศึกษานำมายกย่องและเผยแพร่มีดังนี้

๑. ครูประจำชั้นซื้อขนมมาให้เด็กนักเรียนในห้องทุกคน เป็นของฝากจากการไปเยี่ยมญาติต่างจังหวัด และเขียนข้อความไว้ข้างกล่องว่า “เด็กๆ ครัวได้รับของพิเศษในวันนี้”

๒. การรณรงค์นำพันธุ์ไม้ที่ขึ้นตามฤดูกาลไปปลูกในสวนของโรงเรียน

๓. ครูใช้ e-mail เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน และติดต่อกับคนอื่นๆ

๔. นักเรียนพูดถึงโรงเรียนของเขาด้วยความชื่นชมและจริงใจเสมอ เนื่องจากพวกเขาว่าผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ปกครองตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับตัวเขาอย่างไร

๕. ครูกล่าวยกย่องนักเรียนที่คบเพื่อนโดยไม่ตัดสินจากอดีตที่เขาประพฤติไม่ดีจากโรงเรียนเดิม

๖. นักเรียน ๒ คน กอดคอกันอ่านหนังสือที่พวกเขาสนใจ

๗. ทีมฟุตบอลดาวรุ่งของโรงเรียนให้แต้มต่อกับทีมฟุตบอลน้องใหม่

๘. ผู้ปกครองนักเรียนอาสาสมัครมาเป็นพี่เลี้ยงในการแข่งขันตอบปัญหาของโรงเรียน

๙. นักเรียนเขียนป้ายแนะนำและเล่นดนตรีเพื่อเชิญชวนนักเรียนใหม่เข้าชมรมรักการอ่าน

๑๐. ครูใช้ความพยายามและความอดทนในการกระตุ้นให้นักเรียนที่มีปัญหาการอ่าน อ่านประโยคสั้นๆ ได้ เมื่อทำสำเร็จเพื่อนๆ ทุกคนในห้องต่างแสดงความชื่นชม

๑๑. นักเรียน ป.๕ ช่วยทำให้ผู้ปกครองคลายความสับสน โดยชี้ให้เห็นข้อผิดพลาดก่อนที่มันจะเกิดขึ้น

๑๒. เพื่อนครูช่วยกันจัดห้องให้กับครูอัตราจ้างคนใหม่

๑๓. ผู้ปกครองส่งจดหมายแสดงความชื่นชมที่ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูสามารถจัดการปัญหา

ที่ยุ่งยากให้ผ่านไปได้ด้วยดี พร้อมทั้งส่งเข็มกลัดรูปนางฟ้ามาพร้อมกับจดหมายด้วย

๑๔. ขณะเดินไปห้องพักครู เด็กนักเรียนหญิง ป.๓ ได้ยินเสียงเพลงชาติที่เปิดผ่านอินเทอร์เน็ตของโรงเรียน เด็กคนนี้อยืนตรงและร้องเพลงชาติด้วยเสียงอันดังและไพเราะน่าฟัง

๑๕. นักเรียนยิ้มอย่างมีความสุขเมื่อพบว่ามิชื่อของตนปรากฏอยู่ในป้ายยกย่อง “นักเรียนดีเด่น”

๑๖. คณะกรรมการสถานศึกษาประกาศว่าจะให้นักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากการจัดเขตพื้นที่ใหม่ได้เรียนต่ออยู่ในโรงเรียนเดิมต่อไป ๑ ปี และนักเรียนทุกคนก็เลือกที่จะเรียนต่อที่โรงเรียนเดิม

๑๗. นักเรียนจัดระบบกลุ่มหมุนเวียนเพื่อช่วยกันเก็บขยะในโรงเรียน โดยจัดการกันเอง

๑๘. นักเรียนนำแผ่นโปสเตอร์ที่มีพื้นกระดาษเป็นธงชาติอเมริกันมาให้เพื่อนๆ เขียนแสดงความคิดเห็นมาแปะติดไว้ที่โรงอาหาร

๑๙. คุณครูประจำชั้นจะรับประทานอาหารกลางวันด้วยอาหารพิเศษกับนักเรียนทุกคนวันละ ๑ คนทุกวัน

๒๐. เจ้าหน้าที่ธุรการของโรงเรียนออกค่าแวนตาให้กับนักเรียนที่จำเป็นต้องใช้แต่ไม่มีเงินซื้อโดยไม่ประสงค์จะออกนาม

๒๑. นักเรียนกับครูช่วยกันทำความสะอาดบดเช็ดฝุ่นบนชั้นหนังสือนวนิยายเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

ในห้องสมุด เพราะทั้งคู่ชอบหนังสือวิทยาศาสตร์เหมือนกัน

๒๒. นักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน ๔๐ คน อาสาสมัครมาช่วยสอนนักเรียนชั้นอนุบาล ถึง ป.๕ ให้อ่านหนังสือออกให้ได้

๒๓. กลุ่มแม่บ้านของโรงเรียนทำอาหารเข้าสนอรรอยให้ครูทุกคนรับประทานทุกวันศุกร์

๒๔. ครูสอนพิเศษหลังเลิกเรียนให้กับนักเรียนโดยไม่คิดค่าตอบแทน

๒๕. นักเรียน ป.๕ จำนวน ๒ คน สามารถจัดการไกล่เกลี่ยกรณีทะเลาะวิวาทของนักเรียน ป.๒ ๒ คนที่กำลังทะเลาะกันอยู่ได้สำเร็จ

๒๖. ครูจัดทำเกียรติบัตร “เด็กดี” สำหรับเด็กที่ทำความดี

๒๗. คณะครูทุกคนในโรงเรียนทำงานเคียงข้างผู้ปกครองนักเรียนในงานประจำปีของโรงเรียน

๒๘. คุณแม่ของนักเรียนคนหนึ่งต้องได้รับการบำบัดทางเคมี นักเรียนคนนั้นไม่อยากให้ใครพูดถึงแม่ของเขา เขาตัดผมและอธิษฐานเพื่อให้แม่หายป่วยเพื่อนคนอื่นๆ รับรู้และเคารพในการกระทำของเพื่อนและไม่ถามคำถามใดๆ ให้นักเรียนคนนี้ไม่สบายใจ

๒๙. นักเรียนรุ่นน้องสามารถนำนักเรียนทั้งโรงเรียนกล่าวคำปฏิญาณได้

๓๐. นักเรียนที่มีงานล้นมืออยู่แล้ว ยังอาสาสมัครไปช่วยเหลือชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียน โดยอ่านหนังสือให้ฟัง ช่วยทำความสะอาดบ้าน และทำอีกหลายๆ อย่างที่สามารถทำได้

๓๑. ครูใช้เวลาหลังเลิกเรียนเขียนบัตรชมเชยถึงผู้ปกครองของนักเรียนที่ทำความดี/ทำสิ่งที่ดีในห้องเรียน

๓๒. หลังเลิกเรียนแล้ว เด็กๆ ยังเล่นกันต่ออย่างสนุกสนาน แม้ผู้ปกครองมารับกลับบ้านก็แสดงอาการไม่อยากกลับ

๓๓. ผู้ปกครองมาช่วยทำอาหารเลี้ยงคณะครูในโรงเรียนทุกคน

๓๔. โดยไม่ต้องร้องขอ นักเรียนที่เคยมีปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษ ทำบัตรคำภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนเข้าใหม่ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ได้ใช้ฝึก

๓๕. ผู้ปกครองนักเรียนมาที่ห้องพักที่โรงเรียนเตรียมไว้ให้ โดยมาดื่มกาแฟ ดูโทรทัศน์ และช่วยคุณครูทำงาน

๓๖. นักเรียนทักทาย “สวัสดี” กับครู ผู้ปกครอง และแขกผู้มาเยี่ยมโรงเรียน รวมทั้งทักทายกันเองโดยไม่ต้องมีใครบอก

๓๗. เนื่องจากไม่สามารถหาเงินมาจัดการได้ทั้งนักเรียน ครู และผู้ปกครอง จึงช่วยกันปลูกต้นไม้เอง ทำความสะอาด รดน้ำต้นไม้ ตกแต่งกิ่งไม้กันเองอย่างสนุกสนาน

๓๘. คณะครูหมุนเวียนสลับกันทำหน้าที่แทนครูที่ต้องผ่าตัดหัวใจ

๓๙. นักเรียนชั้น ป.๓ หยุดทำงานของตนเพื่อไปผูกเชือกทรงเท้าให้น้องอนุบาล

๔๐. ผู้ปกครองสวมกอดครูใหญ่ด้วยความรักและเป็นมิตร

๔๑. นักเรียนเสนอให้คุณครูรับประทานอาหารกลางวันร่วมกับนักเรียน เพราะเป็นห่วงว่าคุณครูจะรับประทานอาหารไม่เป็นเวลา

๔๒. นักเรียนขายนวดอกไม้ที่เก็บริมทางระหว่างเดินมาโรงเรียนให้ครูจัดแจกัน

๔๓. นักเรียนอายุ ๙ ขวบ เดินเก็บขยะในสนามเด็กเล่น เมื่อผู้ปกครองถามว่ากำลังทำอะไร เขาตอบว่า ต้องการทำให้โรงเรียนน่ามอง เพราะนี่เป็นโรงเรียนของเขา

๔๔. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ต้องใช้รถเข็น กล้าเข้าไปพบครูใหญ่ เพื่อเสนอทางแก้ปัญหาบางอย่าง

๔๕. ครูที่ตัวสูงช่วยยก Overhead Projector ที่อยู่สูงให้เพื่อนครูที่ตัวเตี้ยกว่า

๔๖. เด็กนักเรียนคนหนึ่งนำแซนดวิชใส่หุ้กลับมาให้ครูใหญ่ เพราะได้ยินว่าครูใหญ่ชอบมันมาก

๔๗. นักเรียนกลุ่มหนึ่งไปหาครูใหญ่แล้วเล่าเรื่องตลกให้ครูใหญ่ฟัง ดีกว่าที่จะไปมั่วสุมกันเอง

๔๘. นักเรียนการศึกษาพิเศษถักไหมพรมทำเครื่องหมาย แดง ขาว น้ำเงิน ให้แก่เพื่อนนักเรียนและครู

๔๙. เด็กๆ ช่วยกันเก็บถุงกระดาษและกระป๋องที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ไปขายเพื่อนำรายได้มาให้โรงเรียน

๕๐. นักเรียนชั้น ป.๔ ที่มีปัญหาการอ่าน ไปฝึกอ่านให้นักเรียนชั้นเด็กเล็กที่มีความบกพร่องทาง

กายบางอย่าง เขาพูดว่า โตขึ้นเขาจะเป็นครูสอนเด็กพิเศษพวกนี้

จากเหตุการณ์ดีๆ ทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้น มีทั้งการทำความดีของนักเรียน ของครู ของผู้ปกครอง ของคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งของครูใหญ่ ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างเหตุการณ์ที่ช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้แก่เด็กๆ ได้ไม่น้อย สำหรับประเทศไทยบ้านเราก็มียุทธการดีๆ เหล่านี้เกิดขึ้นมากมาย เพียงแต่ไม่มีการหยิบยกมากล่าวขานชื่นชมกันเท่านั้นเอง ข้อที่น่าสังเกตอย่างหนึ่ง เหตุการณ์ต่างๆ ที่นำมากล่าวนี้นี้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ ไม่มีใครบังคับ ไม่ใช้การทำตามกฎระเบียบ ความดีเหล่านี้จึงฝังอยู่ลึกอยู่นานภายในจิตใจ และนี่คือสิ่งที่เราต้องการให้เกิดภายในตัวผู้เรียน ดังนั้น มาช่วยกันยกย่องการทำทำความดีของทุกคนกันเถิด โดยเฉพาะเด็กๆ ในโรงเรียนของเรา เพื่อเป็นการวางรากฐาน “คุณธรรมนำความรู้” ตามที่ชาติต้องการ

* เรียบเรียงจาก

www.educationworld.com/a-admin/admin/admin245.shtml

เพื่อคนวัย

การวิจัยและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

บุกรชาด กองกร*

WS: บาทสมเต็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-
อดุลยเดชมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรง
พระปรีชาสามารถ โครงการพระราชดำริหลายโครงการ
นอกจากจะแสดงถึงความห่วงใยของพระองค์ท่านที่
ทรงมีต่อพสกนิกรแล้ว ยังยืนยันถึงพระปรีชาสามารถ
ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอีกด้วย ทั้งนี้เพราะ
จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนามันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ พบว่า ล้วนเกิดจากพระอัจฉริยภาพ

ของพระองค์ในอันที่ทรงนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
มาใช้วางแผน ออกแบบและค้นหาวิธีการดำเนินงาน
ที่มีลักษณะเรียบง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน สอดคล้องกับ
ระบบนิเวศน์ของธรรมชาติและสภาพทางสังคมของ
ชุมชนนั้นๆ การแก้ปัญหา ณ จุดใดจุดหนึ่งไม่ไปส่ง
ผลกระทบกับจุดอื่นๆ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหา
และก่อให้เกิดประโยชน์ได้จริง ตลอดจนต้องมุ่งไปสู่
วิถีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability)

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระองค์ทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่อยากจะหาผู้ใดเสมอเหมือน ทรงชัดเจนในกระบวนการความคิดและการปฏิบัติอย่างเป็นระบบเชิงวิทยาศาสตร์ โดยที่พระองค์จะทรงศึกษาข้อมูลต่างๆ เป็นขั้นเป็นตอนอย่างละเอียดก่อนทุกครั้ง จากนั้นทรงนำข้อมูลที่ได้มาปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมและคุ้มค่าแล้วจึงจะทรงเริ่มดำเนินโครงการ และในขณะที่ดำเนินโครงการ พระองค์จะเสด็จเพื่อทอดพระเนตรความก้าวหน้า พร้อมทั้งทรงติดตามผลและสรุปผลเพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ ทั้งนี้ ผลงานทางด้านวิทยาศาสตร์ของพระองค์จะมีลักษณะที่เป็นผลงาน “ใหม่” และ “เกิดประโยชน์” ซึ่งมีทั้งผลงานที่เป็นความรู้ความคิดใหม่หรือทฤษฎีใหม่ และผลงานที่เป็นการประดิษฐ์คิดค้นที่ใช้ประโยชน์หรือใช้งานได้จริง รวมทั้งเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งผลงานการคิดค้นแต่ละชิ้นในพระองค์ ล้วนผ่านการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย และทดลองครั้งแล้วครั้งเล่า เมื่อได้ผลจึงจะโปรดเกล้าฯ พระราชทานไปปฏิบัติ

จากการทรงงานของพระองค์ท่านเห็นได้ชัดเจนว่าทรงใช้กระบวนการวิจัยควบคู่กับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เสมอ ในด้านการจัดการศึกษา ถึงแม้ว่าหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีความพยายามที่จะปฏิรูปการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แต่ผลการประเมินของ PISA (Programme for International Student

Assessment, 2006) พบว่า ความสามารถด้านการรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาของบ้านเรายังต้องพัฒนานักเรียนให้มีความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต

การปลูกฝังให้เด็กไทยมีหัวใจเป็นนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยที่สร้างสรรค์ผลงานให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้น ควรต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆ โดยการกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเขา จากผลการวิจัยของ Hall (2007) พบว่า ผู้ปกครองและครูที่สอนในระดับประถมศึกษาเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จที่สุดในการทำให้วิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นสำหรับเด็กๆ ซึ่งการที่จะทำให้เด็ก “รู้” วิทยาศาสตร์อาจจะเริ่มจากกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ง่ายๆ ที่ฝึกให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต มีความพยายามที่จะเสาะแสวงหาคำตอบ และคิดอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้เพราะกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้สืบค้นความรู้อีกมากมายในธรรมชาติ และในการทำกิจกรรมไม่จำเป็นต้องใช้ห้องปฏิบัติการที่เพียบพร้อมหรือมีราคาแพง ขอแนะนำว่า สำหรับเด็กเล็กๆ โลกหรือธรรมชาติ คือ ห้องปฏิบัติการที่ดีที่สุด เช่น ให้เด็กสังเกตและบันทึกการเจริญเติบโตของเชื้อราในขนมปัง การเจริญเติบโตของแมลงหรือพืชที่นักเรียนชื่นชอบ การดำเนินชีวิตของสัตว์ที่

นักเรียนสนใจ เป็นต้น นอกจากนั้นอีกสิ่งหนึ่งที่เราควรปลูกฝังให้กับเด็กอย่างยิ่ง คือ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาของโลกให้เขาได้เข้าใจธรรมชาติ สาเหตุของการเกิดปัญหา และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา อาจจะเริ่มจากปัญหาใกล้ตัวไปไกลตัว จากปัญหาง่ายๆ ไปยาก ทั้งนี้ครูต้องไม่ลืมว่าวิทยาศาสตร์ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ดังนั้นครูอาจจะเลือกสรรกิจกรรมที่让孩子ได้เรียนรู้หลักการของธรรมชาติบางอย่างได้ในเวลาอันสั้น และวางแผนให้กิจกรรมหนึ่งอาจจะเริ่มเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมต่อมาเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และยังเป็นการประหยัดเวลาที่จะใช้ในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แล้วนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาให้กว้างขวางต่อไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงชี้แนะเกี่ยวกับแก่นแท้ของการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไว้ดังนี้

“แม้ท่านจะได้เรียนสำเร็จตามหลักสูตรจนได้ปริญญาแล้วก็ดี ขอให้เข้าใจว่านี่เป็นเพียงขั้นต้นของการศึกษาเท่านั้น ท่านจงพยายามศึกษาและฝึกฝนตนเองต่อไป เพราะสรรพวิทยาการด้านสาขาวิทยาศาสตร์ทั้งหลายนั้น การทดลองค้นคว้าช่วยให้ได้ความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมาอยู่เสมอ ถ้าท่านไม่ศึกษาเพิ่มเติมไว้ ต่อไปไม่ช้าท่านก็จะล้าสมัย...”

(พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๖)

ถึงแม้ว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยจะยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก แต่ด้วยความพยายามและความมุ่งมั่นตั้งใจจริงของพวกเขาคนไทยทุกคนที่จะน้อมนำหลักการและแบบอย่างตามรอยเบื้องพระยุคลบาทมาเรียนรู้ นำสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผล โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์ ใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หนทางแห่งความสำเร็จย่อมอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม

บรรณานุกรม

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี. ในหลวงกับการศึกษาไทย : ท้าทศวรรษสิริราชสมบัติ. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในมหามงคลสมัย ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี, ๒๕๓๙. สาวิตรี สุวรรณสถิต. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการศึกษาเพื่อปวงชน. วารสารคณะกรรมการศึกษาสหประชาชาติ (กรกฎาคม-กันยายน) หน้า ๖-๑๑.

Hall, D.C. Scientific Process Skill. www.la.ubu.ac.th/xml.2007.

ความรู้ **ใจ** ครูแนะแนว

ครูต้องทำได้ในหลายบทบาท

อุศร สารคม*

**พ่อแม่รักลูกตั้งแต่วินาทีแรก
ยังนำพาลูกกลับมาฝากไว้
ของเราเรายังหวงดังดวงใจ
ของที่รับฝากไว้จะต้องรัยเท่าทวีคูณ**

พ่อแม่แต่ละครอบครัวอาจมีความไม่เท่ากัน ไม่ทัดเทียมกัน แต่มีสิ่งที่เหมือนกันคือ ความรักลูก หวังจะให้ลูกสุขสบายเมื่อภายหลัง จึงอยากฝากฝังไว้ โรงเรียนดีๆ

เมื่อยามฟ้าสาบ อรุณรุ่งของวันใหม่ ก็มี ความอบอุ่นใจที่ลูกได้มาอยู่ในความคุ้มครองของครู อาจารย์ พ่อแม่จะไปทำมาหากินด้วยความสบายใจ แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงก็คือ ผู้ปกครองปัจจุบันจะโยน

ภาระทั้งหมดให้โรงเรียนรับผิดชอบ ลูกจึงมักขาด ความรัก ความอบอุ่นจากทางบ้าน อันเนื่องมาจาก ภาวะทางเศรษฐกิจ ที่ทุกคนต้องดิ้นรนทำมาหากิน ความตึงเครียดภายในครอบครัวทำให้เกิดการแตกแยก ทะเลาะวิวาท ลูกๆ จึงเกิดความบอบช้ำทางจิตใจ เมื่อมาถึงโรงเรียนจึงไม่พร้อมที่จะรับรู้ ไม่พร้อมที่จะ เล่าเรียน และเมื่อมาเห็นเพื่อนที่มีความสมบูรณ์ทาง ร่างกาย จิตใจ มีครอบครัวที่สมบูรณ์จึงเกิดความ อิจฉา จุดเริ่มต้นของการขโมย การติดยา การค้า ยา ชู้สาว และความประพฤติดุคๆ จึงเกิดขึ้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ที่ครู-อาจารย์จะต้อง ทำหน้าที่ในหลายบทบาท ดังนี้

* ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีวินิตวิทยาคม จ.สิงห์บุรี

๑. บทบาทของพ่อแม่และครู ที่จะต้อง

อ่านรับลูกรักนับแต่วันแรกของการเข้ามาเรียน รอยยิ้มและคำพูดที่น่านวลอ่อนหวาน จะมีคุณค่าทางจิตใจของลูกรักสูงมาก ความขาดในแต่ละเรื่องจากทางบ้าน ก็จะถูกเติมเต็มที่โรงเรียน ความรู้สึก ความกดดัน หรือแม้กระทั่งความลับก็จะพรุ้งพรุ้งออกมา ในที่สุด เพราะลูกจะรู้สึกผูกพัน และไว้วางใจพ่อแม่และครูของเขา ผู้เขียนมีความเชื่อเหลือเกินว่า เวิร์กกรรมมีจริง หากเรารักและดูแลเอาใจใส่ลูกของคนอื่นมากสักเท่าไร ลูกของเราก็จะพบกับครูดีๆ ดังเช่นที่เรากระทำ

๒. บทบาทของครูที่ปรึกษาในดวงใจ เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นที่จะต้องให้การดูแล ช่วยเหลือ เกื้อกูล กำกับติดตาม เพื่อที่จะดูแลแก้ปัญหาสารพัดให้นักเรียน เรียนจบตามเกณฑ์การจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำอย่างไรจึงจะให้นักเรียนรักและผูกพัน จะต้องให้ทั้งความอบอุ่นและใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน สามารถเข้าไปนั่งในหัวใจของนักเรียนได้

๓. ครูแนะแนว เป็นความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องประกาศให้ครู-อาจารย์ทุกท่านเป็นครูแนะแนวนั้นหมายความว่าครูแต่ละท่านจะต้องรู้จักลูกๆ ทุกคน พร้อมทั้งจะให้การดูแล เยียวยารักษา ทั้งสุขภาพกาย ใจ ให้สมบูรณ์พร้อมที่จะเรียน พร้อมกับการฝึกให้นักเรียน รู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองและภาคภูมิใจ ที่จะนำคุณค่าของตนเอง ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

ในมิติที่สองของการเป็นครูแนะแนวคือ การที่จะเป็นผู้ชี้ทางในการศึกษาเล่าเรียน การหาประสบการณ์ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลเพื่อการมองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพในอนาคต

๔. ทำหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีเหตุการณ์เกินกว่าที่จะใช้หลักจิตวิทยาทั้งปวงได้ จำเป็นที่จะต้องตรวจติดตาม จับกุม แต่จะต้องใช้ความละมุนละม่อมให้มากที่สุด ต้องระลึกเสมอว่า ถ้าจะต้องจับก็ต้องจับแบบครู พร้อมทั้งจะต้องป้องกันเหตุการณ์ ปกป้องคุ้มครองลูกๆ ทุกคนให้ปลอดภัย

๕. บทบาททนายความผสมผสานกับนักสืบ

การจะพิจารณา ตัดสินความผิดใดๆ จะต้องอยู่บนความยุติธรรม เมตตา คำนึงถึงจิตใจของลูกๆ ทุกคน โดยจะต้องพยายามเข้าถึงเหตุและผลว่าเหตุอะไรจึงทำให้เกิดการทำความผิด พร้อมกับจะต้องทำการสืบหาข้อเท็จจริงให้ได้ เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินที่ถูกต้อง

๖. บทบาทสุดท้าย น่าจะเป็นพระ ที่จะทำหน้าที่นำหลักธรรมทางศาสนา มาฝึกให้ลูกๆ ทุกคนเป็นพุทธมามกะที่ดี ที่น่ารัก มีเหตุและผล แก้ปัญหาด้วยสติปัญญา มีความประพฤติและปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรม ศีลธรรม ให้การอบรมสั่งสอน ฝึกการทำสมาธิ

หากครูได้ทำบทบาทดังกล่าวทั้ง ๖ บทบาทในคราวเดียวกัน โดยไม่แยกทำทีละบทบาทก็จะรู้สึกว่าไม่ใช่งานหนักและยุ่งยากอะไรเลย ผลที่ได้รับคือลูกๆ หรือนักเรียนทุกคนจะมาโรงเรียนด้วยความสุข พร้อมทั้งจะศึกษาเล่าเรียนด้วยความสนใจและตั้งใจ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนศรีวิณีวิทยาคม

ปัญหาของนักเรียนทุกๆ คน ปัญหาจะแก้ได้ด้วยความรักเพราะความรัก คือ ยาครอบจักรวาล ทั้งนี้เพราะจากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ปัญหาหลักๆ คือ ยาเสพติด ชู้สาว ลักขโมย ก้าวร้าว ฯลฯ ปัญหาดังกล่าวมีต้นสายปลายเหตุมาจากครอบครัวแตกแยก สูญเสียบิดามารดา บิดามารดามีงานมาก ไม่มีเวลาให้ลูก เป็นต้น จึงเป็นประเด็นปัญหาที่โรงเรียนจะต้องประสานความร่วมมือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทำโครงการ โรงเรียนล้อมรั้ว ครอบครัวล้อมรักขึ้น โดยสาระสำคัญของโครงการดังกล่าว คือ

๑. โรงเรียนจะให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงเสมอภาคกัน

๒. จัดการเรียนการสอน และมวลงประสบการณ์ทั้งปวงตามความถนัด และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

๓. อบรมสั่งสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันนักเรียนทุกคน ไม่ให้ใกล้ชิดกับยาเสพติด ชู้สาว และความท้อแท้ในปัญหาชีวิตทั้งปวง

สำหรับครอบครัว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนให้มีกิจกรรม ๔ ก. ดังนี้

๑. กิน อย่างน้อยวันละ ๑ มื้อตอนเย็น ที่พ่อแม่ จะได้มีโอกาสกินข้าวร่วมกัน การที่พ่อตักข้าวให้ลูก แม่แคะก้างปลาให้ลูก เป็นความผูกพันที่ดียิ่ง เรื่องราวที่ลูกอยากจะทำเล่าให้พ่อแม่ฟัง การชื่นชมหรือการปลอบประโลม สามารถทำในเวลานี้ได้ อาการหงอยเหงา ปริมาณอาหารที่ลดลงจากทุกวัน ย่อมเป็นอาการที่พ่อแม่จะดูได้ในวงข้าวเช่นกัน

๒. กอด ก่อนลูกจะไปโรงเรียนหรือกลับมาถึงบ้าน หากพ่อแม่จะคอยส่งและคอยรับด้วยรอยยิ้ม มีคำพูดดีๆ ที่สำคัญที่สุด การโอบกอด การลูบหลัง ลูบศีรษะจะเป็นยาขนานเอก ที่ดึงหัวใจของลูกไว้ ทุกครั้งที่ทำอะไรก็จะนึกถึงพ่อแม่

๓. กล่อม คำว่ากล่อมนี้ คงไม่จำเป็นต้องถึงขั้นร้องเพลงกล่อมเหมือนทารก แต่จะเป็นคำพูดดีๆ คำพูดที่ทำให้ลูกอบอุ่น มีความสุข และรู้สึกสบายใจ

๔. เกลา การที่ลูกจะผิด หรือทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง พ่อ แม่ สามารถที่จะค่อยๆ บอก หรือสอนไปที่ละนิด ทีละหน่อย บางเรื่องก็สามารถทำเป็นแบบอย่างให้เห็น ให้ลูกรู้สึกภาคภูมิใจ ผู้ชายก็อยากทำอย่างพ่อ ผู้หญิงก็อยากจะทำดีเหมือนที่แม่ทำ

ซึ่งเมื่อผู้ปกครองได้ทำทั้ง ๔ ก. แล้ว ผลที่ปรากฏ คือ นักเรียนมีความสุข กลับบ้านตรงเวลา ตั้งใจเรียน สำหรับนักเรียนที่กำลังก้าวพลาด บิดา หรือมารดา ก็จะให้บิดา หรือมารดา ทำหน้าที่แทนผู้ที่ล่องลับไป แต่ขาดทั้งบิดามารดา ครูที่ปรึกษาจะต้องให้ความรัก ความใกล้ชิดทดแทนให้มาก ก็สามารถจะให้นักเรียนสดชื่นขึ้นได้

ในกรณีเด็กด้อยโอกาส ก็จะมีชุมชนเข้ามาให้ความอุปการะ ดูแลเรื่องอาหาร ที่พัก พร้อมกันนี้ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนกลุ่มนี้ออกกำลังกาย ฝึกชกมวย ด้วยความมุ่งหวังว่านักเรียนจะได้มีสุขภาพแข็งแรง รู้จักศิลปะป้องกันตัว อนุรักษ์ศิลปะแม่ไม้มวยไทย จากความมุ่งมั่นและกำลังใจ นักเรียนแต่ละคนก็คว่ำ

ชัยชนะมาตลอด จนในที่สุด ขณะนี้ชื่อเสียงค่ายมวย ศรวิริตฯ เป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศ สิ่งที่นักเรียนได้รับคือ ความมีวินัย ความอดทน ปฏิภาณไหวพริบ ความมานะอดทน ฯลฯ จนเป็นคุณลักษณะพิเศษ ทุกคนเริ่มสนใจเรียน สามารถบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีรายได้ที่สำคัญที่สุด คือ ความภาคภูมิใจในความเป็นตัวเอง ปัญหาเรื่องยาเสพติดตอบายมุข ชู้สาว ฯลฯ จึงหมดไป

ส่วนนักเรียนในกลุ่มอื่นๆ นั้น คณะครูอาจารย์ได้แบ่งสายออกเยี่ยมถึงบ้านครบทุกหลังคาเรือน จึงทำให้เห็นสภาพที่แท้จริง ในกรณีนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่ขัดสน ข้อมูลต่างๆ ได้นำมาสรุปแล้วทำการจัดเรียงลำดับความเดือดร้อน เพื่อหาทางบรรเทาความเดือดร้อน และให้การดูแลช่วยเหลือเป็นรายๆ ไป

นอกจากนี้ ยังได้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและประกอบอาชีพ โดยการมอบหมายภาระหน้าที่ดังกล่าว ให้กับครูอาจารย์ทุกคนที่จะต้องรู้จักนักเรียนครบทุกคน และติดตามให้ความช่วยเหลือตามสภาพของแต่ละคน โดยมุ่งผลประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลมาเป็นจุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม ให้นักเรียนรู้จักตนเอง ยอมรับภาคภูมิใจในความถนัด และความสามารถของตนและได้เปิดโรงเรียนให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในรูปแบบของการบริการเป็นศูนย์อบรมประชุมสัมมนา รับผิดชอบเลี้ยง ฯลฯ โดยนักเรียนเป็นผู้บริหารและจัดการเอง โดยมีครูที่ปรึกษาคอยชี้แนะ นักเรียนทุกคนจะมีส่วนร่วม มีรายได้ร่วมกัน แต่งานที่ได้รับจะแบ่งไปตามความถนัดความสามารถของแต่ละคน

ซึ่งความสามารถ พรสวรรค์ของนักเรียนจะนำมาใช้ได้อย่างเต็มที่ ขณะนี้มีผู้มาใช้บริการมากมาย นักเรียนมีรายได้ไปบรรเทาความเดือดร้อนให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี นักเรียนมีเจตคติต่อการประกอบอาชีพ และมองเห็นช่องทางการทำมาหากินต่อไปในภายภาคหน้า

นิทาน... สื่อการเรียนรู้

สื่อนาน...สื่อการเรียนรู้ สื่อนาน...สื่อการเรียนรู้ สื่อนาน...สื่อการเรียนรู้ สื่อนาน...สื่อการเรียนรู้

วรรณกรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มใจเยาวชน

ฟาฏินา วงศ์เลข*

มีผู้ใหญ่ใจดีจำนวนไม่น้อยที่มีความพยายามจะหาวิธีการเพื่อปลูกฝังเด็กและเยาวชนไทยให้หันมาใส่ใจใฝ่รู้ในเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของศาสนา เนื่องจากเห็นว่าการสอนหลักธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนระดับต่างๆ มักจะไม่ได้ได้รับความสนใจจากเด็กเท่าที่ควร อาจจะเป็นเพราะเนื้อหาสาระที่แน่นเกินไป รวมถึงรูปแบบการนำเสนอในลักษณะของบทเรียนที่เป็นเนื้อหาเชิงวิชาการไม่ดึงดูดความสนใจมากเท่าที่ควร

ท่านผู้อ่านคงยอมรับเช่นกันว่า **วรรณกรรมประเภทนิทานที่มีภาพประกอบ นิยาย การ์ตูน หรือแม้แต่กวีนิพนธ์ เป็นสื่อที่จะช่วยปลูกฝังธรรมะในจิตสำนึกเด็กได้อย่างแนบเนียน** เป็นการใช้ความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นองค์ประกอบในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น คณะอนุกรรมการดำเนินงาน ๑๐๐ ปี พุทธทาสภิกขุ ซึ่งเป็นความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกสาขาวิชาชีพโดยมีสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นแกนประสาน ได้จัดพิมพ์หนังสือตาม**โครงการวรรณกรรม**

เพื่อสร้างภูมิคุ้มใจเยาวชน เนื่องในวาระเฉลิมฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลท่านพุทธทาสภิกขุ ซึ่ง**องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ประกาศยกย่องให้ท่านเป็นบุคคลสำคัญของโลก**

หนังสือที่จัดพิมพ์ตามโครงการดังกล่าวเป็นหนังสือที่น่าสนใจ ชวนอ่าน บางเล่มจัดพิมพ์ ๒ ภาษา เพราะนอกจากประสงค์ที่จะสืบทอดเจตนารมณ์ของท่านพุทธทาสภิกขุแล้ว ยังมุ่งปลูกฝังพุทธธรรมผ่านวรรณกรรมให้แก่กลุ่มเด็กไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เด็กนานาชาติ ครูและผู้ปกครอง รวมถึงประชาชนทั่วไปด้วย

ขณะนี้จัดพิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ๖ เล่ม คือ **เจ้าแสดแปดขา มุม ดวงใจไฟธรรม ตะเกียงหิ่งห้อย เทียวบินยามเช้า และกระต่ายตองหาโพรง** แต่ละเล่มมุ่งสอดแทรกพุทธธรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางใจให้กับผู้อ่านเป็นอย่างดี เช่น

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“มม” เป็นตัวแทนของคนที่อึดทนสูง จากการที่มีคุณลักษณะที่โดดเด่นกว่าคนอื่น อีกทั้งยังหมายถึงกิเลสที่สาม คือ โลก โกรธ หลง อันเป็นทั้งเหตุและผลจากการยึดติดในอัตตา อย่างที่พระพุทธทาสเรียกว่า “ตัวกู ของกู” ทำให้รู้สึกว่ามีเพียงพอดต้องแสวงหาไม่มีที่สิ้นสุด

“ตะเกียงหิ่งห้อย” เป็นตัวแทนของคนที่ไม่อยากเป็นตัวเอง แต่อยากจะเป็นนั่นเป็นนี่ในสิ่งที่ไกลเกินเอื้อม เนื่องจากไม่รู้จักตนเองตามที่เป็นจริง ทำให้ใฝ่ฝันอยากเป็นตามค่านิยมของสังคม และกิเลสพื้นฐาน คือ โลก โกรธ หลง เป็นเหตุให้กระทำสิ่งซึ่งเป็นภัยกับตัวเองซึ่งจะนำความทุกข์มาสู่ตน

“เจ้าแสดแปดขา” เป็นตัวแทนของผู้ที่มีความสุขกับการสร้างสรรค์สิ่งที่ตนชอบซึ่งมีคุณค่าทางจิตใจ โดยไม่ถือว่าวัตถุหรือทรัพย์สินสมบัติเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของชีวิต ไม่ฝักใฝ่ในอำนาจหรือความเด่นดัง ไม่ผูกติดกับการสรรเสริญชื่นชมของผู้คน เป็นการปล่อยวางอัตตา ไม่ยึดติดในความสำคัญของ “ตัวกู ของกู”

อัปพร แต้มทอง

ก-ฮ

แนวทางการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง สู่การเรียนรู้การสอน

ถ้าไม่ลงเรื่องนี้ก็น่าเสียดาย ด้วยอาจารย์
วีระ ทองทาบวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยการ
อาชีพเกาะคา จังหวัดลำปาง ท่านอุตส่าห์เรียงร้อย
เรื่องราวของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ในอักษรไทยทั้ง
๔๔ ตัว อย่างครบถ้วน มีความหมายที่ลึกซึ้ง นักเรียน
จะจำไว้เป็นแบบอย่างก็ดี หรือคุณครูจะนำไปเป็น
แนวทางการสอนเศรษฐกิจพอเพียงก็ได้ ถึงจะยาวไป
หน่อย แต่เพราะอักษรไทยเรามีเยอะ ไม่อยากเติมแต่ง
มากนัก ที่ตัดตอนก็เพียงให้พอลงหน้ากระดาษ
อันจำกัดได้ สาระโดยรวมนั้น อาจารย์ได้อรรถาธิบาย
เรื่องของสามห่วง คือ ความพอประมาณ ความมี
เหตุผล ความมีระบบภูมิคุ้มกัน ที่อาศัยสองเงื่อนไข
คือ ความรอบรู้ ความรอบคอบระมัดระวัง ในการ
นำมาใช้วางแผนเพื่อให้เกิดความสมดุลแก่ชีวิต ฉะนั้น
ในฉบับนี้ ขอยกคอลัมน์บอกกล่าวฯ ให้เป็นของ
อาจารย์วีระ ทองทาบวงศ์ เพื่อสนับสนุนวารสาร
วิชาการ ที่เป็นฉบับเศรษฐกิจพอเพียงก็แล้วกัน

ก ถึง ฮ แนวทางบูรณาการเศรษฐกิจ พอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน

เศรษฐกิจพอเพียงนำความคิด

จากชีวิตที่พึงเพื่อตามกระแส
เน้นวัตถุทั้งความดีไม่เหลียวแล
ให้กลับแปรเชิดชูภูมิความดี
ด้วยภาระหน้าที่แห่งชาวไทย
วอนร้อยใจให้ประหยัฒมัตตสรัยศรี
ขอร้อยรสพจมานกานต์กรี
บูรณาการงานนี้สู่ชั้นเรียน

ก กิจกรรม ควรชี้้นำให้ความคิด

สิ่งใดถูกหรือผิดฟังอ่านเขียน
หาเหตุผลจริงแท้แก่ผู้เรียน
ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกวิชา

ข ขยัน ต้องฝึกหัดให้ต่อสู้

ให้รอบรู้อุปสรรคควรศึกษา
ไม่วิ่งหนีไม่ท้อแท้อ่อนระอา
รู้เถิดหนาขยันไว้ไม่ต้องจน

ค ครบครัน ทั้งสามห่วงเรื่องเงื่อนไข

ควรเข้าใจหลักการดีมีเหตุผล
วิธีอยู่พอประมาณคุ้มกันตน
ควรทุกคนรอบคอบรอบรู้คู่ความดี

ข โฆษณา ว่าไปให้รู้ทั่ว

ไม่หวั่นกลัวผู้ใดไม่เสียดลี
มุ่งมั่นในอุดมการณ์หาญกล้ามี
เป็นวิถีทำดีได้ไม่อายคน

ง งดงาม ความดีงามตามความคิด

รู้ถูก-ผิดจิตน้อมยอมเหตุผล
งดถือโทษโกรธผู้ใดให้ทุกขทน
สุขทุกขทนรอบรู้อยู่ที่ใจ

จ จรรยา กริยามารยาท

ความฉลาดสอนแก่ศิษย์เป็นนิสัย
มีสัมมาคารวะเยี่ยงไทยไทย
มีน้ำใจใช้หยาบกร้านด้านสังคม

ฉ ฉลาด ปราดเปรื่องเรื่องทันเขา

อย่าโง่งงทำตามไม่เหมาะสม
กิน เกียรติ กาม ความโลภ ค่านิยม
เรื่องโสมมเลิกล้มหลงงมงยเพลาเพลา

ช ช่วยเหลือ สอนศิษย์คิดก่อปรเกื้อ

รู้จนเจือรู้แบ่งปันผู้คนเขา
ทำความดียอมดีได้ไม่มัวเมา
อย่ามุ่งเอาแต่ได้ไม่แบ่งปัน

ช ชาบซึ้ง สอนศิษย์ไว้ให้ซาบซึ้ง

ให้เข้าถึงหลักแก่นแท้ไม่แปรผัน
ทั้งสามห่วงสองเงื่อนไขให้รู้ทัน
คุณอนันต์เมื่อนำใช้ในชีวิ

ฉ ฉาน หมั่นสอนสั่งทางสงบ

สอนให้พบทางดีบ้างอย่างวิถิ
เศรษฐกิจพอเพียงเยี่ยงวิถี
ที่แสนดีนำมาใช้ให้เกิดคุณ

ญ คือ ญาณ สอนให้รู้สิ่งจริงแท้

อย่าปรวนแปรตามกระแสที่เกื้อหนุน
ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยเสียสมดุล
ให้รู้คุณค่าขยันและอดทน

ฎ คือ ฎีกา ว่าความทำตามกฎ

ไม่ขบถรู้หน้าที่หมั่นฝึกฝน
เร่งพากเพียรเรียนรู้กว้างเพื่อสร้างตน
จะทุกขทนหากหลักล้นเรียนไกล

ฏ คือ ปฏิบัติ ฝึกหัดให้ต่อสู้

ให้เรียนรู้ความยากเข็ญเป็นนิสัย
จงเข้มแข็งอย่าท้อต่อสิ่งใด
เพื่อเติบโตใหญ่เป็นคนดีศรีสังคม

ฐ พื้นฐาน หมั่นสร้างอย่างเข้มแข็ง

ให้กล้าแกร่งเติบโตใหญ่ให้เหมาะสม

ไม่ม่งมายเขลาความตามคารม

รักชื่นชมคุณธรรมนำความดี

ณ ณรงค์ หาญกล้าทำต่อสู

กล้าเรียนรู้ปรับเปลี่ยนงามตามวิถิ
เศรษฐกิจพอเพียงเปลี่ยนชีวิ
เป็นคนดีมีคุณธรรมคุ้มกันตน

ด สมดุล สอนสมดุลแต่ชีวิ

แนะให้คิดทำให้อุให้ฝึกฝน
มีอยู่น้อยควรใช้น้อยค่อยอดทน
จะหลุดพ้นจากบ่วงห่วงทุกขตรม

ด ตั้งใจ ปฏิบัติตามห่วงสาม

อันงดงามสอดผสานอย่างเหมาะสม
ครูควรสอนเหล่าศิษย์คิดชื่นชม
ให้นิยมนำเข้าใจใช้ให้เป็น

ถ ถัดถาม ตรวจสอบถามความที่คิด

ถูกหรือผิดศิษย์ควรรู้ดูให้เห็น
ไม่ทอดอวยคอยหน่ายความลำเค็ญ
แม้ยากเย็นครูต้องสู้สู่หลักชัย

ท ทำทาน สอนศิษย์เสียสละ

ให้เลิกละเห็นแก่ตัวต้องแก้ไข
รู้แบ่งปันโอบอ้อมพร้อมน้ำใจ
เกื้อหนุนให้ไม่หวังขอบตอบกลับมา

ธ ธรรม นำความดีที่ศิษย์รัก

ให้ตระหนักค่าคุณธรรมนำศึกษา
สร้างความดีเพื่อชีวิพัฒนา
ความดีพาจิตสงบสุขนิรันดร์

น นอบน้อม ยอมรับปรับสิ่งใหม่

จิตฝึกไฟใครเรียนอย่างสุขสันต์
เศรษฐกิจพอเพียงนี้คุณอนันต์
สอนศิษย์ให้ร่วมกันพัฒนา

บ บริบท ของการสอน

ทุกชั้นตอนครูขยันหมั่นศึกษา
ปรับให้สอดคล้องได้หลายวิชา
บูรณาการให้เหมาะแก่ผู้เรียน

ป เปลี่ยน ต่อเติมเสริมความคิด

ศิษย์หลงผิดให้คิดรักการอ่านเขียน
รู้เท่าทันสอนรูปแบบอย่างแนบเนียน
ให้พากเพียรและมุ่งมั่นหมั่นทำดี

ผ ผลดี สอนสิ่งดีมีเหตุผล
ระวังตนเดินตามอย่างทางวิถี
อบายมุขมอมเมามากหลากวิธี
ใช้ความรู้คู่ความดีคุ้มกันตน

ผ ผิกฝน ผิกอดทนจนชนะ
รู้ลดละสรรพสิ่งพา सबสน
เลิกดื่มกินซื้อเที่ยวทองคะนองตน
จะทุกข์ทันทหากลุ่มหลงในอบาย

พ พอเพียง พอใจในเศรษฐกิจ
สอนให้คิดรู้ตัวก่อนจะสาย
เพราะปรารถนาในโลกแห่งหญิงชาย
เผาทำลายความสุขเหลือทุกข์ตรม

พ พึงเพื่อ ทะเยอทะยานอย่างเขลาขลาด
อย่าประมาทควรวางแผนให้เหมาะสม
ความพึงเพื่อใฝ่หาค่านิยม
ให้ชื่นชมดีงามตามอย่างไทย

ภ ภูมิคุ้มกัน ดีของชีวิต
รู้สอนศิษย์รู้ป้องกันรู้แก้ไข
ป้องกันตนให้ห่างเหตุแห่งภพภัย
อย่ากรายใกล้ความวิบัติคิดป้องกัน

ม มุ่งมั่น สอนศิษย์จิตมั่นมุ่ง
ไม่หวั่นยุ่งยากความมุ่งตามฝัน
ทำสามห่วงสองเงื่อนทุกวี่วัน
คุณอนันต์สุขกายสบายตน

ย ยินหยัด สอนศิษย์คิดประหยัด
ชี้แจ้งชัดการเก็บออมมีเหตุผล
ใช้สามส่วนออมหนึ่งส่วนถ้วนทุกคน
ย่อมหลุดพ้นจนยากยามบั้นปลาย

ร รู้รัก สามัคคีรักชีวิต
สำนึกจิตคิดรักตนก่อนจะสาย
เลิกทำตนให้ผจญความวอดวาย
เพราะงมงายสารพัดวัตถุนิยม

ล หลบหลีก ปลีกพ้นอบายมุข
ไม่สร้างทุกข์เสริมชีวิตให้ชื่นชม
ห่างให้ไกลที่ร้ายเลวความระทม
ควรชื่นชมความพอเพียงนั้นแสนดี

ว วัตถุ สอนให้ศิษย์อย่าลุ่มหลง
จิตมั่นคงรู้อดกลั้นเสริมศักดิ์ศรี

เลิกไล่ตามเหมือนเพื่อนเราเขลาสิ้นดี
สร้างวิถีหนีตามอย่างสร้างราคา

ศ ศักดิ์ศรี ควรสร้างไว้ในพองศิษย์
เพียงรู้คิดเพียงตั้งใจใฝ่ศึกษา
อย่าระเรึงกระแสนิยมแห่งเงินตรา
สร้างคุณค่าคุณธรรมนำฤดี

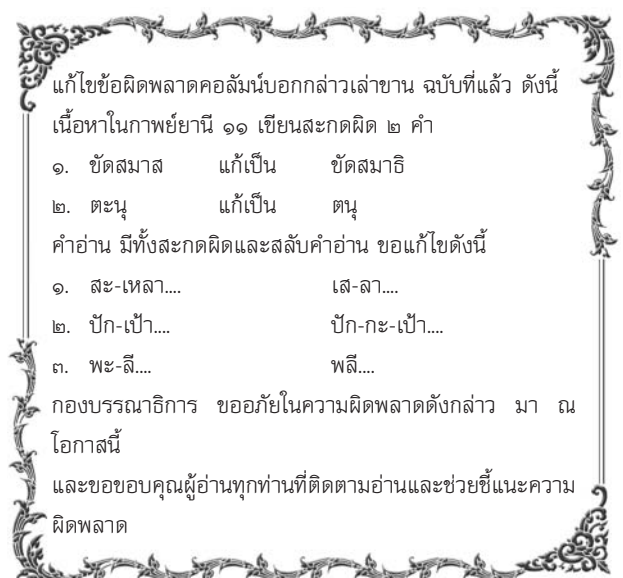
ช คือ ศิษย์ คือหัวใจในการสอน
ทุกขั้นตอนสร้างเพื่อศิษย์สู่สุข
ให้เศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิ
ศิษย์ได้ดีคือสิ่งที่ครูภูมิใจ

ส สุขสันต์ สอนให้ศิษย์ประสบสุข
สร้างสันทุกข์สิ้นโศกสิ้นสงสัย
ให้ศิษย์รู้อยู่พอเพียงสร้างวินัย
คือหัวใจแห่งสุขนิรันดร์

ห คือ ให้ ให้รู้คู่ความคิด
ให้กอบกิจชีวิตรุ่งเกษมสันต์
ให้วิชาให้อาชีพค่าอนันต์
จุดไฟฝันความหวังอย่างเลิศเลอ

อ อบอุ่น สอนด้วยใจให้ความรัก
ให้ประจักษ์ความหวังดีเสมอ
ที่ติโทษด้วยหวังดีแต่พวกเขา
เพื่อเสนอทางเลือกดีที่ยืนนาน

ฮ เฮฮา สอนสนุกคละคลุกขัน
แต่ละวันเรียนรู้สนุกสนาน
สร้างทรงจำแสนดีมีเนิ่นนาน
ตลอดกาลจดจำครูผู้สอนดี

เรื่องร้อย เรื่อง

บทอาเศียรวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา

กราบพระบาทพระภูมิพลอดุลยเดช
นบน้อมเกษมบูชาในมโหศยุ
ยิ่งกว่ากษัตริย์ใดได้อนุกุล
ธ เกื้อหนุนชาติไทยหลายสิบปี

ทศพิธราชธรรมนำเหมาะสม
พระบรมจักรีวงศ์ทรงศักดิ์ศรี
พระปรีชาสามารถปราชญ์กวี
ธ ทรงมีวิริยะอุตสาหธรรม

ทรงมีพระวิสัยทัศน์ซัดไกลกว้าง
พระทรงสร้างทางการสมานฉันท์
วิฤตการณ์ต่างต่างติดทางตัน
ธ ผ่อนผันหนักได้ให้เป็นเบา

บำบัดทุกข์บำรุงสุขทุกคามเขต
คลายทเวษนานาประชาเหล่า
พสกนิกรชาวไทยได้แนบเนา
เหนือหัวเจ้าสูงสุดดุจบิดา

เอื้ออาทรต่อบุตรพระสุดห่วง
แก้มัดปวงเศรษฐกิจทุกทิศา
เพื่อประโยชน์บังเกิดสุขทุกประชา
ทั่วอาณาพระดำเนินเขาเขินไพร

พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างทางประหยัด
พระราชดำรัสทุกทุกหนผลยิ่งใหญ่
ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีพไป
ปรัชญาใหม่เหมาะสมตัวทั่วพารา

แลพระองค์ทรงศิลปาจินต์
จริยาวัตร กษัตริย์ ชาติ ศาสนา
สมาธิวิจารณ์พระปัญญา
ภavanaปรมัตร์ฐกบาล

เนื่องในมหามงคลชนมเฉลิม
พระชนม์เริ่มลุแปดสิบพระชันษา
ด้วยเดชะผลาคุณแห่งบุญญา
พระราชาเจริญยิ่งชั่วกัปกลับ

พระพลานามัยสมบูรณ์สุข
ปราศจากทุกข์โรคพาธนิราศชั้น
อุบัติวันตรายสลายพลัน
สถิต ในมโหศวรรยนิรันดร์เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะบรรณาธิการวารสารวิชาการ
(นายภูพา เพลิงไพร ประพันธ์)

๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
“พ่อพระของแผ่นดิน”

“คือพ่อพระของแผ่นดิน” ปิ่นประเทศ
 บารมีปกเขตสยาม
 ชาติจรรุ่งเรืองเลื่องลือนาม
 “จริยวัตร” งดงามความเป็นไทย
 “ทศพิธราชธรรม” บำเพ็ญพร้อม
 ปวงราษฎร์ย่อมเจริญรอยทั้งน้อยใหญ่
 ร่วมสรรเสริญเอกภาพตราบสันใจ
 เสริมบุญญาแผ่กว้างไกลในทุกกาล
 ทรงไว้ซึ่ง “ศักดิ์สง่ามหาราช”
 ทรงเป็นปราชญ์ “ศักดิ์สง่ามหาศาล”
 “โครงการพระราชดำริ” ที่ประทาน
 หลากหลายศาสตร์ศิลป์อาจารย์อันอุดม
 วโรกาส “แปดสิบพระพรรษา”
 ขอพระองค์เลิศล้ำอภิสม
 ขอพระทัยเลิศล้ำอภิรมย์
 ขอบังคมเลศล้ำอภิชัย...

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
 ข้าพระพุทธเจ้า คณะบรรณาธิการวารสารวิชาการ
 (นายสมบัติ ตั้งก่อเกียรติ ประพันธ์)

นวมินทราภิวัตราชสดุดี

อินทริเขียรฉันท์ ๑๑

๐ อ้าองค์พระราชนิ	นวมินทรราชา
ครองรัฐพัฒนา	สุขสานดีสราญรมย์
๐ ทรงทศพิธธรรม	คุณล้ำประชาคม
เทศไทยก็ชื่นชม	ศิระน้อมมนุญการ
๐ เป็นบุญไฟทแล้ว	ภยแคล้วบ่แผ้วพาน
พ่อหลวง ๑๐ บันดาล	ดุจฝนดีดับไฟ
๐ ท้าวแดนสยามภพ	จรจบเสด็จไป
แต่ตร้อนจะลูปไล่	ฤจะหนาวจะเหน็บทน
๐ ฟากฝนจะจำฟ้า	พสุธาคะฉ่ำชล
เมฆหมอกจะมีดมน	บมิท้อหทัยฝัน
๐ ฝนหลวงชะร้อนแล้ง	ตลั่งแห่งคะครื่นครื่น
ไร่นาเกษตรพื้น	ผลผลผลิตพูน
๐ พันพันพระโครงการ	ครุการไพบูลย์
เพื่อราษฎร์ ๑๐ คำคุณ	ธณสินก็พอเพียง
๐ หกทศวรรษมาศ	มหาราชผดุงเวียง
นาครสุโรจน์เรียง	สุขทั่วสยามินทร์
๐ แปดสิบพระพรรษา	ชนมายุปดินทร์
ขอองค์พระจักรินทร์	วรชนมัยนาน
๐ ทำดี ถุทัย ภาย	ยะถาวยพระภูบาล
จงรักพิทักษ์पाल	ณ พระองค์ตลอดไปฯ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
 ข้าพระพุทธเจ้า คณะบรรณาธิการวารสารวิชาการ
 (นายเสรี กาญจนโรมนต์ ประพันธ์)

คิมคิด ลิขิตคำ

...ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายจริงๆ คือการเตรียมตัวเราให้เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถสู้กับการเปลี่ยนแปลงได้หมด เช่น ถ้านำปรัชญานี้ไปใช้ในโรงเรียน หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้อำนวยการ หรือโรงเรียนถูกน้ำท่วม เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ โรงเรียนต้องอยู่ได้ ต้องเข้มแข็ง “ถ้าใครจะนำปรัชญานี้ไปใช้ ต้องเข้าใจ ต้องศึกษาธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงตามหลักพระพุทธศาสนา คือทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลง ไม่มีอะไรอยู่คงที่ การเปลี่ยนแปลงนั้น เกิดจากเหตุปัจจัย”

...ดังนั้น ถ้าจะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในโรงเรียน

๑. ต้องปูพื้นเรื่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ หรือสังคมความรู้ ในโรงเรียนให้ได้ ต้องมีข้อมูลในการบริหาร ข้อมูลในการตัดสินใจ ไม่ใช่โหราศาสตร์ ไม่ใช่เล่นพรรคเล่นพวก

๒. ต้องสร้างสังคมคุณธรรมในโรงเรียนให้ได้

๓. เรื่องการดำเนินชีวิตของครูและนักเรียนในเรื่องของความเพียร ความอดทนในเรื่องการใช้สติปัญญา

ที่มา : สรุปความตอนหนึ่งจากบทความเรื่อง จดหมายสู่เศรษฐกิจพอเพียง
แนวทางการศึกษา โดย นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี
จากคอลัมน์การศึกษา หนังสือมติชนสุดสัปดาห์
ฉบับประจำวันที่ ๑๑-๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ หน้า ๑๘

พ่อแห่งแผ่นดิน

(บทเพลงเฉลิมพระเกียรติ)

จักรีศิลปิน กรองคำสตร์ กรองศิลป์ การดนตรี
ร้อยกรอง บทกวี ชื่องามล
ตราบฟ้ากฟี่ กริมฝน ต้นไม้ทุกต้น พลอยยินดี
รู้จักสามัคคีเพื่อพ่อแห่งไทย

เหล่าประชา การวะ สดุดี
แผ่นดินนี้ มีสุข ด้วยองค์ พระทรงชัย
บรรดาชาติชน ชื่นชม สมใจ
ถวายบังคม เทิดไท้องค์ภูมิพลมหाराชา

ภักดีถวาย ดวงใจ ของไทยทั้งชาติ
มหाराช ปราบเปรื่อง เรืองของกีฬา

ล้าเลิศสื่อสาร พลังงานแทนแม่มีบูชา
ฝนหลวง ฟ้าพ้องชาว
ชาติไทย นับว่าโชคดี

ทรงนำเศรษฐกิจพอเพียง หล่อเลี้ยงชีวา
เป็นปรัชญา เกริกฟ้า ก้องปฐพี
ไทยทั้งผอง ภูมิใจ ไทยเป็นไทยจนวันนี้
เพราะองค์ภูมิพลที่ คุ้มครองไทย

คำร้อง : ขาสิ อินทรวิจิตร-อาจินต์ ปัญพรวค์-สุนทริยา ณ เวียงกาญจน์-สุรพล โทณะวนิก

ทำนอง : เรืออากาศตรี ศ.พิเศษ ดร.แมนรัตน์ ศรีกรานนท์-วิรัช อยู่ถาวร-พิมพ์ปฎิภาณ พึ่งธรรมจิตต์-จิรวุฒิ กาญจนผลิน

